

SUOMEN AMMATTIYHDISTYSTEN KESKUS-
LIITON (SAK) r. y.

VUOSIKIRJA

1949

LIITTEENÄ:

Pöytäkirjaselostus SAK:n Valtuuston kokouksesta 29.5.1949.

Pöytäkirjaselostus SAK:n Valtuuston kokouksesta 4.—6.9.1949.

Pöytäkirjaselostus SAK:n Valtuuston kokouksesta 18.12.1949.

HELSINKI

I. Poliittinen tilanne.

1. Kansainvälinen tilanne. .

Vuosi 1949 kului edelleenkin suurvaltojen keskinäisten ristiriitojen merkeissä. Kummankin suurvaltaryhmän kannattajain keskityminen entistä tiiviimmin toistensa tueksi jatkui kertomusvuoden aikana, jolloin länsivaltojen piirissä tunnetuksi tullut Atlantin sopimus ja ns. Marshall-apu olivat leimaa antavina kaikille poliittisille toimenpiteille tällä taholla, kun taas vastaavasti Neuvostoliiton ja ns. kansandemokratioiden piirissä keskinäisen taloudellisen ja poliittisen tuen tiivistyminen näytti vahvistuvan. Yhdistyneitten Kansakuntien kokouksissa käytiin kerta kerran jälkeen kiivasta väittelyä toisaalta Neuvostoliiton ja toisaalta Englannin ja Yhdysvaltojen edustajain kesken kulloinkin esiin tulevan asian yhteydessä ilman, että ratkaisua missään huomattavassa kysymyksessä olisi saatu aikaan ainakaan ilman äänestystä. Varsin useassa kysymyksessä Neuvostoliiton edustaja joutui käyttämään veto-oikeuttaan tai poistui kokouksesta kesken asian käsittelyn. Ratkaisemattomien kysymysten joukkoon jäivät myös Saksan—Japanin rauhankysymys. Kiinan sisällissota jatkui koko kertomusvuoden, kommunistisen kenraali Moatsetungin voittaessa lisää, maa-alaa. Kreikan sisällissota puolestaan vähitellen vaimeni hallituksen joukkojen saamaan yllotteeseen.

Vuoden vaihteessa voimassa ollut Neuvostoliiton aikaansaama Berliinin saarto päättyi toukokuun puolivälissä. Miehitysjoukkojen väliset suhteet eivät tästä huolimatta parantuneet ratkaisevasti, vaan silloin tällöin on esiintynyt toimenpiteitä länsivaltojen kuljetusten vaikeuttamiseksi, joskin on molemmin puolin ollut havaittavissa halua huolehtia siitä, ettei kärjistyminen saisi uudelleen jyrkempiä muotoja. Myös kertomusvuoden aikana esiintyi pyrkimyksiä suurvaltojen välisten neuvottelujen aikaansaamiseksi, jolloin vuoden alussa puhuttiin mm. Stalinin ja Trumanin kohtaamisesta. Kummankin halutessa neuvottelua valvonnassaan olevalle alueelle raukesivat ne.

Valtioiden ryhmitys suurvaltablokkeihin säilyi suurin piirtein ennallaan lukuunottamatta niitä muutoksia, jotka aiheutuivat Jugoslavian irtautumisesta Kominformin jäsenyydestä ja Neuvostoliiton ja Kiinan lähestymisestä toisiinsa varsinkin Maotsetungin toimesta Peipingissä 1.10.1949 julistaman Kiinan uuden tasavallan perustamisen jälkeen.

Taloudellinen kehitys ja jälleenrakennus jatkui kaikkialla maailmassa edellisen vuoden tapaan. Jossain määrin sitä länsivaltojen ryhmittymän piirissä edelleen auttoi Marshall-avun käytäntöön otto, joskin myöskin ideologisesti eri mieltä oleviin ryhmittymiin kuuluneiden maiden välinen kaupankäynti säilytti entisen jalansijansa.

Kansainvälisen työtoimiston johtajan raportti v. 1950 konferenssia varten osoittaa, että useimpien maiden taloudelliset olosuhteet ovat kertomusvuoden aikana monessa suhteessa parantuneet siinä määrin, että tarvikkeiden jakelu ja hintojen säännöstely on voitu tuotannon kohoamisesta johtuen joko kokonaan lopettaa tai huomattavasti vähentää.

Teollisuustuotanto osoittaa nousevaa suuntaa. Niinpä teollisuuden ja kaivostuotannon indeksi osoittaa vuoteen 1937 (= 100) verrattuna seuraavaa edullista kehitystä:

1946 — 82;

1947 — 96;

1948 — 114 ja

1949 — 131, joka merkitsee 13 %: nousua

v. 1949 aikana. Saksassa, Itävallassa, Kreikassa ja Japanissa on kehitys sodan aiheuttamien vaurioiden ja poliittisten syiden vuoksi ollut kuitenkin huomattavasti hitaampaa. Taulukko osoittaa teollisuuden tuotantoindeksin kehityksen muutamissa maissa olleen seuraavan: (Nojautuu vertailuun 1948 = 100).

	1949			
Valtio	I	II	III	IV
<u>Austraalia</u>	128	130	139	131
<u>Japani</u>	155	145	129	129
<u>Länsi-Saksa</u>				1481)
<u>Neuvostoliitto</u>	123	120	117	
<u>Alankomaat</u>	116	113	112	113
<u>Kreikka</u>	117	125	123	112
<u>Puola</u>	111	112	120	
<u>Ranska</u>	113	113	107	109
<u>Irlanti</u>	103	107	108	
<u>Tshekkoslovakia</u>	111	107	107	108

Englanti104	110	107	107
Meksikko.110	104	107	
Tanska105	103	106	107
Norja109	103	104	107
Italia106	111	105	103
Kanada101	103	102	101
Ruotsi104	102	101	101
Suomi102	106	101	106
Chile104	105	104	100 2)
Belgia107	104	95	98
Intia97	99	98	94
USA98	91	89	90

Huom. Perustuu YK:n tilastolliseen tiedonantolehtiseen huhtikuulla 1950 sekä Euroopan Taloudelliseen katsaukseen III/1949.

1) Koko vuodelta.

2) Perustuu kahden kuukauden tietoihin.

Edelläolevan taulukon osalta huomauttaakin kehityksen edullisuutta korostaakseen Kansainvälisen Työtoimiston johtaja, että taulukko osoittaa vain USA:n ja Belgian osalta alemmaa tasoa kuin vastaavilla neljänneksillä v. 1948.

2. Suomen poliittinen elämä.

Suomen suhteissa ulkovaltoihin ei kertomusvuoden aikana tapahtunut huomattavampia muutoksia. Edellisenä vuotena solmittu Suomen ja Neuvostoliiton ystävyys- ja avunantosopimus sekä sotakorvaushelpotus saivat uuden seuraajan maittemme välillä solmitusta kauppasopimuksesta. Näiden noudattamisesta ja täyttämisestä pyrittiin maamme taholta pitämään tarkkaa huolta. Tosin vuoden loppupuolella alkaneet neuvottelut uudesta kauppasopimuksesta venyivät siinä määrin että niiden päättäminen jäi seuraavalle vuodelle. Muihin valtoihin nähden kehitys oli jatkuvasti tyydyttävää. Kysymys Suomen liittymisestä Yhdistyneisiin Kansakuntiin jäi edelleen ratkaisematta, joskin YK:n pääsihteeri Trygve Lie heinäkuulla suositteli Suomen hyväksymistä YK:n jäseneksi.

Hallitustehtäviä hoiti koko kertomusvuoden edellisen vuoden heinäkuun lopussa nimitetty K.-A. Fagerholmin johdolla toiminut hallitus, jossa tapahtui muutamia henkilömuutoksia kertomusvuoden aikana. Maaliskuulla nimitettiin sosiaaliministeriksi V. Liljeströmin jälkeen A. Aaltonen, koska edelliselle oli myönnetty omasta pyynnöstään vapautusta hallituksen jäsenyydestä. Heinäkuulla va-

pautettiin hallituksesta ministeri E. Härmä, joka siirtyi Turun- ja Porin läänin maherraksi. Hänen tilalleen nimitettiin hallituksen jäseneksi SAK:n puheenjohtaja E/ Huunonen, jonka lisäksi hallitusta täydennettiin, kansanedustaja Rautatiehallituksen tariffiosaston- johtaja U. Varjosen ryhtyessä hoitamaan salkuttomana ministerinä lähinnä taloudelliseen ohjelmaan kuuluvia kysymyksiä.

Hallitus joutui kertomusvuoden aikana pariinkin otteeseen vastaamaan välikysymykseen ja useassa eri yhteydessä puolustamaan asemaansa muulla tavoin. Helmikuulla oli esillä maalaisliiton välikysymys hallituksen suhteista maataloustuottajain asemaan. Hallitus sai luottamuslauseen äänimäärillä 97—95. Kesäkuulla kohdistettiin valtiovarainvaliokunnan enemmistön moitelause hallitusta vastaan lisäbudjetin käsittelyn yhteydessä, jolloin hallitusta syytettiin siitä, että se olisi käyttänyt liian paljon varoja työttömyyden torjumiseksi järjestettyjä töitä varten ja ylläpitänyt niissä liian korkeata palkkatasoa. SAK:n työvaliokunnan yksimielisenä kantana ilmoitettiin hallitukselle ja eduskuntaryhmille, että se pitää hallituksen menettelyä oikeana eikä voi hyväksyä näissä merkeissä tapahtuvaa hallituksen kaatumista. Hallitus saikin luottamuslauseen äänimäärillä 94—92.

Poliittisissa merkeissä syntyi ensin kesäkuulla ja sittemmin elokuulla maassa useita ilman SAK:n työvaliokunnan lupaa alkaneita lakkoja, jotka kärjistyivät maassa vallitsevan poliittisen tilanteen rauhattomuuden asteelle. Varsinaisessa ammattiyhdistyspoliittisessa mielessä näitä lakkoja käsitellään toisessa yhteydessä, mutta mainittakoon, että näiden osalta hallitus elokuussa käytti valtuuksiaan ja määräsi työt aloitettavaksi sekä Kemijokisuun erottelutyömaalla että eräissä satamissa, hyväksyen myös palkkoja määräämään asetettujen toimikuntien päätösten mukaiset palkat maksettaviksi näissä töissä. Elokuun 18 päivänä sattui Kemissä kuitenkin välikohtaus työn suoritusta estämään pyrkivän väkijoukon aiheuttaessa yhteenoton järjestystä valvovien poliisiviranomaisten kanssa, jolloin useita henkilöitä puolin ja toisin loukkaantui väkijoukosta, kahden menettäessä henkensä. Suomen kommunistinen puolue asettui avoimesti tukemaan korpilakkoon ryhtyneitä sekä mella-koitsijoita, kärjistäen siten syntyneen kriisin äärimmilleen, mutta kaikesta huolimatta valtaosa työntekijöistä jatkoi rauhallisesti työtään, jonka seurauksena oli poliittisissa merkeissä alkaneen lakko- liikkeen nopea kuivuminen viimeisten lakkoon ryhtyneiden ryhmien aloittaessa työnsä syyskuun puolivälissä.

Varsinaisella syyskaudella odotettiin maassa jännityksellä, millä tavoin eduskunta suhtautui hallituksen esittämään valtion tulo- ja

menoarvioon, jonka laatiminen ja tasapainoon saattaminen heinä- ja elokuussa toimeenpantujen devalvointien sekä menoarvioon sisällytettyjen työttömyyden torjumista tarkoittavien määrärahojen takia, oli ollut vaikea tehtävä. Lähestymässä olevat tasavallan presidentin valitsijamiesvaalit, joiden seurauksena laskettiin olevan jossakin muodossa muutenkin tapahtuva hallituksen vaihdos, hillsivät kuitenkin oppositiossa olevia ryhmiä liian jyrkästä asennoitumisesta hallituksen esityksiä vastaan. Seurauksena olikin, että hallitus saattoi jatkaa työskentelyään kertomusvuoden loppuun asti.

Vuoden loppupuolella eduskunnan käsiteltäväksi saatettiin hallituksen esitys taloudellisesta valtalaisesta. Esitys oli jossain määrin lievennetty siihen asti voimassa olleista. Ammattiyhdistysliikkeen kannalta katsoen muodostui lain käsittely erittäin mielenkiintoiseksi lähinnä siinä mielessä, että ratkaistavaksi tuli hallituksen mahdollisuudet mm. palkkasäännöstelyn jatkamiseen. Tässä vaiheessa työntyivät voimistuvana esille parvarillisten piirien pyrkimys palkkasäännöstelyn kumoamiseen, jolloin lähinnä yleisten palkanalennuspyrkimysten rinnalla haluttiin päästä irti palkkojen indeksisidonnaisuuden työntekijöille antamasta turvasta. Perustuslakivaliokunnassa kuultuna SAK:n edustaja ilmoitti SAK:n edelleen olevan palkkasäännöstelyn säilyttämisen kannalla toistaiseksi, kunnes olosuhteet ovat riittävästi vakiintuneet. Lausunnossa huomautettiin kuitenkin siitä, että säännöstelypäätöksen eräitä tarpeettoman jäykkiä määräyksiä olisi jossain määrin lievennettävä ja siten luotava pohja asteettaiseen palkkasäännöstelystä vapautumiseen. Mainittakoon, että myös Suomen Työnantajain Keskusliiton kantana oli, että palkkasäännöstelyä olisi vielä toistaiseksi ylläpidettävä. Eduskunta hyväksyi taloudellisen valtalain edelleen voimassa olevaksi sellaisessa muodossa, että se antoi mahdollisuudet mm. palkkasäännöstelyn ylläpitämiseen.

Syksyn kuluessa hintakehitys toisaalta devalvointien ja toisaalta määrätynlaisen hintasäännöstelyn purkautumisen jälkeen vallitsevaksi pyrkineen kurittomuuden johdosta hintataso, alkoi yhä selvemmin osoittaa elinkustannusten nousua ja seurauksena oli kasvava pyrkimys työntekijäin taholla tilanteen korjaamiseen palkkojen järjestelyn avulla, johon suuntaan SAK:n valtuuston joulukuulla pidetyn kokouksen ratkaisut kulkivatkin.

II. Talouselämä.

1. Yleistä.

Kestomusvuonna jatkui edellisinä vuosina alkanut talouselämän vakaantuminen. Häiritsevästi siihen vaikuttivat epäedulliset vientimarkkinat, jotka kuitenkin loppuvuodesta osoittivat paranemisen merkkejä, ja myöhemmin devalvaatioiden aiheuttamat seuraukset, eräiden hintojen nousu ja määrätynlainen rauhattomuus. Sotakorvausten suorittaminen pani, myönnytyistä helpotuksista huolimatta, teollisuuden kovalle koetukselle, josta se kuitenkin tyydyttävästi suoriutui. Sodan aiheuttamien vaurioiden korjaamista jatkui kaikilla aloilla. Teollisuuden tuotanto oli keskimäärin vähän runsaampi kuin edellisinä vuonna, ja devalvaatiot olivat omansa helppottamaan vientituotannon vaikeutunutta asemaa. Maataloustuotannon tulos oli suurimmassa osassa maata tyydyttävä, mutta vaikeat kesähallat aiheuttivat paljon tuhoja varsinkin maan pohjoisissa osissa. Kansantulon arvioidaan kaikkiaan lisääntyneen pari prosentti ja olleen sodanedellistä tasoa ylempänä. Työmarkkinoilla ei enää vallinnut satna täystyöllisyys kuin edellisinä vuosina, vaan kun viennin heikkenemisen johdosta metsätyöt olivat tuntuvasti vähäisemmät, syntyi alkuvuodesta työttömyyttä, mikä taas vuoden lopussa uudistui, vieläpä laajentuen Pohjois-Suomen hallaa kärsineillä paikkakunnilla. Eräillä aloilla ilmeni melkoista rauhattomuutta työtaisteluiden vuoksi. Rahamarkkinat pysyivät pitkin vuotta kireinä, kun sijoitustehtäviä kaikilla aloilla oli loppumattoomiin ja luotonkysyntä sen johdosta suuri. Toisaalta luottolaitoksiin kerääntyi pääomia runsaammin kuin aikaisemmin, ja korkotasoa voitiin vähän alentaa. Hintatason laskua jatkui alkuvuodesta, mutta kesällä tapahtui käänne, kun viljan hintoja korotettiin ja eräät ulkomaiset hinnat devalvaatioiden johdosta alkoivat vähän kohota.

2. Sotakorvaukset.

Sotakorvausten suorittaminen painoi jatkuvasti monessa suhteessa leimansa Suomen talouselämään siitakin huolimatta, että taakka oli keventynyt Neuvostoliiton vuonna 1948 myöntämän helpotuksen johdosta. Sen jälkeen uusia investointeja korvaustuotteita valmistavaan teollisuuteen ei enää ole sanottavasti tarvittu. Mutta varsinkin eräiden kokonaisten tehdaskoneistojen valmistaminen vaati melkoisia ponnistuksia koneteollisuudelta, joka ei ollut sellaisia aikaisemmin tuottanut. Varsinkin puolivuotiskausi heinä-joulukuu oli tästä syystä erittäin raskas, mutta Soteva suo-

riutui kuitenkin kunnialla tästäkin tehtävästään, jopa eräissä suhteissa ylittäen asetetut vaatimukset. Siitä sotakorvauksesta, joka heinäkuun alkaessa 1948, kun alennus oli myönnetty, oli 73,5 milj. sotakorvausdollaria, on sen jälkeen suoritettu 32,3 milj. dollaria, joten vuoden 1949 päättyessä oli suorittamatta 41,2 milj. dollaria. Tähänastisia suorituksia valaisee seuraava taulukko miljoonin sotakorvausdollarein.

	Toimitettu		Toimitettava	
	19/9 1944— 30/6 1948	1/7 1948 30/6 1949	1/7 1949— 31/12 1949	1/1 1950 18/9 1952
Koneet ja laitteet_____	37,6	10,6	6,5	15,9
Kaapelituotteet	12,9	—	—	—
Vanhat laivat	13,9	—	—	—
Uudet laivat	25,9	8,1	6,0	25,1
Paperituotteet	34,2	0,7	—	—
Puutavaratuotteet_____	27,9	—	—	—
Vapaat toimitukset ..	0,6	0,3	0,1	0,2
Yhteensä	153,0	19,7	12,6	41,2

Kauppatilaston mukaan toimitettiin vuoden 1949 aikana sotakorvaustavaroita 12,226 milj. markan arvosta, vastaten 11,546 miljoonaa edellisenä vuonna. Laskettuna dollarin keskikurssin mukaan se vastasi 72,3 milj. nykydollaria. Tärkeimpien tavararyhmien viennistä voidaan kauppatilaston mukaan mainita, että koneita, sähkökoneita yms. vietiin 47,500 tonnia, vastaten 28,900 tonnia edellisenä vuonna ja aluksia 97, vastaten 73, kun sen sijaan muiden tuotteiden vienti, uusittujen sopimusten mukaan, oli aivan vähäinen.

3. Teollisuus.

Teollisuuden kokonaistuotanto oli alkuvuodesta huomattavasti suurempi kuin minään ajankohtana sotien jälkeen. Vuoden varrella, varsinkin kolmannen neljänneksen aikana, ilmeni kuitenkin taantumista. Tämä johtui osaksi kausiluontoisista syistä sekä työtaisteluista, mutta pääasiallisesti vientimarkkinoiden epäedullisesta suunnasta, mikä aiheutti sekä metsätöiden tuntuva vähentämistä että varsinaisen teollisuustuotannonkin supistamista, eräillä aloilla jopa tuotannon väliaikaista keskeyttämistä, kun varastoon valmistamista ei voitu jatkaa. Vuoden viimeisellä neljänneksellä, devalvaatioiden jälkeen ja ulkomaisen kysynnän taas vilkastuttua, tuotanto jälleen sai uutta vauhtia ja kertyneet liikavarastot saatiin viedyksi ulkomaille.

Vientiteollisuus, jonka tuotannon volyymi Unitaksen indeksin mukaan (1935 = 100) vuonna 1948 keskimäärin oli 90 pistettä, kohosi kertomusvuoden ensimmäisellä neljänneksellä 98 pisteeseen, mutta aleni seuraavina neljänneksinä edellisen vuoden vastaavaa tasoa alemmaksi, kolmannella neljänneksellä aina 80 pisteeseen. Vuoden viimeisen neljänneksen indeksiluku nousi 89 pisteeseen osoittaen siten ilahduttavaa nousua. Koko vuoden indeksi jäi pisteen alemmaksi kuin vuonna 1948. Vientiteollisuuden eri haarojen kehitys kertomusvuonna oli erilainen. Sahatavaraa valmistettiin pitkin vuotta hiukan enemmän kuin edellisinä vuosina, ja sahatuotteiden hinnat olivat edelliseen vuoteen verrattuna nousseet. Myös vaneriteollisuuden tuotanto pysyi korkeammalla tasolla kuin edellisellä vuonna. Sen sijaan paperin valmistus toisen ja kolmannen neljänneksen aikana oli melko heikkoa, mutta loppuvuodesta ilmeni taas nousua, vaikka hintataso oli alempi kuin vuotta aikaisemmin. Heikoin oli selluloosan ja varsinkin sulfaattiselluloosan tuotanto, hintataso kun oli painunut erittäin alhaiseksi. Loppuvuodesta tälläkin alalla ilmeni markkinain paranemisen merkkejä kysynnän vilkastuttua.

Kotimarkkinateollisuuden tuotanto nousi edellisestä vuodesta, jolloin sen indeksi oli 165 pistettä, keskimäärin 178 pisteeseen. Noustuaan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä aina 193 pisteeseen, siis lähes kaksinkertaiseen korkeuteen verrattuna vuoteen 1935, indeksi tosin äsken mainituista syistä aleni, mutta pysytteli kuitenkin korkeammalla kuin edellisellä vuonna.

Rakennustoiminta vilkastui melkoisesti kertomusvuoden aikana, suurelta osalta seurauksena ns. Aravalainoituksesta. Rakennussäännöstelyä voitiin asteittain purkaa, niin että viimeisetkin poikkeusmääräykset lakkasivat olemasta voimassa ennen vuoden päättymistä, jolloin myös Kymron toiminta päättyi. Tietoja ei ole saatavissa todella suoritetuista rakennustoimista, mutta Kymron antamat rakennusluvut antavat käsityksen niiden laajuudesta. Rakennuslupia myönnettiin kaikkiaan 23,1 milj. m³:n rakennuksille. Tästä tuli kivirakennusten osalle 9,2 milj. m³ ja puurakennusten osalle 13,9 milj. m³. Suurin osa luvista annettiin maaseudun rakennustehtäviä varten, yhteensä noin 16,0 milj. m³, kun kaupunkeihin myönnettiin lupia vain n. 4,8 milj. m³ varten. Edelleen myönnettiin teollisuusrakennuksia varten lupia 1,3 milj. m³ sekä voimalaitoksia varten 0,2 milj. m³ ynnä muihin tarkoituksiin 0,8 milj. m³. Koska kaikkiin rakennustöihin ei tänä aikana enää tarvittu rakennuslupaa, arvellaan rakennustoiminnan kaikkiaan ylittäneen edellisen vuoden rakennusmäärän. Varsinkin maaseudun kunnallinen rakentaminen

(koulut, sairaalat, terveystalot, kunnalliskodit yms.) vilkastui, kun sitä vastoin teollisuuden rakennustoiminta oli vähäisempää kuin edellisinä vuosina.

Täydennykseksi edelliseen mainittakoon, että rakennustoiminta niissä 18 kaupungissa ja 8 kauppalassa, joista sosiaalinen tutkimustoimisto on kerännyt tietoja, oli jonkin verran vilkkaampaa kuin edellisellä vuonna. Niinpä niissä kaikkiaan valmistuneitten rakennusten tilavuus oli 2,5 milj. m³ verrattuna lähes 2,4 miljoonaan vuonna 1948. Asuinhuoneistoja niissä oli 5,150 ja asuinhuoneita 14,584, joten lisäys edellisestä vuodesta oli tasaluvuin 13 ja 18 %. Lisäys olisi ollut tuntuvampi, ellei putkimiesten pitkälinen lakko olisi estänyt erinäisiä taloja valmistumasta ennen vuoden loppua. Tästä huolimatta asutokysymys edelleenkin on entisessä vaikeassa pisteessään, sillä rakennustoiminta ei tällaisenaan pystynyt muuhun kuin estämään vaikean asunnonpuutteen vielä pahenemasta.

Pohjois-Suomen jälleenrakentaminen on suurin piirtein valmis. Vuoden varrella valmistui vielä 1,015 tähän kuuluvaa rakennusta. Maanhankintalain mukainen rakennustoiminta oli vilkasta, uusia rakennuksia valmistui kaikkiaan 25,838, joista 10,982 asuinrakennuksia ja 5,584 kotieläinrakennuksia. Valmistuneiden rakennusten kuutiotilavuus oli kaikkiaan 7,2 milj. m³, minkä ohella vuoden päättyessä oli rakenteilla 5,9 milj. m³.

Rakennustoiminnan vilkkauden osoittamiseksi on vielä syytä todeta, että sementtiä valmistettiin kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana 511.000 tonnia, mikä on runsaasti 28 % enemmän kuin edellisellä vuonna.

4. Maa- ja metsätalous.

Sääsuhteet olivat kasvukauden alkupuolella melko edulliset maataloudelle, mutta sitten vaikeat hallat häiritsivät kasvullisuuden kehitystä aiheuttaen paikka paikoin, varsinkin maan pohjoisosissa, pahoja vahinkoja. Tehtyjen arvioiden mukaan hallavahingot nousivat noin 2,700 milj. markkaan. Kuitenkin vuodentulo yleensä oli tyydyttävä. Sadon määrä viljayksiköiksi muunnettuna jäi ennakkoarvioiden mukaan vain hiukan alemmaksi kuin edellisellä vuonna ja noin 12 % pienemmäksi kuin viimeisinä vuosina ennen sotia. Tärkeimpien viljelyskasvien sadosta voidaan ennakkotietojen mukaan mainita, että vehnää saatiin 248,000 tonnia vastaten 265,000 tonnia edellisellä vuonna, ruista 200,800 vastaten 199,100 tonnia, ohraa 175,400 vastaten 214,400 tonnia, kauraa 616,200 vastaten 640,400

tonnia, perunoita 1,183,700 vastaten 1,950,400 tonnia, sokerijuurik-kaita 165,000 vastaten 178,800 tonnia, lanttuja ym. juureksia 640,600 vastaten 685,900 tonnia sekä peltoheinää 2,681,300 vastaten 2,308,100 tonnia.

Karjakantaa, joka vielä sodanjälkeisinä vuosina oli supistunut, on jälleen vähitellen lisätty. Maaliskuusta 1948 maaliskuuhun 1949 lehmäluku siten lisääntyi runsaasti 25,000 eli 2,5 %, kun lisäys nuoren karjan kohdalla oli paljon voimakkaampi, noin 56,000 kpl. eli 22 %. Sikakanta lisääntyi runsaalla kolmanneksella, kanakanta lähes 40 % ja lampaatkin noin 6 %. Karjataloustuotteita saatiin markkinoille tuntuvasti enemmän kuin edellisinä vuosina, osittain tuotanto jopa saavutti sodanedellisen tason. Maidontuotanto lisääntyi voimakkaasti nousten noin 2,100 milj. kg:aan, mutta jäi vielä runsaan viidenneksen pienemmäksi kuin viimeisinä vuosina ennen sotia. Myös voin, juuston ja kananmunien saanti oli, viime vuoden huomattavasta noususta huolimatta, pienempi kuin 1930-luvun loppuvuosina, mutta lihan, varsinkin sianlihan tuotanto nousi jo silloiselle tasolle. Näistä syistä elintarviketilanne tuntuvasti parani lähten useissa suhteissa jo sodanedellisiä oloja. Samalla saatiin mahdollisuuksia säännöstelyn nopeaan purkamiseen, niin että kertomusvuoden päättyessä varsinaisesti vain sokeri, kahvi ja margariini olivat kortilla.

Metsätyöt vähenivät hakkuukautena 1948/49 melkoisesti edellisestä vuodesta, ja tätä kehitystä jatkui hakkuukautena 1949/50. Tähän vaikutti osaksi se, että polttopuubarastoja oli kertynyt laskettua enemmän ja että tarve kivihiilen ja koksien saannin helpottuessa oli pienentynyt. Pääsyyinä oli kuitenkin vientiteollisuuden alalla tapahtunut suhdannekäänte ja sen aiheuttama vähentynyt raaka-aineen tarve. Kun hakkuukautena 1947/48 hakattiin 34,5 milj. pino-t₃, oli hakkumäärä seuraavana kautena noin 29 milj. pino-t₃, ja kulumassa olevalta hakkuukaudelta arvioidaan sen alenevan kenties vain 20—15 miljoonaan, riippuen talven sääsuhteista. Kertomusvuoden loppuun mennessä oli hakattu vain 45 % edellisen hakkuukauden vastaavana aikana hakatusta määrästä. Tämän mukaisesti on työvoiman käyttö metsätöihin huomattavasti supistunut. Niinpä maaliskuussa 1949 metsätöissä oli noin 100,000 henkeä verrattuna 175,000:een vuotta aikaisemmin ja huhtikuussa luku oli supistunut 55,000:een, kun se samaan aikaan 1948 oli ollut 132,000. Syksyllä tilanne oli vielä heikompi, ja vaikka se vuoden loppuun mennessä vähän parani, oli metsätöissä olevien luku vuoden päättyessä vain 67,000 vastaten 115,000 vuotta ja 130,000 kaksi vuotta aikaisemmin.

5. Työmarkkinat.

Sodanjälkeisille vuosille leimaa antanut täys- ja ylityöllisyys oli, niinkuin edellisestäkin voi päätellä, väistynyt antaen tilaa Suomen oloille tyypilliselle talvityöttömyydelle. Jo kertomusvuoden alkaessa työttömiä oli noin 13,800 ja maaliskuuhun mennessä näiden luku nousi noin 51,400:aan. Vaikka ei ollut varustauduttu tällaisen työttömyyden varalta, voitiin kuitenkin suurempi osa työttömistä, maaliskuussa noin 35,300 henkeä, sijoittaa aputoihin, kun taas muita avustettiin muulla tavoin. Huhtikuussa työttömyys alkoi vähetä, ja kesällä se painui melkein olemattomaksi, mutta syksyllä työttömien luku jälleen alkoi paisua. Syynä tähän on pääasiallisesti metsätöiden vähyys, minkä ohella hallan aiheuttama kato Pohjois-Suomessa lisäsi vaikeuksia vaatiessa hallituksen hallitukselta yhä uusia toimenpiteitä ja entistä suurempia määrärahoja. Joulukuun loppuun mennessä työttömien luku oli noussut yli 58,000:n. Näistä oli noin 32,600 sijoitettu aputoihin.

Työmarkkinat olivat vuoden alkupuolella rauhalliset, mutta loppukesästä syntyi vaikeita työtaisteluita. Sen johdosta, että indeksiin sidotut palkat eivät olleet kohonneet sitten kevään 1948, ilmeni lisääntyvää tyytymättömyyttä, varsinkin sen jälkeen kun eräät hinnat olivat alkaneet nousta.

6- Ulkomaankauppa.

Ulkomaankaupan kokonaisarvo oli kertomusvuonna ennätysellinen, nimittäin 131,880 milj. markkaa vastaten 122,874 miljoonaa vuonna 1948, kun sotakorvausvientiä ei ole otettu huomioon. Lisäys, n. 7 %, johtui vientiarvon noususta. Vienti oli varsinkin syyskuukausina arvoltaan tuntuvasti runsaampi kuin edellisenä vuonna nousten koko vuonna 65,603 milj» markkaan eli runsaasti 16 % suuremmaksi kuin vuonna 1948. Tähän nousuun oli syynä yksinomaan viennin volyymin kasvu, kun sen sijaan viennin keskihinnat olivat jonkin verran alemmat kuin edellisenä vuonna. Hintataso olisi ulkomailta tapahtuneen hintainlaskun johdosta ollut vieläkin epäedullisempi, mutta devalvaatioiden ansiosta tärkeiden vientituotteiden hinnat kohosivat markoissa lukien samalla kuin ulkomainen kysyntä vilkastui. — Kaupallisen viennin ulkopuolella oli sotakorvausvienti, joka kauppatilaston mukaan oli arvoltaan 12,226 milj. markkaa.

Tuonti taas oli raha-arvoltaan 66,277 milj. markkaa eli melkein samansuuruinen kuin edellisenä vuonna. Mutta kun hinnat valuuttaturssien nostamisen takia olivat kohonneet, ei tuolla rahamää-

rällä saatu yhtä suurta tavaravolyymia kuin edellisenä vuonna, vaan se oli vähentynyt noin 10 %. Tuontivolyymi oli kuitenkin suurempi kuin ennen sotia, kun sitä vastoin viennin volyyymi jäi viidennestä alemmaksi silloista tasoaan.

Tuonti- ja vientihintojen välinen suhde, ns. vaihtosuhte, joka viime vuosina on ollut erittäin edullinen, huononi kertomusvuonna jonkin verran, mutta sitä ei kiutenkaan voi sanoa sinänsä epäedulliseksi. Se oli näet 121 verrattuna 133:een vuonna 1948, kun vuoden 1935 hintasuhte merkitään sadalla.

Kauppataase päättyi kertomusvuonna, kun ainoastaan kaupallinen vienti otetaan huomioon, 674 milj. markan tuonninennyteen. Siten kauppataase oli melkein tasapainossa, kun tuonti kaikkina edellisinä vuosina oli ollut tuntuvasti suurempi kuin vienti, vuonna 1948 9,864"milj. markkaa suurempi. Jos taas otetaan huomioon myös sotakorvausvienti, osoitti kauppataase 11,552 milj. markan vientinennyttä vastaten 1,682 miljoonan enennyttä vuonna 1948.

Pääryhmiin tuonti jakaantui siten, että ensi sijalla tavallisuuden mukaan olivat raaka-aineet, joiden tuonnin arvo oli 30,248 milj. markkaa eli 45,7 % koko tuonnista. Sen sijaan ravinto- ja nautintoaineiden tuonti, joka sotien jälkeisinä vuosina oli ollut toisella sijalla, kertomusvuonna painui viimeiselle sijalle, kun kotimaisen tuotannon vilkastumisen johdosta ei tarvittu ulkomailta sellaisia määriä ravintoaineita kuin edellisinä vuosina, mm. tuotiin vähemmän ruista ja voita. Sen sijaan voitiin lisätä eräiden korkealuokkaisten ravinto- ja nautintoaineiden tuontia. Kaikkiaan puheena olevan tavararyhmän tuonnin arvo oli 9,370 milj. markkaa eli 14,1 % tuonnin kokonaisarvosta vastaten 19,9 % vuonna 1948. Toiselle tilalle kohosi koneiden ja kuljetusneuvojen yms. tuonti, jonka arvo oli 15,191 milj. markkaa eli 22,9 % tuonnin arvosta oltuaan edellisenä vuonna 19,1 %. Myös »muiden kulutustavarain», so. kaikenlaisten kudonnaisten yms. tuontia voitiin melkoisesti lisätä, niin että sen arvo oli 11,468 milj. markkaa eli 17,3 %, kun se vuonna 1948 oli ollut vain 12,5 %. Tuonnin rakenne on täten muuttunut enemmän »normaaliksi», jos tällä tarkoittaa sodanedellisiä oloja.

Myös kaupallisen viennin rakenteessa on tapahtunut eräitä muutoksia. Ensimmäiselle sijalle on jälleen noussut puutavarain ja puuteosten vienti, jonka osalle tuli 31,045 milj. markan arvo ja 47,3 % viennin arvosta, kun sotakorvausvientiä ei oteta huomioon. Näiden tavaroiden vientivolyymi oli jonkin verran noussut, ja hinnat, jotka alkuvuodesta huononivat, nousivat sittemmin niin paljon, että

vuoden keskihinta melkoisesti ylitti edellisen vuoden tason. Toisin kehittyi toiseksi suurin, nimittäin paperiteollisuustuotteiden ryhmä, joka vuonna 1948 oli ollut ensimmäisellä sijalla. Hinnat alenivat pitkin vuotta devalvaatioista huolimatta, ja vaikka vientivolyyymi varsinkin loppuvuodesta suureni, jäi arvo alemmaksi kuin edellisellä vuonna. Paperiteollisuustuotteita vietiin kaikkiaan 26,713 milj. markan arvosta vastaten 40,7 % viennin arvosta, kun vastaava luku edellisellä vuonna oli ollut 51,2 %. Maataloustuotteiden vienti, joka sodanjälkeisinä vuohina on ollut aivan lamassa, osoitti ensimmäisiä elpymisen merkkejä, mutta vastasi vain 2,4 % viennin arvosta. Myös »muiden tavaroiden» viennissä on havaittavissa elpymistä. Sen arvo nousi 6,255 milj. markkaan eli 9,6 %:iin, kun se edellisellä vuonna oli vastannut vain 6,6 % viennin arvosta.

Eräiden tärkeiden tuotteiden kaupallinen vienti lisääntyi edellisestä vuodesta, osaksi sen johdosta, ettei niitä enää tarvittu sotakorvauksiin. Siten vietiin sahatavaroita 607,000 vastaten 470,000 standarttia edellisellä vuonna, puuhioketta 160,300 vastaten 97,100 tonnia, sulfiittiselluloosaa 449,500 vastaten 371,400 tonnia, vaneria 208,000 vastaten 175,000 m³ ja sanomalehtipaperia 348,000 vastaten 288,800 tonnia. Toiselta puolen suhdanteiden huonontumisen takia väheni esim. sulfattiselluloosan vienti 331,000 tonnista 310,800 tonniin, muiden paperilautujen vienti 127,700 tonnista 106,700 tonniin sekä pahvin ja kartongin vienti 108,100 tonnista 91,400 tonniin. Huomattava on, että eräiden tuotteiden vientiä voitiin ylläpitää ainoastaan etsimällä niille uusia markkinoita.

7. Kotimaankauppa.

Kotimaankauppa vilkastui huomattavasti todistaen puolestaan[^] että sotien jälkeen vallinnut tavarapulan aika oli päättynyt. Monilla aloilla tosin edelleen vallitsi melkoinen niukkuus ja valinnan varaa oli vähän, mutta toisissa suhteissa voidaan jo puhua runsaudesta. Tukkuliikkeiden myynti nousi noin 126,000 milj. markkaan. Lisäys edellisestä vuodesta oli siten lähes 17 %. Kun tukkuhinnat keskimäärin olivat vain 0,7 % korkeammat kuin vuonna 1948, oli siis volyyymi runsaasti 16 % silloista suurempi.

8. Liikenne.

Laivaliikenne ulkomaisiin satamiin oli suunnilleen yhtä vilkasta kuin edellisellä vuonna. Lähteneiden laivojen luku, 5,600, oli näet vähän suurempi kuin silloin, 5,280. Laivat olivat kuitenkin keskimäärin pienempiä kuin vuonna 1948, niin että niiden yhteinen kan-

tavuus oli vain 3,987,000 nettorekisteritonnina vastaten 4,072,000 vuonna 1948. Sen sijaan lastissa lähteneiden alusten luku oli 17 % suurempi kuin edellisenä vuonna. Merkille on pantava, että suomalaisten laivojen luku oli sekä absoluuttisesti että suhteellisesti vähentynyt edellisestä vuodesta. — Kauppalaivasto lisääntyi kuitenkin hiukan. Uusia aluksia hankittiin 32, vetomäärältään runsaasti 25,000 bruttotonnina, mutta samalla poistettiin eri syistä 28 alusta, vetomäärältään lähes 11,000 bruttotonnina. Nettolisäys oli siten vain 14,500 bruttotonnina. Kertomusvuoden päättyessä kauppalaivastoon luettiin 657 alusta, vetomäärältään 534,500 bruttotonnina, mutta näistä oli vain 205 alusta, vetomäärältään 471,200 tonnia, varsinaisesti merikelpoisia. Näin ollen kauppalaivasto edelleen on kolmannesta pienempi kuin ennen sotia.

Rautatieliikenne oli hiljaisempaa kuin lähinnä edellisenä vuonna. Liikennekalustoa oli lisätty sekä veturien että matkustaja- ja tavaravaunujen kohdalla mutta kuljetustarve oli supistunut, niin että vaunukselikilometriä luku väheni noin 6 %. Rahti- ja pikatavarana kuljetettiin kaikkiaan 13,9 milj. tonnia eli noin 10 % vähemmän kuin edellisenä vuonna, ja kuljetettujen matkustajien luku väheni noin 7 %, painuen 42,1 miljoonaan.

Vaikka autokanta oli vanhaa ja kulunutta eikä sen uudistamiseen ollut suuriakaan mahdollisuuksia, autoliikenne tuntuvasti vilkastui. Liikkeessä olevien autojen kokonaisluku on arvioitu 56,200:ksi vastaten noin 50,800 vuotta aikaisemmin. Näistä oli kuorma-autoja 25,900, linja-autoja 2,900 ja henkilöautoja 23,200.

Lentoliikenne oli suunnilleen samalla tasolla kuin edellisenäkin vuonna. Lentokilometriä kokonaisluku oli 1,957,000, mikä merkitsee noin 3 %:n lisäystä. Matkustajia kuljetettiin lähes 65,000 eli melkein 4 % enemmän kuin vuonna 1948, kun taas kuljetetun tavaran määrä oli 191,600 eli kolmannesta enemmän kuin edellisenä vuonna.

9. Raha- ja pääomamarkkinat.

Sen jälkeen kun luottamus rahan arvoon ja taloudellisten olojen vakavoitumiseen vuoden 1948 aikana oli parantunut ja säästökorko oli nostettu, on pääomia kerääntynyt luottolaitoksiin melko runsaasti. Rahamarkkinoilla ilmeni tämän johdosta kevenemistä joka kertomusvuoden alkupuolella johti korkotason alenemiseen, kuten edempänä osoitetaan. Luotontarve tuotantokoneiston uusimiseen ja rakennustarkeoituksiin sekä yleensäkin liike-elämän vilkastumisen seurauksena pysyi kuitenkin niin suurena ettei läheskään kaikkea

kysyntää voitu tyydyttää. Rahamarkkinat pysyivät sen johdosta jatkuvasti kireinä.

Liikepankkien ottolainaus yleisöltä nousi vuonna 1949 ennätysmäisesti; lisäys oli 10,310 milj. markkaa oltuaan edellisinä vuosina 6,310 ja 6,477 miljoonaa. Nousu oli siten runsaasti 23 %. Lisäyksestä tuli lähes kaksi kolmannesta eli 6,611 milj. markkaa talletustilien ja noin kolmannes, 3,699 miljoonaa, shekkitilien osalle, kun vastaavat luvut vuonna 1948 olivat 4,487 ja 1,823 miljoonaa. Talletustilien kokonaismäärä lisääntyi siten 27 % nousten 31,079 milj. markkaan kertomusvuoden päättyessä. Shekkivarat lisääntyivät suhteellisesti hitaammin, 19 %, joten niiden määrä vuoden 1949 lopussa oli 23,276 milj. markkaa. — Luotonoton kasvu olisi ollut vielä suurempi, ellei suurpankkien osakepääomien korotusten johdosta olisi siirtynyt varoja talletustileiltä pääomatileille.

Muilta luottolaitoksilta, lähinnä säästöpankeilta, liikepankit saivat huomattavan lisän, 1,545 milj. markkaa vastaten 521 miljoonan vähennystä edellisenä vuonna. Syynä tähän nousuun on lähinnä eräiden maaseudun säästöpankkien sijoitusvaikeudet. Liikepankkien koko luotonotto lisääntyi näin ollen 11,855 milj. markkaa eli lähes 24 %, kun vastaava lisäys oli ollut vain 13 % vuonna 1948.

Luotonkysynnän vilkkaus ilmenee siitä, että liikepankkien luotonanto yleisölle ja muille luottolaitoksille kaikkiaan lisääntyi 13,338 milj. markkaa eli lähes 29 %, kun lisäys edellisenä vuonna oli ollut 8,798 miljoonaa eli noin 23 %.

Voidaksensa ylläpitää tasapainoa jyrkästi lisääntyvien otto- ja antolainauksen välillä ja samalla täyttääkseen pankkilain varmuusvaatimukset liikepankit, niinkuin jo viitattiin, pyrkivät lisäämään omien varojensa määrää. Näissä oloissa kolme suurinta pankkia korottivat osakepääomaansa antamalla uusia osakkeita. Liikepankkien omien varojen määrä oli, kun eräitä siirtoja voittovaroista otetaan huomioon, osake-, osakeanti- ja vararahastojen tileillä kertomusvuoden päättyessä yhteensä 1,555 milj. markkaa suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Sitäpaitsi pankit samaten kuin kaikkina vuosina sotien jälkeen vähensivät obligaatiotalkkujaan, sikäli kuin obligaatioiden kuolettaminen teki sen mahdolliseksi. Vuoden varrella pankkien yhteelaskettu obligaatiotalkku siten supistui 531 milj. markkaa painuen 3,627 miljoonaan, kun se syksyllä 1944 oli ollut yli 10 miljardia markkaa.

Rahamarkkinoiden jatkuvan kireyden osoituksena on se tosiasia, että liikepankit eivät koko vuoden aikana voineet vapautua rediskonttauksistaan. Alkupuolella vuotta rediskonttausten määrä tosin pysytteli alemmalla tasolla kuin edellisenä vuonna, mutta syksyllä

suhde kääntyi päinvastaiseksi. Tavallisuuden mukaan rediskonttaukset saavuttivat huippunsa niinä neljänä ajankohtana, jolloin liikevaihtovero oli suoritettava. Kun rediskonttausten määrä kertomusvuoden alkaessa oli 1,533 milj. markkaa, se vuoden viimeisenä päivänä oli 1,842 miljoonaa.

Liikepankkien maksusuhde ulkomaihin ei vuoden varrella suuresti muuttunut, joskin kehitystä parempaan päin oli havaittavissa. Sekä ulkomaiset saatavat että ulkomaiset velat lisääntyivät vuoden varrella, edelliset kuitenkin voimakkaammin. Tuloksena oli, että liikepankeilla vuoden päättyessä oli 495 milj. markan ulkomainen nettosaatava, kun vastaava nettosaatava vuotta aikaisemmin oli ollut vain 107 miljoonaa.

Myös muiden luottolaitosten, so. säästöpankkien, osuuskassojen, Postisäästöpankin, osuuskauppojen säästökassojen ja Kiinteistöpankin, luotonotto yleisöltä edistyi voimakkaasti kuluneena vuonna. Ennakkotietojen mukaan lisäys oli 15,880 milj. markkaa eli n. 28 %, kun vastaava lisäys edellisenä vuonna oli ollut 9,151 miljoonaa vastaten 19 %. Vaikka luotonkysyntä, ja sen mukaan myös luotonanto, oli erittäin vilkasta, eivät kaikki luottolaitokset löytäneet mieleisiään sijoituksia, niinkuin näkyy siitä edellä mainitusta tosiasiasta, että liikepankkien luotonotto muilta luottolaitoksilta oli lisääntynyt.

Pääomamarkkinat olivat, niinkuin edellisinäkin vuosina, erittäin hiljaiset. Obligaatiot eivät kiinnostaneet yleisöä enempää kuin luottolaitoksia, jotka pikemmin koettivat vapauttaa niihin sitomiaan varoja. Eräitä uusia obligaatiolainoja tosin emittoitiin vuoden varrella, mutta obligaatioita ei yleensä edes koetettu sijoittaa markkinoille, vaan niiden ostajana oli Kansaneläkelaitos tai Postisäästöpankki paria poikkeusta lukuunottamatta, joissa obligaatiot joutuivat eräiden luottolaitosten haltuun. Obligaatiolainoja saivat Loviisan kaupunki 60 milj. markkaa, Suomen Kiinteistöpankki Oy 100 miljoonaa ja Osuuskassojen Keskus Oy 1,200 miljoonaa edelleen Tyrvään Voima Oy kaksi lainaa 125 miljoonaa ja Suur-Savon Sähkö Oy 30 miljoonaa, yhteensä 1,515 milj. markkaa, kun edellisenä vuonna emittoitiin uusia obligaatiolainoja 2,635 miljoonan arvosta. Korke oli yleensä sidottu Suomen Pankin diskonttokorkoon tai suurpankkien talletuskorkoon. Valtio emittoi uuden sekä säästöpankki- että postisäästöpankkilainan sekä möi edelleen ns. III säästöpankkilainan obligaatioita, enimmäkseen omille laitoksilleen, kaikkiaan 4,039 milj. markan arvosta, mutta samaan aikaan lunastettiin muiden kotimaisten lainojen obligaatioita 5,788 milj. mar-

kan ynnä I ja II korvauslainan obligaatioita 1,697 milj. markan arvosta.

Olosuhteiden vakautuminen tuli näkyviin myös arvopaperipörssissä, jonka noteerauksissa ei tapahtunut yhtä jyrkkiä heilahteluja kuin edellisenä vuonna. Alkuvuodesta osakekurssit vahvistuivat, mutta toukokuussa tapahtui käänne, jonka aleneva suunta antoi pörssille leiman aina elokuuhun asti. Syyskuussa saavutettiin uusi huippu, jota syksyllä seurasi heikompi suunta, kunnes joulukuussa palkankorotusvaatimukset aiheuttivat uuden inflaation pelkoa ja osakekurssien nousua. Unitaksen osakeindeksi nousi siten 228 pisteestä joulukuussa 1948 272 pisteeseen joulukuussa 1949, mutta oli koko vuodelta keskimäärin hiukan alempi kuin edellisenä vuonna. Vaihtelut olivat tavallisuuden mukaan tuntuvasti suuremmat teollisuus- kuin pankkiosakkeiden kohdalla; teollisuusosakkeiden kurssi-indeksi nousi siten 259 pisteestä 315 pisteeseen, mutta pankkiosakkeiden vastaava indeksi vain 94:stä 104 pisteeseen. Arvopaperipörssin vaihto oli tuntuvasti suurempi kuin edellisinä vuosina, nimittäin 1,617 milj. markkaa vastaten 1,276 miljoonaa vuonna 1948. Niinkuin edellisenäkin vuonna saivat II korvauslainan indeksiehtoiset obligaatit ja Holding-yhtiön osuustodistukset suurta mielenkiintoa osakseen, ja sen nojalla niiden noteeraukset vuoden varrella nousivat huomattavasti.

Kuluneenakin vuonna uusien osakeyhtiöiden perustamisena ilmenevä taloudellinen yritteliäisyys oli melko vilkas. Uusia osakeyhtiöitä perustettiin 1,390 1,573 milj. markan osakepääomalla, siis suunnilleen yhtä paljon kuin edellisenä vuonna. Pääomankorotusten kautta lisättiin voimakkaasti yhtiöiden pääomia, nimittäin 622 tapauksessa yhteensä 8,695 milj. markkaa, kun vastaava lisäys edellisenä vuonna oli 4,367 miljoonaa. Nämä summat eivät kuitenkaan kokonaisuudessaan merkinneet uuden pääoman sijoittamista, vaan lukuisissa tapauksissa oli kysymys tapahtuneen inflaation jälkeen luonnollisista osakkeiden ilmaisanneista.

10. Korkotaso.

Kaikkalainen taloudellinen toiminta, asuntotalot ja rakennusyritteliäisyys kärsivät siitä korkotasosta, johon vuosina 1947 ja 1948 suoritettujen korkomäärien korotukset olivat johtaneet. Vaikka muiden luottolaitosten taholla ei kertomusvuoden alussa yleensä katsottu rahamarkkinoiden kehityksen vielä kypsyneen korkomäärien alentamiseen, Suomen Pankki, niinkuin toisessa yhteydessä esitetään, lähti koronalennusten tielle. Myös rahalaitosten yhteinen korkolautakunta päätti maaliskuun 15 päivänä alentaa antolainauskor-

koja seuraavan huhtikuun alusta lukien siten, että ensiluokkaisten kiinnityslainojen samaten kuin tavaravekselien ylin korkomäärä alennettiin 9:stä 8 Vi %:iin, kuitenkin niin, että pienet rahalaitokset saivat oikeuden ylittää tätä rajaa. Vähän myöhemmin otettiin toinen askel samaan suuntaan. Toukokuun 11 päivänä korkolautakunta päätti, seuraten Suomen Pankin esimerkkiä, suositella kaikkien korkomäärien alentamista yhdellä prosentilla heinäkuun 1 päivästä lukien. Siten ensiluokkaisten kiinnityslainojen ja niihin verrattavien luottojen ylin korko aleni 7 V2 %:iin ja muiden luottojen 8 %:iin. Talletustilien korko aleni vastaavasti eri rahalaitosryhmien kohdalla 5, 5 V₆ ja 5 V₂ %:iin sekä shekkitilin korko 1 %:iin. Monella taholla odotettiin että syksyllä saataisiin aikaan uusi koronalennus. Kun rahamarkkinat pysyivät kireinä ja devalvaatiot seurauksineen olivat herättäneet inflaatiopelon henkiin, ei tuollaiseen alennukseen kuitenkaan ollut edellytyksiä.

Korkotason vuoden varrella tapahtunut aleneminen tuli selvästi näkyviin liikepankkien keskikoroista. Antolainauksen keskikorko, joka vuoden 1948 lopussa oli kohonnut 9,13 %:iin, oli näet kertomusvuoden päättyessä alentunut 7,83 %:iin, samalla kun ottolainauksen keskikorko vastaavasti oli laskenut 4,25 %:sta 3,43 %:iin.

11. Maksutase ja pääomaliike.

Ulkomaisesta maksutaseesta ei vielä ole saatavissa kaikkia tarpeellisia tietoja, mutta eräitä ennakkoarvioita voidaan tehdä. Maksutaseen tärkein tekijä, ulkomaankauppa, osoittaa, niinkuin edellä on esitetty, huomattavaa tulonlisäystä edellisestä vuodesta. Kun kauppataase vuonna 1948 päättyi tasaluvuin 9,900 milj. markan tuoninemenemmyyteen, tämä enemmyys kertomusvuonna oli vain 700 miljoonaa, joten kauppataase oli 9,200 milj. markkaa »edullisempi». Sitä vastoin kauppalaivaston ulkomaisesta merenkulusta ansaitsemat rahtitulot pienenevät, niin että tästä lähteestä maksutaseeseen saatu netto tulo ennakkoarvion mukaan aleni tasaluvuin 600 milj. markkaa painuen noin 3,900 miljoonaan. Kun edellytetään, että maksutaseen muiden juoksevien tulojen ja menojen yhteistulos pysyi muuttumattomana, saadaan lopputulokseksi, että maksutaseen tulos oli noin 8,600 milj. markkaa pienempi kuin vuonna 1948. Kun viimeksi mainittuna vuonna maksutaseen juoksevat menot noin 6,100 milj. markalla ylittivät vastaavat tulot oli kertomusvuoden maksutase aktiivinen tulojen noustessa arviolta noin 2,500 miljoonaa menoja suuremmiksi.

Mitä tulee ulkomaiseen pääomaliikkeeseen, saatiin kertomusvuonna vähemmän uutta luottoa kuin edellisinä, sotia seuranneina

vuosina. Kansainväliseltä Jälleenrakennuspankilta saatiin uutta lainaa, toinen määrältään 12,5 toinen 2,3 milj. dollaria, molemmat tuotantokoneiston, ensi sijassa saha- ja puunjalostusteollisuuden koneistojen uusimiseen ja täydentämiseen. Näitä lainavaroja ei kuitenkaan ehditty käyttää kertomusvuoden aikana, ainoastaan 126 milj. markan arvosta tuotiin maahan uutta pääomaa. Paljon suurempi merkitys on niillä aikaisempina vuosina myönnettyillä luottoilla, joita ei ollut kokonaan käytetty, vaan joista voitiin saada maahan melkoisia eriä kertomusvuoden aikana. Näin pääomien vasta-arvo oli 3,678 milj. markkaa, joten pitkäaikaista luottoa saatiin maahan kaikkiaan 3,804 milj. markan arvosta, kun jätetään syrjään eräät lainajärjestelyt, jotka lisäsivät velkamäärää tuomatta maahan uutta pääomaa. Toiselta puolen käytettiin kuoletuksiin ja lainanlyhennyksiin 4,619 milj. markkaa. Näin ollen ei maahan saatu lainkaan uutta pitkäaikaista pääomaa, vaan päinvastoin vietiin maasta pääomia 815 milj. markan arvosta. Myös lyhytaikaiset velat ja saatavat kehittyivät siten, että nettotuloksena oli 964 milj. markan pääomanvienti ulkomaille. Lopputuloksena oli näin ollen, että kertomusvuonna maastamme vietiin pääomia 1,779 milj. markan arvosta. Tämä ei kuitenkaan merkinnyt sitä, että Suomen ulkomainen velka olisi vastaavasti pienentynyt. Päinvastoin on todettava, että devalvaatioiden aiheuttamat agiotappiot, yhdessä eräiden velkajärjestelyjen kanssa, veivät siihen, että maamme ulkomainen nettovelka lisääntyi 19*046 milj. markkaa nousten vuoden lopussa 63,024 miljoonaan.

12. Hintataso.

Vuoden 1949 alkupuolella jatkui sitä hintainlaskua joka edellisenä kesänä oli alkanut vuosikausia kestäneen nousun jälkeen. Huhti-toukokuussa tämä laskeva suunta kuitenkin pysähtyi muutuen heikosti nousevaksi, ja heinäkuussa alkoi vähän huomattavampi nousu. Tämän syynä oli eräiltä osiltaan suoritettu devalvaatio, eräiltä osiltaan eräiden tukipalkkioiden poistaminen; näiden tekijöiden vaikutusta koetettiin kumota alentamalla eräitä hintoja samaten kuin liikevaihtoveroa. Syyskuussa toimeenpantu dollarin devalvaatio oli sekini omansa johtamaan eräiden hintojen kohoamiseen, mutta nousu oli sangen vähäinen.

Juuri kuvattujen tekijöiden vaikutuksesta tukkuhintaindeksi (1935 = 100) vuoden varrella nousi 1,104 pisteestä joulukuussa 1948 1,138 pisteeseen vuotta myöhemmin. Nousu oli siten vajaat 3,1 %, kun se vuonna 1948 oli ollut 9,3 % ja kaikkina edellisinä vuosina paljon suurempi. Kotimaisten tuotteiden kohdalla nousu oli vielä

pienempi, 1,126 pisteestä 1,135 pisteeseen eli vain 0,8 %, tuontitavaroitten kohdalla taas jonkin verran suurempi, 1,049 pisteestä 1,144 pisteeseen eli 9,1 %. Mainittakoon vielä, että kotimaisten tuotteiden kolmesta pääryhmästä vain yksi, teollisuustuotteet, osoitti hintainnonsua, kaikkiaan 62 pistettä eli 6,5 %, kun sitä vastoin maataloustuotteiden hintaindeksi aleni 25 pistettä eli 2,0 % ja metsätuotteiden kokonaista 113 pistettä vastaten 7,4 %. Tästä huolimatta teollisuustuotteiden hinnat olivat suhteellisesti alemmat kuin muiden tuotteiden.

Elinkustannusindeksin kehitys oli samanlainen. Se nousi 869 pisteestä joulukuussa 1948 (1935 = 100) 899 pisteeseen joulukuussa 1949 eli noin 3,5 %. Myös elinkustannusindeksin alaryhmässä ilmeni melkoisia eroavaisuuksia. Muista poikkesi lämpö- ja valoindeksi se kun aleni 1,601 pisteestä 1,431 pisteeseen eli 10,6 %. Myös veroindeksi aleni hiukan, 4,7 %. Muut ryhmäindeksit sen sijaan nousivat, vuokraindexi suhteellisesti enimmänsä, 37,3 %, mutta siitä huolimatta se vuokrasäännöstelyn johdosta oli vain 221 pistettä eli hyvin paljon muita hintaindeksijä alempi. Muiden ryhmäindeksien nousu oli tuntuvasti vähäisempi, ravinnon kohdalla vain 2,0 %, vaatteiden kohdalla 8,4 % ja »muiden» kohdalla 9,7 %.

III. SAK:n jäsenistö ja hallintoelimet.

1. Liitot ja jäsenistö.

Kuljetustyöntekijäin sekä Metsä- ja Uittotyöväen Liittojen tultua kertomusvuoden aikana erotetuiksi SAK:n jäsenyydestä, aleni jäsenliittojen luku vuoden alussa olleesta 40. liitosta 38. liittoon. Samasta syystä aleni jäsenmääräkin edellisen vuoden päättyessä olleesta määrästä 25.983 henkilöllä.

Kertomusvuoden päättyessä oli jäsenliitoissa jäseniä yhteensä 248,276, jäsenmäärän ollessa edellisen vuoden päättyessä 306,623. Jäsenmäärän vähennys oli siis 58,347, ollen se prosentteissa 19,0. Kun tästä luvusta vähennetään erotetuissa liitoissa v. 1949 lopussa ollut jäsenmäärä 25,983, niin todelliseksi jäsenliittojen jäsemäärän vähennykseksi v. 1949 jää 32,364, eli 10,6 prosenttia. Lukumääräisesti suurin jäsenmäärän vähennys oli Liiketyöntekijäin, Maa- ja Sekatyöväen, Metallityöväen, Puutyöväen ja Rakennustyöläisten Liitoissa. Useissa liitoissa oli jäsenmäärän nousuakin, joskin verrattain pientä. Poikkeuksen teki kuitenkin tässä suhteessa Autoalan-työntekijäin Liitto, jossa nousu oli yli 100 prosenttia.

Jäsenistä oli miehiä 179,440, eli 72,3 prosenttia, sekä naisia 68,836, eli prosenteissa 27,7. Edellisen vuoden päättyessä oli jäsenistä miehiä 73,1 ja naisia 26,9 prosenttia. Maksavia jäseniä oli vuoden lopussa 224,332 ja maksuista vapautettuja 31,124. Prosenteissa oli maksuista vapautettujen luku 13,8 prosenttia, ollen tämä luku edellisen vuoden päättyessä 10,9 prosenttia.

Jäsenmäärän vähennykset ja lisäykset, samoin mies- ja naisjäsenten luku kuin myös maksavien ja vapautettujen jäsenten luku liitoittain ilmenee lähemmin kertomuksen lopussa olevista taulukoista.

2. SAK:n työvaliokunta.

SAK:n edustajakokouksen valitsemana ensimmäisenä puheenjohtajana toimi E. Huunonen syyskuun 4 päivänä pidettyyn valtuuston kokoukseen saakka, jossa Huunosen ministeriksi siirtymisen jälkeen SAK:n uudeksi ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti siihenastinen pääsihteeri A. Sumu. Toisena puheenjohtajana toimi Väinö Tattari siihen asti kunnes hänet samassa valtuuston kokouksessa, ammattiyhdistysliikkeelle vahingollisen toimintansa vuoksi, erotettiin. Valtuusto valtuutti työvaliokunnan tarpeen vaatiessa täyttämään toisen puheenjohtajan paikan. Myöhemmin syksyllä työvaliokunta päätti valita vt. puheenjohtajaksi E. Antikaisen. Työvaliokunnan vakinaiset jäsenet olivat: V. Liljeström, J. Kivistö, J. Hakulinen, G. Henriksson, W. Backman, E. Antikainen, Laura Härmä, Fr. Hiilos, V. Rautelin, A. Rämä, P. Lundström ja K. Lindholm. Hiiloksen sairauden ajan edusti häntä työvaliokunnassa hänen henkilökohtainen varajäsenensä V. Suutari. K. Lindholmin siirryttyä S. Elintarviketyöläisten Liiton puheenjohtajan paikalta ammattityöhönsä ei hän ole voinut vakinaisesti osallistua työvaliokunnan toimintaan joten hänen tilallaan on työvaliokunnassa ollut varajäsen J. Kivi. A. Rämän samoin siirryttyä Suomen Puutyöväen Liiton puheenjohtajan paikalta ammattiinsa, ei hänkään ole voinut ottaa osaa työvaliokunnan toimintaan ja hänen tilallaan työvaliokunnassa on ollut varajäsen V. Porkkala. Muina henkilökohtaisina varajäseninä ovat olleet: U. Mäkinen, A. Hällström, A. Anttila, V. Salmikari, K. Valjakka, V. Rantanen ja kuolemaansa saakka A. Moisander sekä V. Suutari, A. Saarinen ja V. Porkkala. S. Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton valitussihteeri V. Virtanen siirtyi kertomusvuoden aikana Nokian kauppalan palvelukseen luopuen tässä yhteydessä työvaliokunnan varajäsenyydestä. Yleisvaramiehinä ovat olleet: A. Sumu, S. Ojanen, Br. Airola, V. K. Turunen, O. Turunen, E. Hakkarainen, S. Friberg, H. Järve-

Iäinen, J. Kivi, U. Oras, K. Pihlman ja L. Junttila. Puheenjohtaja E. Huunosen henkilökohtaisena varamiehenä toimi puheenjohtajavaihdokseen saakka A. Sumu ja puheenjohtaja Tattarin erottamiseen saakka hänen henkilökohtaisena varamiehenään L. Junttila, joka tämän jälkeen siirtyi vakinaiseksi jäseneksi.

Työvaliokunnan vakinainen kokous on pidetty tiistaisin, mutta tämän lisäksi on työvaliokunta kokoontunut tarpeen vaatiessa useamminkin. Työvaliokunnan sihteereinä ovat toimineet pääsihteeri A. Sumu ja toinen sihteeri U. Hiironen. Heidän estyneenä ollessaan ovat pöytäkirjureina toimineet taloudenhoitaja V. Harinen ja järjestösihteeri O. Lindblom, viimeksimainitun siirtyessä pääsihteeriksi A. Sumun tultua valituksi puheenjohtajaksi.

SAK:n tilintarkastajina ovat edustajakokouksen valitsemina toimineet E. Kolinen, E. Kerman ja L. Myllymäki sekä näiden varamiehinä E. Auer, L. Metsämäki ja T. Karvonen.

SAK:n työvaliokunta on asettanut seuraavat pysyvät jaostot ja nimennyt niihin seuraavat jäsenet:

Työjaosto: E. Huunonen, A. Sumu, O. Lindblom, V. Tattari ja U. Hiironen.

Talouspoliittinen jaosto: E. Huunonen, O. Lindblom, J. Hakulinen, V. Liljeström, V. Tattari, L. Junttila ja V. Porkkala. Huunosen ja Tattarin jälkeen ovat jaoston uusina jäseninä toimineet A. Sumu ja J. Kivi.

Talousjaosto: E. Huunonen, A. Sumu, J. Kivistö, V. Harinen, V. Tattari, V. Rautelin ja Fr. Hiilos. Jaostoa ei kertomusvuoden loppuun mennessä täydennetty poistuneiden osalta.

Palkka- ja työehtosopimusjaosto: E. Huunonen, V. Liljeström, J. Hakulinen, J. Kivistö, E. Antikainen, V. Tattari, K. Lindholm, P. Lundström ja V. Rautelin. E. Huunosen ja V. Tattarin jälkeen toimivat jaoston jäseninä A. Sumu ja L. Junttila.

Järjestömuotojaosto: A. Sumu, A. Moisander, Br. Airola, U. Mäkinen, O. Turunen, U. Hiironen, K. Lindholm, A. Saarinen ja E. Salomaa. Poistuneiden osalta ei jaostoa kertomusvuoden aikana täydennetty.

Tuotantokomiteajaosto: O. Lindblom, U. Mäkinen, A. Anttila, V. Rantanen, U. Hiironen, J. Kivistö ja A. Rämä.

Valistusjaosto: A. Hällström, J. Hakulinen, E. Antikainen, O. Lindblom, L. Junttila, E. Hakala ja E. Salomaa.

Naisjaosto: Laura Härmä, Saara Suutari, Tyyne Leivo-Larsson, Lempi Lehto, Elina Vuohio, Aili Mäkinen ja Elli Tattari. Laura Härmä luopui loppupuolella vuotta puheenjohtajan tehtävästä ja

hänen tilalleen puheenjohtajaksi nimitettiin Lempi Lehto. Uudeksi jäseneksi Laura Härmän tilalle nimitettiin Kerttu Muhonen.

Ruotsalainen jaosto: G. Henriksson, V. Salmikari, G. Andersson, R. Gustafsson, H. Snabb, M. Backman, R. Nordgren, A. Bärlund ja A. Backman.

Nuoriso- ja urheilujaosto: O. Järvelä, V. K. Turunen, K. Valjakka, Kerttu Muhonen, L. Junttila, M. Backman ja E. Hakala.

Työvoimajaosto: Laura Härmä, A. Anttila, S. Ojanen, V. Harinen, V. Rautelin, Fr. Hiilos ja U. Oras.

Edustus SAK:n ja STK:n neuvottelukunnassa: E. Huunonen, A. Sumu, V. Liljeström, J. Kivistö, V. Tattari, U. Hiironen ja K. Lindholm.

3. SAK:n henkilökunta.

SAK:n henkilökunnassa tapahtui kertomusvuoden aikana huomattavia muutoksia. Puheenjohtaja E. Huunonen pyysi 4. 9. kokouksessaan valtuuston ylimääräisessä kokouksessa eroa toimestaan, tultuaan jo aikaisemmin nimitetyksi työministerin ominaisuudessa maan hallitukseen. Samalla kun valtuusto myönsi Huunonelle eron, valitsi se SAK:n puheenjohtajaksi siihenastisen pääsihteerin A. Sumun. Samassa valtuuston kokouksessa erotettiin toimestaan SAK:n toisena puheenjohtajana toiminut V. Tattari hänen ammattiyhdistysliikettä hajoittavan toimintansa vuoksi.

Pääsihteerin Sumun tultua valituksi puheenjohtajaksi, valitsi Työvaliokunta pääsihteeriksi siihenastisen järjestösihteerin O. Lindblomin.

Paitsi sitä, että O. Lindblom siirtyi järjestösihteerin paikalta pääsihteeriksi, tapahtui valistusosaston henkilökunnan kohdalla kertomusvuoden aikana huomattava henkilökunnan vähennys. Tästä kerrotaan kuitenkin lähemmin valistustyöstä kirjoitetun selostuksen yhteydessä.

SAK:n toisena sihteerinä on edelleen toiminut U. Hiironen, taloudenhoitajana V. Harinen, toimitsijana ja samalla Valtion virkailijain Yhteisjärjestön sihteerinä V. E. Pulkkinen ja pikakirjoittajana A. Valta.

Keskusliiton kassanhoitajana ja kirjanpitäjänä on toiminut edelleen Anna Mikkonen ja toimistonhoitajana Kerttu Muhonen. Muusta toimistohenkilökunnasta olivat palveluksessa edelleen Margit Elovaaara, Marjatta Asplund, May Ahoniemi, Anja Julkunen, Mirjami Turunen ja Anna-Liisa Valtonen. Näistä on Asplund ollut kertomusvuoden ajan pääasiassa valistusosaston konekirjoittajana ja toimiston hoitajana, Turunen koulukeräystoimikunnan asioiden hoita-

jana ja Valtonen Palkkatyöläisen ja Löntagaren konttorin hoitajana. Puhelinkeskuksen hoitajana on ollut edelleen Sirkka Toivonen sekä lähettinä Martta Tapper. Toimestaan erosi kertomusvuoden aikana Aune Rytövuori.

Kaikkiaan supistui SAK:n henkilökunta kertomusvuoden aikana 16. henkilöllä ja oli vuotta 1950 alettaessa yhteensä 35 henkilöä.

SAK:n kustantamien lehtien Palkkatyöläisen ja Löntagaren henkilökunta esitellään ko. lehtien kohdalla.

4< SAK:n valtuusto.

SAK:n valtuusto piti kertomusvuoden aikana kolme kokousta. Toukokuun 29 päivän pidetyssä sääntömääräisessä kokouksessa käsiteltiin tavanmukaisten asioiden lisäksi yleistä taloudellista tilannetta, palkkasäännöstelyä sekä ammattiyhdistysliikkeen sisäistä tilannetta. Näiden lisäksi käsiteltiin joukko valtuuston kokoukselle tehtyjä esityksiä. Yksityiskohtaisempi selvitys esiintyy vuosikirjan liitteenä olevassa valtuuston kokouksen pöytäkirjaselosteessa (Liite n:o 1).

Ylimääräinen valtuuston kokous pidettiin syyskuun 4—6 päivinä. Paitsi ylimääräisen kokouksen aiheuttanutta ammattiyhdistysliikkeen sisäistä kriisikysymystä käsiteltiin kokouksessa myöskin SAK:n ja MAL:n välisiä suhteita ja suoritettiin puheenjohtajan valinta sen vuoksi, että SAK:n siihen astinen puheenjohtaja Emil Huunonen oli siirtynyt valtioneuvoston jäseneksi. Uudeksi puheenjohtajaksi valittiin pääsihteeri Aku Sumu.

Ammattiyhdistysliikkeen järjestökuria koskevaa asiaa käsiteltäessä hyväksyttiin seuraava päätöslauselma:

SAK:n valtuusto toteaa, että Suomen Kuljetustyöntekijäin Liitto r.y., Suomen Rakennustyöläisten Liitto r.y., Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y., Suomen Metsä- ja Uittotyöväen Liitto r.y., Suomen Puutyöväen Liitto r.y., Suomen Muurarien Liitto r.y. ja Suomen Sukeltajain Liitto r.y. ovat toimeenpanemiensa luvattomien lakkojen takia vaarantaneet ammattiyhdistysliikkeen sisäistä järjestystä, kurinalaisuutta, työehtosopimustoimintaa sekä ammatillista yhtenäisyyttä, minkä johdosta SAK:n valtuusto päättää seuraavaa:

1. Koska SAK:n edellämainitut jäsenliitot ovat kieltäytyneet noudattamasta työvaliokunnan nimenomaisia ja uudistettuja päätöksiä ja päinvastoin aloittaneet työtaistelunsa rikkoen sääntöjä, menettelytapapäätöksiä sekä lisäksi eräät liitot voimassaolevia työehtosopimuksiaan, valtuusto hyväksyy työvaliokunnan kurinpidolliset toimenpiteet;

2. Koko maan ja työväenluokan kannalta tärkeän ammattiyhdistysliikkeen yhtenäisyyden säilyttämiseksi valtuusto oikeuttaa työvaliokunnan palauttamaan mainittujen liittojen jäsenyyden SAK:ssa edellyttäen, että a.o. liittojen liittotoimikunnat antavat työvaliokunnalle vakuutuksen siitä, että ne vastaisessa toiminnassaan tulevat noudattamaan SAK:n sääntöjä ja menettelytapapäätöksiä sekä työskentelemään lojaalisina keskusliiton päätöksille;

3. SAK:n valtuusto velvoittaa SAK:n työvaliokunnan ja jäsenliitot toimimaan siten, että niiden työntekijäin, jotka lojaalisina keskusliiton päätöksille ovat työskennelleet tai työskentelevät keskusliiton päätösten vastaisesti lakkoon julistetuissa työpaikoissa, asema työmarkkinoilla ja jäsenoikeudet ammattiyhdistysliikkeessä tulevat turvatuiksi. Näiden henkilöiden rikkureiksi julistaminen ja nimittäminen kielletään ja kiellon noudattamista valvotaan. Kokouksessa oli läsnä maassa vieraileva MAL:n edustaja René Arrachard. Yksityiskohtaisempi selostus liitteessä n:o 2. Toinen ylimääräinen kokous pidettiin joulukuun 18 päivänä, jolloin tärkeimpänä kysymyksenä olivat taloudellinen tilanne ja palkkakysymys sekä vielä SAK:n jäsenyyden ulkopuolella olevien S. Metsä- ja Uittotyöväen sekä S. Kuljetustyöntekijäin Liiton jäsenyyskysymys. Näistäkin on laajempi selostus liitteessä n:o 3.

Samassa yhteydessä valtuusto päätti purkaa SAK:n II puheenjohtajan V. Tattarin työsuhteen hyväksyen asiassa seuraavan työvaliokunnan esityksen:

SAK:n valtuusto todeten, että se on jo aikaisemmin, joskin valittavasti tuloksetta, antanut SAK:n toiselle puheenjohtajalle Väinö Tattarille varoituksen hänen ammattiyhdistysliikettä hajoittavan toimintansa vuoksi, päättää erottaa Väinö Tattarin keskusliiton toisen puheenjohtajan toimesta samalla purkaen hänen työsuhteensa SAK:ssa. Valtuusto jättää työvaliokunnan tehtäväksi toisen puheenjohtajan toimen väliaikaisen järjestämisen siksi kunnes toimi vakinaisesti täytetään. Valtuusto jättää työvaliokunnan tehtäväksi tutkia SAK:n muiden toimitsijain toiminnan ja kehoittaa mikäli aihetta ilmenee ryhtymään tarpeen vaatimiin toimenpiteisiin.

Jäsenliittojen edustus valtuustossa on ollut seuraava:

Elintarviketyöläisten Liitto: V. Luostarinen, Alfons Koskimies, Väinö Laamanen, varamiehet Armas Reunamo, Onni Kaukinen.

Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto: Yrjö Karisalmi, Vilho Tuomioja, varamiehet Armas Kuula, Toivo Kirjavainen.

Jalometallityöntekijäin Liitto: Nestor Isaksson, varamies Alku Valo.

Kansakoulujen Miesopettajaan Yhdistys: E. Hakkarainen, varamies F. A. Lindfors.

Kirjatyöntekijäin Liitto: Eino Torn, T. Hänninen, Y. Syväoja, varamiehet A. Saario, Y. Ranta, O. Lyytikäinen,

Kuljetustyöntekijäin Liitto: Fr. Hiilos, Niilo Hellberg, E. Ollanketo, E. Hakala, varamiehet Viljo Paananen, Arvo Lehtonen, Otto Tissari, Lyyli Järvinen.

Kunnantyöntekijäin Liitto: Otto Leskinen, Gunnar Koskinen, Akseli Lehtinen, Edvin Kulmala, varamiehet Karl Isotalo, Tauno Koivisto, Aleksanteri Tervonen, Viljo Kuittinen.

Kutomateollisuustyöväen Liitto: Heikki Koskinen, Vieno Ahonen, Ida Kotokaski, Lyydia Touko, varamiehet Yrjö Leiniö, Martta Niemi-Hieta, Aarne Terho, Linda Lindstedt.

Lasi- ja Posliinityöväen Liitto: Paavo Aalto, Aulis Mäkinen, varamies Otto Turunen.

Liiketyöntekijäin Liitto: Väinö Aromaa, Aarre Happonen, Lauri Lahtinen, Lempi Lehto, V. K. Turunen, varamiehet Arvi Hautamäki, Otto Lindgren, Kalle Virenius, Tauno Rahikainen, Akseli Sainio.

Luotsi- ja Majakkamiesliitto: V. Elo, varamies *aiku Varjonon.

Maalaiskuntien Virkailijain Liitto: Lauri Metsämäki, varamies Väinö Vauramo.

Maa- ja Sekatyöväen Liitto: Mauri Perkonoja, Klaus Suvi, Väinö Nikula, Valter Kuusela, Kalle Jokinen, varamiehet Valdemar Eriksson, Antti Mäkelä, Väinö Hakkarainen, Uno Valjanti, Olavi Lehtonen.

Mekanikkojen Liitto: Olavi Majlander, varamies Antti Laakso.

Merimies-Unioni: Niilo Wälläri, H. Kankaanpää, varamiehet G. Tuomikoski, A. Kangasmaa.

Metallityöväen Liitto: E. Trygg, Valdemar Sandelin, Väinö Pykäläinen, Arvo Junno, Uno Kangasmäki, Pentti Vuorinen, Aksel Salusjärvi, Edvard Koskinen, Reino Laakso, Toivo Nylund, Jalmari Junkkarinen, Henry Saari, varamiehet Lauri Kaisalmi, Frans Palmi, Veikko Hellgren, Pekka Rissanen, Sulo Lind, Iivari Häikiö, Kasper Vaakanainen, Väinö Savolainen, Aarne Leinonen, J. Parviainen, Jaakko Putaansuu, Arvo Lamminen.

Metsätalousammattiliitto: Eero Mäkinen, varamies Kalle Ermu.

Metsä- ja Uittotyöväen Liitto: Alex Pohjanvaara, Oiva Danska, Juho Karvonen, Edvard Ikonen, varamiehet Väinö Mäkinen, Ilmari Puolakka.

Mielisairaannoitajain Liitto: Toivo Kasari, varamies Tatu Pitkänen.

Muurarien Liitto: Urho Kilpinen, Juho Suorsa, varamiehet J. H. Anttila, Valfrid Mölsä.

Muusikkojen Liitto: Hannes Lehtinen, varamies Väinö Arppe.

Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto: Emil Kanerva, Erkki Kuuluvainen, Johan Halme, varamiehet Yrjö Greus, Harry Paju, Hannes Räsänen.

Oppikoulunopettajain Liitto: Arvo Suominen, varamies Aarne Varonen.

Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto: Pentti Lundström, Viljo Hinkkuri, Onni Mäkelä, Hugo Räsänen, varamiehet Viljo Ylänen. Väinö Raati, Mirjam Pankka, Veikko Soininen.

Poliisien Liitto: Emil Lajunen, Arvi Heinonen, varamiehet Arvid Itonen, Väinö Lukkarinen.

Postimiesliitto: Benjam Väisänen, Eino Antila, varamies Olavi Kettunen.

Puutyöväen Liitto: Edvard Ojala, Arvo Kousa, Matti Taponen, Eino Härmä, Kalle Marttala, Emil Kirves, varamiehet Yrjö Jokinen, Maria Savolainen, Hannes Hiltunen, Artturi Liewendahl, Eero Klemetti, Toivo Vallin.

Rakennustyöläisten Liitto: Alb. Aaltonen, H. Aho, K. Rantanen, F. Sorola, A. Mäkinen, L. Puumalainen, A. Harju, varamiehet U. Syrjä, K. Salonen, V. Sairanen, H. Tulikanto, L. Aalto, V. Orenius, N. Pakarinen.

Rautatieläisten Liitto: E. Kuukka, Olli Kakko, O. Kumpulainen, Eino Vuorimaa, varamiehet A. Stenman, A. Karlsson, Eino Lappalainen.

Sukeltajain Liitto: Väinö Laine, varamies Veikko Lempinen.

Tullimiesliitto: E. Vuoristo, varamies E. Hänninen.

Työläisliitto: Martti Kitunen, Viljo Mehtonen, varamiehet Fiina Pietikäinen, Eila Malmberg, Kalle Vauhkonen.

Vaatetustyöläisten Liitto: Br. Airola, Lempi Vilenius, varamiehet Siiri Metsä, Otto Kuvaja.

Valtion viran- ja toimenhaltijain yleinen liitto: Lauri Halme, varamies Kalle Hakala.

Vankilavirkailijain Liitto: V. S. Laakso, varamies Arvo Salminen.

Veturimiesyhdistys: K. A. Lehtonen, Oiva Korsi, varamiehet Gösta Widing, Urho Kunnas.

Yleinen Lehtimiesliitto: Paavo Kivikoski, varamies Mirjam Tiilikainen.

Sos. dem. Sanomalehtimiesliitto: Niilo Teerimäki, varamies K. Manninen.

IV. Yhteistyö kotimaisten järjestöjen ja laitosten kanssa.

1. Järjestöt ja yhtymät. ^

Vuoden aikana on SAK ollut jäsenenä tai osakkaana seuraavissa yhtymissä ja laitoksissa: Työväen Sivistysliitto, Työväen Matkailuliitto r.y., Työväen Akatemian Kannatusosakeyhtiö, Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Kannatusosakeyhtiö, Ammattienedistämislaitoksen säätiö, Tapaturmatorjuntayhdistys, Sosiaalipoliittinen Yhdistys, Lomaliitto r.y., Rauhantyön Yhteisjärjestö r.y., Suomi-Neuvostoliitto-Seura, Yleisröntgen Oy., Ammattilääketieteen säätiö, Reumasäätiö, Sukupuolitautien Vastustamisyhdistys, Suomen Messut Osuuskunta i.l., Suurtalkooot, Osakeyhtiö Saki, Kustannus Oy Tammi, Yhteismainos Oy., Kansan Pika-arpajaiset r.y., Folkets Bildningsförbund, Suomen Palosuojelusäätiö ja Pohjola-Norden r.y.

2. Edustus eri kokouksissa.,

SAK:n edustus ammatillisten keskusjärjestöjen kokouksissa on ollut seuraava:

Jalometallityöntekijäin Liiton edustajakokouksessa O. Fager. S*
 Sukeltajain Liiton edustajakokouksessa U. Hiironen. y
 Sos.dem. Sanomalehtimiesliiton vuosikokouksessa Y. Marttila.
 Muurarien Liiton edustajakokouksessa V. Tattari.
 Rautatieläisten Liiton edustajakokouksessa E. Huunonen.
 Kulutusosuuskuntien Keskusliiton vuosikokouksessa V. Harinen. H
 Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton edustajakokouksessa O. Lindblom, O. Järvelä ja T. Anttila. ^
 Metallityöväen Liiton 50-vuotisjuhlallisuuksissa A. Sumu.
 Lomaliiton vuosikokouksessa U. Hiironen.
 Elintarviketyöläisten Liiton edustajakokouksessa V. Tattari.
 SKDL:n liittokokouksessa L. Junttila.
 Mielisairaanhoidtajain Liiton vuosikokouksessa V. Pulkkinen.
 Maa- ja Sekatyöväen Liiton edustajakokouksessa E. Huunonen.
 Kirjatyöntekijäin Liiton edustajakokouksessa O. Lindblom.
 Työväen Sivistysliiton 30-vuotisjuhlassa A. Sumu.
 Puutyöväen Liiton edustajakokouksessa huomioitsijana O. Lindblom. ^
 Sos.dem. Puolueen puoluekokouksessa A. Sumu.
 Helsingin Kirjatyöntekijäin yhdistyksen 80-vuotisjuhlassa A. Sumu. f

s j

3*

3. Edustus eri lautakunnissa ja laitoksissa.

Keskusliiton edustajina ovat eri järjestöjen ja laitosten pysyvissä johtoelimissä olleet seuraavat henkilöt:

Työnvälitystoimiston henkisen työn tekijäin osaston toimikunta: J. Hakulinen, A. Happonen, var. V. Kanerva ja L. Lehto.

Työnvälitystoimiston ravintolaosaston toimikunta: Y. Karisalmi, E. Kerman, var. K. Lindholm ja V. Tuomioja.

Työnvälitystoimiston nuoriso-osaston toimikunta: E. Salomaa, O. Järvelä, var. A. Sumu ja V. Liljeström.

Työnvälitystoimiston maatalousosaston toimikunta: E. Antikainen, H. Lehti, var. G. Laine ja U. Oras.

Työnvälitystoimiston merimiesosaston toimikunta: A. Kangasmaa, G. Tuomikoski, var. V. Ahokki ja V. Syrjänen.

Helsingin kaup. Työnvälityslautakunta: O. Närvänen, K. Lindholm, var. V. Pulkkinen ja A. Rämä.

Hinta- ja palkkaneuvosto: SAK:n nimeäminä vakinaisina jäseninä ovat olleet O. Lindblom ja E. Salonen, ensinmainitun kuulussa palkkajaostoon ja viimeksimainitun hintajaostoon. Varamiehinä ovat olleet E. Huunonen sekä V. Tattari. Puheenjohtajana toimi E. Härmä siihen saakka kun hän siirtyi Turun- ja Porinläänin maaherraksi. Väliaikaisesti hoiti puheenjohtajan tehtäviä ministeri A. Aaltonen siihen asti kunnes E. Huunosesta tuli ministeri ja hän siirtyi Hinta- ja palkkaneuvoston puheenjohtajan tehtäviä hoitamaan.

Sosialisioimiskomitea: E. Huunonen ja V. Tattari.

Työvoimaneuvosto: A. Sumu ja E. Antikainen.

Työneuvosto: A. Sumu, E. Salonen, var. Laura Härmä ja U. Hiironen. Lokakuun alussa alkaneelle uudelle kolmivuotiskaudelle määrättiin jäseneksi SAK:oa edustavina U. Hiironen, U. Mäkinen, V. Kanerva ja V. Kuusela, var. V. Pulkkinen, Aimo Anttila ja Arvo Anttila.

Työtuomioistuin: E. Antikainen, V. Tattari, var. N. Jeminen, H. Snabb, L. Junttila ja O. Lindblom. Työtuomioistuimen kolmivuotisen toimintakauden päättyessä nimitettiin SAK:n edustajiksi Työtuomioistuimeen E. Antikainen ja O. Lindblom varamiesryhmän ollessa: A. Happonen, V. Pulkkinen, A. Anttila ja V. Rautelin.

Tuotantokomiteain keskustoimikunta: E. Huunonen, U. Hiironen, Y. Rantala, A. Rämä, A. Moisander, V. Rautelin, O. Turunen, M. Salminen ja P. Lundström, var. O. Lindblom, V. Tattari, J. Kivi, M. Kitunen, V. Rautelin, Br. Airola, K. Lindholm ja A. Myllymäki.

Sosiaaliministeriön elinkustannusindeksin tarkkailulautakunta: J. Hakulinen ja U. Hiironen.

Maatalouspalkkalautakunta: E. Antikainen ja U. Oras.

Metsäpalkkalautakunta: K. Pihlman, M. Lepistö, E. Hietanen, J. Karvonen, var. E. Auer, A. Heinonen, E. Antikainen ja H. Simonen. Alkuvuoden M. Lepistö ja loppuvuoden hänen tilallaan J. Karvonen.

Valtion töiden huoltotoimikunta: O. Lindblom ja M. Kitunen.

Valtion Ravitsemiskeskus: O. Lindblom.

Sosiaalipoliittisen Yhdistyksen johtokunta: A. Sumu.

Helsingin kaup. työasiainlautakunta: V. Rautelin, Laura Härmä, var. V. Tattari ja A. Moisander.

Pohjola-Norden hallitus: A. Sumu ja toimintakauden vaihduttua toukokuussa nimitettiin edustajaksi O. Fager.

Tapaturmatorjuntayhdistys: O. Lindblom ja L. Junttila vuosikokoukseen saakka, jonka jälkeen ensinmainitun tilalla on ollut O. Järvelä.

Kansan Pika-arpajaiset johtokunta: A. Sumu.

Yhteismainos Oy:n johtokunta: A. Sumu.

Kustannus Oy Tammen johtokunta: A. Sumu.

Lomaliitto r.y:n hallitus: A. Sumu.

Ravintola-alan tarjoilupalkkarahaston hoitokunta: V. Harinen.

Vuokralaisyhdistyksen hallitus: V. Harinen.

Ammattilääketieteen tutkimussäätiön hallituksen johtokunta: O. Järvelä ja L. Junttila.

Sukupuolitautilien Vastustamisyhdistyksen johtokunta: Laura Härmä ja hänen eroamisensa jälkeen G. Henriksson.

Ammattiopintojen tukisäätiön hallitus: O. Lindblom.

Yleisröntgen Oy:n johtokunta: A. Sumu.

Turveteollisuuden valtuuskunta: E. Antikainen.

Työväen Akatemian kannatusyhdistyksen hallintoneuvosto: E. Huunonen, var. O. Lindblom.

Ammattienedistämislaitoksen hallintoneuvosto ja johtokunta: Y. Ranta, V. Tattari, var. E. Huunonen.

Vakuutusoikeus: A. Sumu, var. V. Liljeström, A. Rämä, G. Tuomikoski, U. Oras, var. K. Jokinen, V. Kuusela ja V. Eriksson.

Työväen Sivistysliiton työväen kulttuuritoimikunta: E. Salomaa.

Työväen Sivistysliiton liittotoimikunta: O. Lindblom.

Folkets Bildningsförbunden johtokunta: R. Gustafsson, var. M. Backman.

5. SAK:n ja STK:n välisen yleissopimuksen edellyttämät suhteet.

SAK:n ja Suomen Työnantajain Keskusliiton välillä v. 1946 solmittu yleissopimus oli kertomusvuoden aikana yhä voimassa. Kes-

kusliittojen välisissä neuvottelukokouksissa ovat SAK:n edustajina olleet E. Huunonen, V. Tattari, A. Sumu, U. Hiironen, V. Liljeström, J. Kivistö ja K. Lindholm. V. Liljeströmin oltua valtioneuvoston jäsenenä oli hänen tilallaan U. Mäkinen. E. Huunosen, V. Tattarin ja K. Lindholmin jouduttua sivuun ammattiyhdistysliikkeen toimitsijain tehtävistä valitsi työvaliokunta heidän tilalleen neuvottelukuntaan O. Lindblomin, V. Pulkkisen ja L. Junttilan.

Neuvottelukunnat ovat kokoontuneet 4. kertaa. Kokuksissa on käsitelty itsenäisyyspäivän palkan maksamisesta johtuneita tulkintaerimielisyyksiä sekä sellaisia työpaikkojen luottamusmiesten ja muiden työläisten työstä erottamisia, joiden syynä on ammattiyhdistysliikkeen taholla katsottu olleen erotettujen toiminta luottamusmiehinä tai ammatillisissa järjestöissä. Kaikki kuluneen vuoden aikana neuvottelukuntien kokouksissa käsitellyt asiat oli SAK:n toimesta alistettu neuvotteluissa käsiteltäväksi.

Kun keskusliittojen välillä käydyissä neuvotteluissa ilmeni, että kummallakin keskusliitolla oli oma käsityksensä yleissopimuksen sitovaisuudesta, haki Työnantajain Keskusliitto työtuomioistuimen päätöksen siitä, onko yleissopimusta pidettävä työehtosopimuksena. Antamallaan päätöksellä työtuomioistuin katsoi, että yleissopimus nykyisessä muodossaan ei ole työehtosopimus.

V. Kansainvälinen yhteistyö.

1. Maailman Ammattiyhdistysten Liitto.

Kertomusvuoden ajan SAK on edelleen ollut jäsenenä MAL:ssä. MAL:n kongressi pidettiin 29.6—10.7. Milanossa. Tässä kokouksessa SAK:oa edusti puheenjohtaja Huunonen tulkkinaan toimittaja N. Nilsson. Edellisenä vuonna olivat MAL:n piirissäkin vaikuttavat suurvaltaintressit johtaneet hajaantumisielmiöihin, jotka huipentuiivat tammikuulla tapahtuneeseen toimeenpanevan komitean hajoomiseen ja siihen? että kesäkuulla Genevessä kokoontuivat MAL:stä eronneet järjestöt neuvottelemaan toimenpiteistä uuden järjestön perustamiseksi. Nämä toimenpiteet johtivatkin siihen, että marraskuun lopulla Lontoossa perustettiin lopullisesti uusi järjestö. Eräänä erimielisyyden aiheena oli myöskin kysymys ns. tuotantojaostojen perustamisesta. Kun SAK:n työvaliokunta v. 1947 Prahan konferenssin tätä koskevaa päätöstä rationalisoidessaan asetti sen varauksen, että ammattisihteeristöjen liittäminen tuotantojaostoihin tulisi tapahtua niiden kanssa yhteisymmärryksessä ja kun näin ei kuiten-

kaan ollut tapahtunut, ovat SAK:n jäsenliitot ratkaisseet suhteensa kansainvälisiin yhteyksiin eri tavoin. Tämä on johtanut siihen, että osa SAK:n jäsenliitoista on liittynyt MAL:n alaisiin tuotantojaostoihin, suuren osan kuullessa edelleen aikaisemmin toimineisiin kansainvälisiin ammattisihteeristöihin.

Elokuun lopulla saapui maahamme MAL:n edustajana mr René Arrachard. Hän ilmoitti lähinnä tarkoituksenaan olleen MAL:n edustajana ottaa selvää täällä syntyneestä korpilakkoliikkeestä. Valitettavasti saatiin todeta hänen ensimmäiseksi asettuneen yhteyteen korpilakon aloittaneen ja SAK:sta jo siinä vaiheessa eroon joutuneen Suomen Rakennustyöläisten Liiton kanssa. Kun hän myöhemminkin avoimesti asettui kurittomuutta ja järjestörikkomuksia puolustamaan, aiheutti se syyskuun alussa pidetyssä SAK:n valtuuston kokouksessa päätöksen, jonka mukaan SAK tiedustelee MAL:Itä hyväksyykö se edustajansa menettelyn.

2. Kansainvälinen Työjärjestö.

Kansainvälisen työkonferenssin 32. istuntokausi pidettiin Genevessä 8.6.—2.7.50. Kansainvälisistä 59 jäsenvaltiosta oli 50 konferenssissa edustettuina. Suomen valtuuskuntaan kuuluivat hallituksen edustajana ministeri Aleksi Aaltonen, hallitusneuvos N. A. Mannio ja pääkonsuli Viljo Ahokas, työnantajain edustajana Suomen Työnantajain Keskusliiton toimitusjohtaja eversti V. A. M. Karikoski ja maisteri Vilhelm Sjöberg sekä työntekijäin edustajana Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton puheenjohtaja Emil Huuononen, toimittaja N. Nilsson ja puheenjohtaja Niilo Välläri asian tuntijana.

Konferenssissa hyväksyttiin lopullisesti seuraavat kahdeksan kansainvälistä sopimusta, jotka koskivat merenkulkijain palkallisia lomiam, laivaväen asuntoja aluksessa, laivaväen palkkoja ja työaikaa sekä aluksen miehitystä, työmääräyksiä julkisen viranomaisen solmimissa välipuheissa, palkkasuojelua, maksullisia työnvälitystointoimia, muuttavia työntekijöitä sekä järjestäytymisoikeuden ja kollektiivisen neuvottelun periaatteiden soveltamista.

Maaliskuun puolivälissä pidettiin Roomassa työtoimiston rakennusalan komission toinen istunto, jossa työntekijöitä edustivat A. Sumu ja V. Rautelin.

Käsiteltävänä oli työvoiman hankintaa, koulutusta, työllisyyden vaihtelua ja työmarkkinajärjestöjen välisiä suhteita koskevat kysymykset.

Työtoimiston toimesta järjestettiin Brysselissä toukokuulla sisämaan kuljetuksia käsittelevän komission kolmas istunto, joka asian-

tuntijaelimenä valmisteli työtoimiston seuraavaa kokousta varten kysymykset satamatöiden vakinaistamisesta, nuorten työntekijäin suojelusta ja työntekijäin valinnasta. Tässä kokouksessa edustivat maattamme työntekijäin edustajina O. Lindblom ja Niilo Välläri sekä asiantuntijajäsenenä Fr. Hiilos ja T. Ahonen.

Marraskuussa pidettiin Genevessä mekaanisen teollisuuden komissionin kolmas istunto, jossa Suomen työntekijäin edustajina olivat A. Sumu ja V. Liljeström.

Kansainvälisen työjärjestön pääjohtaja David A. Morse vieraili myös maassamme elokuun puolivälissä tutustuen täällä mm. SAK:oon ja olosuhteisiin teollisuudessamme.

3. Yhteistoiminta eri maiden ammatillisten järjestöjen kanssa.

Lokakuun alussa vieraili maassamme Neuvostoliiton ammattijärjestön puheenjohtaja V. Kusnetzov, joka on myös yksi MAL:n puheenjohtajista. Tässä ominaisuudessa hän käytti tilaisuutta hyväkseen ottaakseen selvää maamme ammattiyhdistysliikkeessä vallitsevasta tilanteesta. Hänelle samoin kuin aikaisemmin Arrachardille annettiin tilaisuus olla läsnä SAK:n työvaliokunnan kokouksessa ja esittää haluamansa kysymykset, joihin annettuihin vastauksiin hän ilmoitti olevansa tyytyväinen. Myöhemmin lokakuulla saapui herra Arrachard uudelleen maahamme MAL:n rakennus- ja puutyöntekijäin tuotantojaoston edustajan ominaisuudessa puuttuen tällöin ulkolaiselle vieraille sopimattomalla tavalla SAK:n ja Suomen Puutyöväen Liiton sisäisiin kysymyksiin aiheuttaen siten jälleen SAK:n ja MAL:n välisten suhteiden vaikeutumista. Syyskauden kuluessa tiedusteli myöskin MAL:n pääsihteeri Louis Saillant mahdollisuuksia saapua Suomeen osallistuakseen SAK:n ja SAK:sta erotettujen liittojen välisten suhteiden selvittelyyn, mutta ilmoitettiin hänelle tällaisen vierailun olevan tarpeettoman, koska SAK oli jo varannut erotetuille liitoille mahdollisuuden jäsenyyteen palaamiseen, mikäli ne antavat vakuuden sääntöjen, menettelytapapäätösten ja lojallisuuden noudattamisesta ja koska liitot olivat ilmoittaneet hyväksyvänsä asetetut ehdot ja osoittaneet siinä vaiheessa pyrkivänsä niitä noudattamaan, oli ilmoitetun vierailun aihe jo poistunut päiväjärjestyksestä.

Vanhan tavan mukaisesti oltiin SAK:n toimesta kertomusvuoden aikana yhteydessä eri maiden ammattijärjestöihin seuraavasti:

Pohjoismaisten ammattijärjestöjen kokoukseen Kööpenhaminassa tammikuun 8 ja 9 päivinä osallistui SAK:n edustajana A. Sumu.

Neuvostoliiton ammattijärjestön kutsumana osallistuivat sen edustajakokoukseen huhtikuulla E. Huunonen ja V. Tattari, jotka matkustivat Neuvostoliittoon huhtikuun 19 päivänä. SAK:n edustajat osallistuivat vappujuhlien viettoon Moskovassa palaten kotiin vapun jälkeen.

Kevätkaudella SAK sai vastaanottaa Neuvostoliiton ammattijärjestöltä kutsun lähettää kolmas suomalainen ammattiyhdistysvaltuuskunta tutustumaan Neuvostoliiton oloihin. SAK:n työvaliokunta valitsi huhtikuulla edustajikseen G. Henrikssonin valtuuskunnan johtajana sekä sen jäseniksi V. Turusen S. Puutyöväen Liitosta, M. Kekkosen S. Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitosta, H. Parkkisen S. Elintarviketyöntekijäin Liitosta, A. Aaltosen S. Rakennustyöläisten Liitosta, Y. Sihvosen ja S. Ahosen S. Kuljetustyöntekijäin Liitosta, L. Palomaan S. Kutomateollisuudentyöntekijäin Liitosta, J. Lindgrenin S. Metallityöväen Liitosta sekä E. Vuohion S. Vaatetustyöntekijäin Liitosta. Kaksi viimemainittua ei kuitenkaan saanut viisumia matkaa varten. Matkalle lähdetessä toukokuun 15 päivänä estyivät sairauden takia matkalle lähtemästä G. Henriksson ja A. Ahonen. Sen johdosta, että valtuuskunnan johtajaksi valitun G. Henrikssonin sairastuminen tapahtui äkillisesti viime vaiheessa ja kun ei viisumi- ym. vaikeuksien takia enää tässä vaiheessa ollut mahdollisuuksia valita valtuuskunnalle uutta johtajaa, päätti SAK:n työvaliokunta antaa valtuuskunnan valita johtajan omasta keskuudestaan.

Puolan ammattijärjestön edustajakokoukseen Varsovassa 22—26. 5. osallistuivat SAK:n edustajina J. Hakulinen ja U. Hiironen. Mainittakoon, että tämän kokouksen yhteydessä järjestettyyn näyttelyyn valmistettiin myöskin Suomen osasto SAK:n valistusosaston toimesta.

Tanskan ammattijärjestön kongressiin Kööpenhaminassa 19—21. 5. osallistuivat SAK:n edustajina A. Sumu, T. Anttila, L. Junttila. Jatkaen matkaansa edelleen Osloon he osallistuivatkin siellä 22.5. alkaneisiin Norjan ammattijärjestön 50-vuotisjuhlallisuuksiin ja samassa yhteydessä pidettyyn ammattijärjestön kongressiin.

Pohjola-Norden yhdistyksen toimesta järjestettyyn tavanmukaiseen pohjoismaisten pääkaupunkien väliseen vierailuun, joka tällä kertaa pidettiin 12—15 päivinä Kööpenhaminassa, osallistui SAK:n edustajana Laura Härmä.

Englannin ammattijärjestön kutsusta matkusti heinäkuun 22 päivänä Englantiin SAK:n valtuuskunta, johon kuuluivat A. Sumu valtuuskunnan johtajana ja O. Järvelä valtuuskunnan sihteerinä sekä O. Närvänen ja A. Kettunen Suomen Metallityöväen Liitosta,

E. Vuohio Suomen Vaatetustyöläisten Liitosta, U. Veckroth Suomen Rautatieväestön Liitosta, V. Salmikari Suomen Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitosta, Y. Mellin Suomen Kuljetustyöntekijäin Liitosta. Tulkkeina toimivat matkalla G. Viding Suomen Veturimiesten Liitosta ja herra R. Peterzehns. Miltei koko valtuuskunnan matkan aikana, joka kesti n. kuusi viikkoa, seurasi mukana Englannin tšekäläisen lähetystön sosiaaliattashea mr. Ch. Thomas.

Skandinaavisen Kuljetustyöntekijäin Federationin kokoukseen Tukholmassa 8. syyskuuta osallistui Federation pyynnöstä O. Lindblom. Kokouksessa käsiteltiin Suomen Kuljetustyöntekijäin Liiton avustusanomusta syksyn korpilakkojen avustamiseksi. Liitto sai anomukseensa kielteisen vastauksen ja kehoitettiin sitä viipymättä lopettamaan lakkonsa.

Tshekkoslovakian ammattijärjetön edustajakokoukseen Prahassa joulukuun 11—16. päivinä osallistui SAK:n edustajana L. Junttila.

Yhteistyö ja kanssakäyminen pohjoismaisten ammattijärjestöjen kanssa oli kertomusvuonna varsin vilkasta. Niinpä sovittiin kaikkien pohjoismaisten ammattijärjestöjen kanssa toimitsijain tutustumismatkasta vaihtovuoroisesti Norjaan, Tanskaan ja Ruotsiin. Tammikuun 15. päivänä matkustivat Norjaan runsaan viikon kestäneelle opintomatkalle SAK:n edustajina G. Henriksson, E. Lilja, H. Karppinen, V. Nenola ja P. Nykänen ensinmainitun toimiessa matkan johtajana. Viikkoa myöhemmin matkustivat samanlaiselle matkalle Tanskaan R. Gustafsson matkan johtajana sekä V. Valander, K. Kallio, K. Lindstedt ja A. Räisänen. Ennen pääsiäistä tehtiin vielä kolmas opintomatka, joka suuntautui Ruotsiin. Tällä matkalla toimi johtajana O. Fager ja matkaan osallistuivat V. Vanhanen, E. Salmi, A. Rantanen, Y. Marttila. Opintomatkat osoittautuivat antoisiksi ja täyttivät tarkoituksensa.

Syyskaudella vierailivat maassamme vielä Englannin ammattijärjestön TUC:n pääsihteerin apulainen Victor Feather, American Federation of Labour'in Euroopan edustaja Irwing Brown, jotka kumpikin lyhyen vierailunsa aikana tutustuivat SAK:n toimintaan ja olosuhteisiin maassamme. Ammattiyhdistyskoulun harjannostajaisiin osallistuivat Ruotsin ammattijärjestön toinen puheenjohtaja Einar Norrman ja sihteeri Otto Vestling.

Tässä yhteydessä mainittakoon, että pohjoismaiset ammattijärjestöt tukivat ammattiyhdistyskoulun rakennusrahastoa kukin 10,000 kruunun lahjoituksella.

Neuvostoliiton ammattijärjestön puheenjohtaja V. Kusnetzovin vierailusta maassamme on jo mainittu toisessa yhteydessä.

Elokuun alussa saapuivat vastavierailulle maahamme yhteisenä retkikuntana Ruotsin, Norjan ja Tanskan ammattijärjestöjen edustajina Jens Berg, Erling Olsen, Arthur Olsen, Adolf Olsen ja O. Røseth Norjasta, Bruno Jansson, Gustav Olsen, Olle Ytterberg, Bertil Petersson ja William Lundström Ruotsista sekä Einar Nielsen, A. Høj, Louis Rasmussen ja P. Johansen Tanskasta. Vieraiden lausunnoista päätellen muodostui heidänkin matkansa antoisaksi, opettavaksi ja tarkoitustaan vastaavaksi.

Ammattiyhdistysnaisten pohjoismainen opintoviikko pidettiin kuluvan vuoden aikana Suomessa kesäkuun alkupuolella. Opintoviikolle osallistui Ruotsista kaksikymmentäyhdeksän henkilöä käsittävä retkikunta, johtajanaan ammattijärjestön naisoimistija Sigrid Ekendahl. Norjasta oli mukana seitsemäntoista jäseninen retkikunta johtajanaan ammattijärjestön naisjaoston puheenjohtaja Ester Samuelson. Tanskasta osallistui opintopäiville retkikunta, joka käsitti kuusitoista henkilöä johtajanaan niinikään ammattijärjestön naisjaoston puheenjohtaja Helyett Simonsen. Kotimaisia osanottajia oli naisjaoston jäsenten lisäksi kaikkiaan kolmekymmentäkolme henkilöä. Opintoviikko onnistui erinomaisesti.

VI. Valistus- ja kasvatustyö.

1. Yleisarvio.

Kertomusvuoden aikana on valistusjaoston työ rakentunut pääasiallisesti samojen periaatteiden ja käytännöllisten tehtävien pohjalle kuin edellisenäkin vuonna, jolloin lopullisesti siirryttiin täsmällisempään työnjakoon ammattiyhdistysliikkeen piirissä toimivien eri valistustyöelinten kesken. Käytännössä tämä on merkinnyt jäsenliittojen valistus- ja kasvatustyön yhä suurempaa itsenäistymistä ja keskittymistä oman alansa ja liittonsa valistustehtäviin, SAK:n valistusjaoston huolehtiessa sellaisista valistus- ja kasvatustyön tehtävistä, joilla on ollut merkitystä ammattiyhdistysliikkeellemme kokonaisuudessaan. Sen ohella on SAK:n piiriasiamiesverkoston ja amatillisten paikallisjärjestöjen kautta ohjattu paikallista valistustyötä yhteistyössä TSL:n ja liittojen kanssa.

Erikoisena työn kohteena on ollut varojen kartuttaminen Kiljavalle rakennettavaa Ammattiyhdistyskouluu varten ja on kertomusvuonna pääpiirteissään suoritettu loppuun ensimmäinen koulukeräys. Tässä työssä suoritettut tulokset, eduskunnan myöntämä määräraha sekä laina, voidaan katsoa alustavasti turvanneen am-

mattiyhdistyskoulun rakennustyön rahottamisen seuraavaan kevääseen saakka. Valistusjaoston työsuunnitelma, joka pääpiirteisään noudatti edellisen kertomusvuoden suunnitelmaa, ei kuitenkaan ole voitu kokonaan toteuttaa. Syyskesällä alkaneet palkkaliikehtimiset ja niitä seuranneet ristiriidat SAK:n piirissä, johtaan mm. jäsenmäärän vähenemiseen, taloudellisen aseman heikkenemiseen ja siitä johtuviin erinäisiin organisaatorisiin toimenpiteisiin sekä valistusjaoston käytettävissä olevien toimitsijavoimien osittaiseen vähentämiseen, aiheuttivat tuntuva keskeytymisen välittömästi SAK:n valistusjaoston johtamassa kurssi- ym. valistustoiminnassa. Ne järjestelyt, jotka kertomusvuoden lopussa toimeenpantiin, mm. piiriasiamiesverkostossa ja valistustyömme keskuselimissä, muuttavat jossakin määrin valistustyön tähänastista organisatiota, aiheuttaen vastaavia muutoksia koko valistustyössä.

2. Kurssitoiminta.

Opinto-ohjaajakurssit.

Tarkoituksella tehostaa opinto-ohjaajien koulutusta, suunniteltiin yhdessä TSL:n kanssa liitoittain pidettäviä 6-päiväisiä kurssisarjoja, joissa oli tarkoituksena kouluttaa useita satoja opinto-ohjaajia opintokerhoja varten. Kun tarkoitukseseen ei saatu varoja riittävästi ja kun lisäksi opinto-ohjaajien kursseille ilmoittautuneiden määrä supistui odotettua vähempään, rajoittui opinto-ohjaajien koulutus, kuten edellisenäkin kertomusvuonna, kahteen 10 päivää kestävään opinto-ohjaajakurssiin, jotka molemmat olivat luonteeltaan opintoteknillisiä. Kurssit järjestettiin yhdessä TSL:n kanssa ja edelsi niitä TSL:n kanssa valmistettu 3 kirjettä käsittävä kirjeellinen ennakkurssi. Kurssit pidettiin TUL:n Urheiluopistossa Pajulahdessa. Ensimmäinen toukokuun 15—22 p:nä ja osallistui siihen 30 oppilasta sekä toinen toukokuun 22—29 p:nä, johon osallistui 25 oppilasta. Kurssveja varten saatiin valtion avustusta 79,500: — ja niiden ohjaajina toimivat luennoitsijat Helvi Halme ja E. Hakala sekä TSL:n järjestäjä P. Niemi.

Paikallisjärjestöjen kurssi.

Ammatillisten paikallisjärjestöjen työn tehostamista silmälläpitäen järjestettiin, kuten edellisenäkin vuonna, yhdet 7 päivää kestävät kurssit paikallisjärjestön toimitsijoille. Kurssit pidettiin Kiljavalla heinäkuun 2—9 päivien välisenä aikana ja osallistui niihin yhteensä 42 paikallisjärjestöjen toimitsijaa. Kurssiohjelma sisälsi pääasiassa APJ:n käytännölliseen työhön ja SAK:n syyskauden teh-

täviin liittyviä kysymyksiä. Kurssin ohjaajina toimivat luennoitsijat Helvi Halme ja E. Hakala.

Nuorisokurssit.

Edistääkseen yhteistyötä työväen nuorisojärjestöjen kanssa sekä tehdäkseen ammattiyhdistysliikettä tunnetuksi nuorten työntekijäin keskuudessa järjestettiin yhdessä TSL:n ja nuoriso- ja urheilujaoston kanssa maaliskuun 16—17 päivien välisenä aikana 2 päivää kestäneet kurssit molempien työväen nuoriso- ja varhaisnuorisojärjestöjen piiri- sekä keskustelinten, TUL:n nuorisokasvatusjaoston ja Sos.dem. raittiusjärjestön ja Päivän Nuoret edustajille. Kurssilla oli yhteensä 59 henkilöä. Niillä tutustuttiin ammattiyhdistysliikkeen periaateisiin, käytännöllisiin toimintamuotoihin ja selvitetiin niitä muotoja, joiden avulla palkkatyöläisnuorison toimintaa ammattiyhdistysliikkeessä voitaisiin tehostaa. Ohjaajina toimivat luennoitsijat O. Järvelä ja E. Hakala.

Heinäkuun 10—16 päivien välisenä aikana järjestettiin yhdessä e.m. jaoston kanssa Kiljavalla 7-päiväiset kurssit ammattiyhdistysliikkeen nuorille jäsenille. Näille kurseille lähetettiin jäsenliitot oppilaiksi yhteensä 50 osanottajaa. Kurssien ohjelma sisälsi, paitsi ammattiyhdistysliikkeen periaatteita ja käytännöllistä työtä koskevia, pääasiassa nuorten työntekijäin suojelua, ammatinvalintaa ja koulutusta, opintotyötä ym. nuorisoa lähellä olevia kysymyksiä.

Kurssin ohjaajina toimivat luennoitsijat Helvi Halme ja E. Hakala.

Toimitsijain kurssit.

Kertomusvuoden aikana jatkettiin jo v. 1947 syksyllä hyväksytyyn toimitsijain koulutussuunnitelman toteuttamista sillä muutoksella, että toimitsijat jaettiin kolmeen ryhmään tietotasonsa perusteella. Ensimmäinen ryhmä opiskeli kansantaloustiedettä ja toinen sosiaalipolitiikkaa, samalla kun molempien kurssien ohjelmaan sisällytettiin sarja ajankohtaisia ammattiyhdistysliikkeen toimintaa sivuavia kysymyksiä. Kolmannen kurssiryhmän muodosti yleinen ammattiyhdistystiedon kurssi, joka järjestettiin nuoremmille toimitsijoille.

Kurssien ensimmäinen sarja pidettiin kaikille ryhmille Aulangolla 4.1—4.2 välisenä aikana, sekä toinen sarja 19—29.4 välisenä aikana. Kurseille osallistui keskimäärin 70 % toimitsijoista. Kurssien ohjaajina toimivat SAK:n toimitsijat O. Lindblom, L. Junttila, O. Järvelä, E. Hakala, O. Viljanen sekä toimittaja E. Salomaa ja TSL:n pääsihteeri A. Hautamäki.

Kurssisuunnitelma edellytti toimitsijakurssien viimeisen kurssisarjan toimeenpanoa kertomusvuoden elo-syyskuussa, mutta alussa mainitsemiemme syiden vuoksi ne jäivät pitämättä.

Toimitsijain kouluttamiseen liittyvät myös valistusjaoston yhdessä SAK:n toimitsijakerhon kanssa järjestämät SAK:n piiriasiamiesten ja toimitsijain neuvottelukokoukset, joita kertomusvuonna järjestettiin kaikkiaan 2. Näissä tilaisuuksissa on käsitelty ajan-kohtaisia ammattiyhdistysliikkeen kysymyksiä.

Sanomalehtimieskurssit.

Työväen sanomalehdistön ja ammattiyhdistysliikkeen välisten suhteiden kehittämiseksi järjestettiin Aulangolla helmikuun 5—6 p:nä neuvottelut työväen sanomalehdistön edustajille. Neuvottelupäiville osallistui yhteensä 27 työväen sanomalehdistön edustajaa eri puolilta maata.

Muu kurssitoiminta.

SAK:n piiriasiamiesten ja ammatillisten paikallisjärjestöjen aloitteesta — useammassa tapauksessa yhteistyössä paikallisten työväen sivistystyöjärjestöjen ja muiden valistustyötä tekevien laitosten kanssa (Työväen Opistot ym.) — on eri puolilla maata järjestetty lukuisia paikallisia lyhytaikaisia, joko ilta- tai päiväkursseja. Kurssien osanottajamäärä on vaihdellut 15—30:n välillä ja eräissä tapauksissa kohonnut jopa 60—70 osanottajaan. Kurssien ohjelma on ollut hyvin vaihteleva. Pääasiassa ne ovat jakautuneet valistusjaoston ehdottamaan kolmeen perustyyppiin: järjestötehtävien, yleisen ammattiyhdistystiedon ja erikoisalojen kursseihin. Kurssilla on käytetty asiantuntijoita ja luennoitsijoita opettajina. SAK:n valistusjaosto on tukenut näitä kursseja luennoitsijoilla ja aineistolla. Valistusjaoston toimesta on annettu luennoitsija-apua myös jäsenliittojen järjestämille lukuisille kurseille.

3. SAK:n kesäkoulut.

SAK:n suomenkielinen kesäkoulu järjestettiin kertomusvuonna Työväen Akatemiassa 17.7—14.8 välisenä aikana. Kirjeellistä ennakkokurssia muutettiin siten, että jokaiselle jäsenliitolle myönnettiin määrätty määrä oppilaspaikkoja kirjeellisessä ennako-opiskelussa. Parhaat valittiin SAK:n kesäkouluun. Kirjeellisille ennakkokurseille hyväksyttiin 232 ja suoritti sen loppuun 124 oppilasta. Ennako-opiskeluun osallistui täten pienempi osanottajamäärä kuin edellisenä vuonna, mutta loppuun suorittaneiden oppilaiden luku oli kuitenkin suurempi kuin edellisenä vuonna.

Kesäkouluun osallistui kaikkiaan 59 oppilasta, joista oli naisia 6. Kesäkoulun ohjelma rakentui pääpiirteissään edellisen vuoden ohjelman pohjalle aikaisempien vuosien kokemukset huomioonottaen.

Kesäkoulun ohjaajina toimivat SAK:n luennoitsijat Helvi Halme ja O. Viljanen.

SAK:n suomenkielisen kesäkoulun osanottajat v. 1949.

Brandberg, Ivar, Kunnantyöntekijäin Liitto.
Halttula, Jorma, Metallityöväen Liitto.
Hartonen, Heikki, Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto.
Hietaniemi, Matti, Rakennustyöläisten Liitto.
Hirsivaara, Eino, Metsä- ja Uittotyöväen Liitto.
Häkkinen, Uuno, Lasi- ja posliinityöväen Liitto.
Hämäläinen, Einari, Rakennustyöläisten Liitto.
Iivo, Max, Veturimiesten Liitto.
Iivari, Pentti, Metallityöväen Liitto.
Joensuu, Jorma, Kirjatyöntekijäin Liitto.
Junila, Osmo, Maa- ja Sekatyöväen Liitto.
Kanninen, Kalervo, Mekanikkojen Liitto.
Kaipainen, Eino, Kunnantyöntekijäin Liitto.
Kansonen, Toivo, Liiketyöntekijäin Liitto.
Kehlo, Lauri, Kunnantyöntekijäin Liitto.
Keskinen, Kauko, Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto.
Koistinen, Veikko, Puutyöväen Liitto.
Kokkonen, Otto, Metallityöväen Liitto.
Komulainen, Vilho, Rakennustyöläisten Liitto.
Koskinen, Eero, Kiinteistötyöntekijäin Liitto.
Kuronen, Erkki, Kirjatyöntekijäin Liitto.
Laakkonen, Reino, Puutyöväen Liitto.
Lahtero, Unto, Jalometallityöntekijäin Liitto.
Leinonen, Hilka, Vaatetustyöntekijäin Liitto.
Leino-Sokoloff, Ellen, Kunnantyöntekijäin Liitto.
Lehtinen, Ensio, Maa- ja Sekatyöväen Liitto.
Louhula, Väinö, Poliisien Liitto.
Marjamaa, Olli, Metallityöväen Liitto.
Markkanen, Kalle, Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto.
Mikkonen, Juhana, Puutyöväen Liitto.
Moisio, Toivo, Rautatieläisten Liitto.
Mäki, Hilma, Työläisliitto.
Nieminen, Sylvi, Kutomoteollisuustyöväen Liitto.
Ojala, Tuomo, Kutomoteollisuustyöväen Liitto.
Partanen, Maire, Vaatetustyöläisten Liitto.

Penttilä, Sulo, Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto.
 Pousi, Viljo, Metallityöväen Liitto.
 Pärnänen, Veikko, Metallityöväen Liitto.
 Ranta, Armas, Liiketyöntekijäin Liitto.
 Ruuskanen, Eino, Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto.
 Ryytänen, Arvo, Maa- ja Sekatyöväen Liitto.
 Räsänen, Hugo, Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto.
 Saari, Torsti, Puutyöväen Liitto.
 Salovaara, Erkki, Veturimiesten Liitto.
 Sarviranta, Heikki, Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto.
 Sormunen, Sulo, Rakennustyöläisten Liitto.
 Sunell, Matti, Kutomoteollisuustyöväen Liitto.
 Suomi, Elis, Elintarviketyöläisten Liitto.
 Sutinen, Eino, Kuljetustyöntekijäin Liitto.
 Svansjö, Matti, Kuljetustyöntekijäin Liitto.
 Säilä, Gunnar, Postimiesliitto.
 Taberman, E., Rautatieläisten Liitto.
 Taponen, Arvi, Rautatieläisten Liitto.
 Taskila, Alli, Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto.
 Tepponen, Esko, Maa- ja Sekatyöväen Liitto.
 Turunen, Vilho, Metsä- ja Uittotyöväen Liitto.
 Valkama, Veikko, Autoalantuyöntekijäin Liitto.
 Vesala, Arvo, Puutyöväen Liitto.
 Vehviläinen, Väinö, Kuljetustyöntekijäin Liitto.

Ruotsinkielinen kesäkoulu pidettiin Työväen Akatemiassa 29.5—
 9.6 välisenä aikana. Kolme kirjettä käsittävän kirjeellisen ennak-
 kokurssin suoritti loppuun 80 oppilasta. Kesäkouluun osallistui 36
 oppilasta, joista 13 oli Skandinavianmaiden ammatillisista järjes-
 töistä. Kesäkoulussa noudatettiin pääpiirteissään suomenkielisen
 kesäkoulun lyhennettyä kurssiohjelmaa. Kesäkoulun ohjaajina toi-
 mivat SAK:n ruotsinkieliset järjestäjät R. Gustafsson ja M. Back-
 man.

SAK:n ruotsinkielisen kesäkoulun osanottajat Kauniaisissa 1949.

Metallityöväen liitto:

Melander, Mertsu,
 Hellström, Åke,
 Kauko, Helmi,
 Burman, Karl-Erik

Gustafsson, Einar, Ruotsin Metal-
 liteoll. työväen liitto
 Ekengam, Per, Ruotsin Puhelin-
 ja sähköttäjäliitto

Syversen, Olaf, Norjan Metalliteoll. työv. liitto
Rasmussen, Sigvard, Tanskan Metalliteoll. työväen liitto

Kunnantyöntekijäin liitto:
Lindqvist, Ethel,
Stenström, Thyra,
Lövlund, Kaino,
österlund, Arne,
Fagerström, Arne,

Kuljetustyöntekijäin liitto:
Vinberg, Armas,
Lindholm, Erik,
Andreasen, Axel, Tanskan Kuljetustyöntekijäin liitto

Puutyöväen liitto:
Björklöf, Bertel,
Söderberg, Claes, Ruotsin Puuteoll. työväen liitto.

Rakennustyöläisten liitto:
Degerman, Paul,

Liiketyöntekijäin liitto:
Larsson, Benkt,

Kiinteistötyöntekijäin liitto:
Mäkelä, Felix,

Paperiteollisuuden työntekijäin liitto:
Vikman, Tor,
Helander, Maj-Britt,
Engström, Sanfrid, Ruotsin Paperityöväen liitto.

Vaateustyöläisten liitto:
Remming, Nils,

Kutomateollisuustyöväen liitto:
Nilsson, Edit,
Lehtonen, Torsten,
Sahlin, Einar, Ruotsin Kutomateoll. työväen liitto.

Autoalantyöntekijäin liitto:
Palmén, Harry,

Merimies-Unioni:
Östman, Einar,

Muurarien liitto:
Engberg, Eli, Ruotsin Muurarien liitto.

Nahka-, Jalkine- ja Kumityöv. liitto:
Pettersson, Erik, Ruotsin vastaava 1.

Lasi- ja Posliinityöväen liitto:
Ramberg, Henry, Ruotsin Seka- ja Tehdastyöväen liitto.

Työläisliitto:
Holmström, Hugo,

Veturimiesten liitto:
Ekholm, Gösta,
Pettersson, Lars, Ruotsin Rautatieläisten liitto.

Mielisairaanhoidtajain liitto:
Bejar, Erik,

4. Opintokerhotyö ja kirjekurssit.

Työväen Sivistysliittoon ilmoittautuneiden ammattiosastojen opintokerhojen lukumäärä oli kertomusvuonna 181 yhteisen opiskelijamäärän noustessa 2,776 opiskelijaan. Kun edellisenä vonna vastaavat luvut olivat 178 ja 2,676 voidaan todeta, että opintokerhotyössä on kertomusvuonna havaittavissa vähäistä nousua, joka merkitsee kielteisen kehityksen pysähtymistä.

Paitsi SAK:n valistusjaoston järjestämiin kirjeellisiin ennakokursseihin (kesäkoulut, opinto-ohjaajakurssit), on ammattiyhdistysliikkeen jäseniä osallistunut yksinopiskelijoina lukuisille TSL:n järjestämille kirjekursseille. Näistä mainittakoon työmaaluottamusmieskurssit, joihin osallistui 846 opiskelijaa ja ammattiyhdistystiedonkurssit 82 opiskelijaa. Edellisten lisäksi ovat jäsenemme suorittaneet useita muita TSL:n järjestämiä ammattiyhdistysliikettä sivuvia kirjekursseja.

5. Apurahat.

Vakiintuneen tavan mukaan jaettiin kertomusvuonna eri oppilaitoksissa opiskeleville ammattiyhdistysliikkeen jäsenille apurahoja seuraavasti:

Työväen Akatemiassa opiskeleville 2 apurahaa å 20,000: —

Sirolaopistossa opiskeleville 2 apurahaa å 20,000: —

Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa opiskeleville 6 apurahaa, josta 5 å 5,000: — ja 1 kpl. 25,000: —.

Teknillisissä Korkeakouluissa opiskeleville jaettiin SAK:n ja liittojen toimesta yhteensä 49 apurahaa yhteissumman noustessa 365,000 markkaan. SAK:n osuus tästä oli 100,000: —.

Näiden lisäksi on avustettu Ruotsin ammattijärjestön koulussa Brunnsvikissä kurseilla olleita jäseniä sekä Sosiaaliministeriön raittiusasiain osaston Suomenlinnaan järjestämille raittiusyöntekijäin kurseille osallistuneita ammattiyhdistysliikkeen jäseniä.

Vuoden 1948 loppupuolella ryhdyttiin käytännöllisiin toimenpiteisiin ammattiyhdistyskoulun rakentamiseksi Kiljavalle. Koulun rakentamiseen liittyvien käytännöllisten toimenpiteiden lisäksi ryhdyttiin toimenpiteisiin koulun rakentamisessa tarvittavien varojen kartuttamiseksi. Tätä varten työvaliokunta asetti SAK:n koulukeräystoimikunnan, johon ovat kuuluneet SAK:n toimitsijat puheenjohtajana O. Lindblom, V. Harinen, O. Järvelä, L. Junttila ja toimittaja E. Salomaa jäsenenä.

Toimikunta laati yksityiskohtaisen suunnitelman keräystoimintaa varten. Keräyksen lähtökohtana pidettiin sitä, että jokainen ammattiyhdistysliikkeen jäsen osallistuu koulun rakentamiseen 4 työtunnin ansiota vastaavalla osuudella, joko rahalahjoituksen tai työsuorituksen muodossa. Tämän lisäksi asetettiin tavoitteeksi rakennustarpeiden saaminen joko ilmaiseksi tai alennettuun hintaan. Keräystä varten luotiin maatakäsittävä organisaatio. Kertomusvuonna onkin valistusjaoston työ huomattavalta osaltaan keskittynyt keräystoimikunnan tehostamiseen sekä siihen liittyvien selvitystöiden järjestämiseen ja ohjaamiseen. Vaikka kertomusvuoden lopussa ei vielä ollut täydellistä yhteenvetoa keräyksen tuloksista, voidaan kuitenkin todeta rahallisen keräystuloksen nousevan noin 20 milj. markaksi. Kertomusvuonna on koulun rakennusrahaston kartuttamiseksi järjestetty myös 30 milj. arpajaiset, jotka tuottivat noin 7 milj. markkaa. Eduskunta myönsi lainan ja määrärahan koulumme rakentamiseksi, joten voidaankin katsoa koulun rakentamisen taloudellisen perustan olevan turvattu. Koulun rakennustyötä valvomaan ja hoitamaan valitsi SAK:n työvaliokunta rakennustoimikunnan, jonka jäseninä ovat olleet: O. Lindblom puheenjohtajana, V. Harinen, J. Kivistö, A. Hautamäki, V. Rautelin, L. Junttila ja E. Salomaa jäseninä. Rakennustoimikunnan sihteerinä on toiminut T. Anttila.

6. Ammattiyhdistysviikko.

Syistä, joihin alussa olemme viitanneet, ei ammattiyhdistysviikko saanut niitä mittasuhteita, mitä sillä kolmena edellisenä vuotena oli ollut. Tästäkin huolimatta se muodostui huomattavaksi valituskamppailuksi, jonka piiriin vedettiin suuri joukko ammattiyhdistysliikkeen jäseniä ja jäsenistömme ulkopuolella olevia työntekijöitä. Ammattiyhdistysviikko järjestettiin elo-syyskuun aikana ja osallistui sille ohjelmansuorittajina 4 ohjelmakiertuetta, joihin oli kiinnitetty 19 taiteilijaa ja 16 puhujaa. Näiden lisäksi avustivat paikalliset ammatilliset järjestöt ohjelmansuorituksillaan juhlien onnistumista. Parantaakseen ammattiyhdistysviikon juhlissa esitettävän ohjelmiston tasoa, järjesti valistusjaosto ammattiyhdistys-henkisen ohjelmiston hankkimiseksi keväällä kilpailun, joihin osallistui 80 henkilöä. Tätä ohjelmistoa on käytetty muissakin ammattiyhdistysliikkeemme järjestämissä ohjelmallisissa tilaisuuksissa.

Ammattiyhdistysviikon aikana järjestettiin kaikkiaan 153 ohjelmallista tilaisuutta, joihin osallistui yhteensä 55—60,000 henkilöä. Lisäksi esitettiin viikkoon liittyvää ohjelmaa Yleisradiossa. Viikon mainostamiseksi julkaistiin juhlamainos, työpaikkamainoksia sekä

käsiohjelma. Myös työväen sanomalehdistö osallistui juhlien mai-
nostamiseen.

Ammattiyhdistysviikon rajoittuneista puitteista huolimatta on-
nistui se tyydyttävästi.

7. Maakunnalliset Työnjuhlat.

Jo edellisenä vuonna siirryttiin paikallisista Työnjuhlista maa-
kunnallisten Työnjuhlien viettoon joissa puitteissa ne järjestettiin
myös kertomusvuonna. Kaikkiaan järjestettiin 31 maakunnallista
Työnjuhlaa ja osallistui niihin noin 30—35,000 henkilöä. Lisäksi
järjestettiin muutamia paikallisia juhlia. Juhlien järjestämistä vai-
keutti syyspuolella ammattiyhdistysliikkeessä vallinnut tunnettu
tilanne.

8. SAK:n piiriasiamiesten toiminta.

SAK:n piiriasiamiesten tehtävänä on ollut yhteistyössä ammatil-
listen perus-, paikallis- ja työväen sivistysjärjestöjen kanssa huo-
lehtia ammattiyhdistysliikkeen valistus- ja kasvatustyöstä toiminta-
alueellaan. Piiriasiamiehet ovat kertomusvuonna järjestäneet kes-
kustoimipaikkojensa alueilla ammatillisten perus- ja paikallisjär-
jestöjen sekä niiden toimikuntien kokouksia tai ottaneet niihin osaa
yhteensä 641 tapauksessa ja niissä on ollut läsnä 26,886 henkilöä.
Keskuspaikkakuntiensa ulkopuolella on vastaavia tilaisuuksia ollut
1,035 ja on niihin osallistunut 29,120 henkilöä.

Juhlia, illanviettoja, valistustilaisuuksia, elokuvanäytäntöjä tai
muuta vastaavia tilaisuuksia, joiden järjestäminen on ollut piiriasia-
miesten tehtävänä ja joita he ovat eri tavalla avustaneet, on kes-
kustoimipaikan alueella ollut 158 ja niissä läsnä 7,448 henkilöä sekä
keskustoimipaikan ulkopuolella 648, joissa läsnä 49,999 henkilöä.

Kaikkiaan on edellämainittuja tilaisuuksia ollut 2,482, joissa yh-
teensä 113,453 henkilöä.

9. Elokuvatoiminta.

SAK:n toimintaa kuvaavan elokuvan valmistelua on edelleenkin
jatkettu. Osia tästä elokuvasta sekä eräitä muita ammattiyhdistys-
liikkeen toimintaan liittyviä elokuvia on esitetty lukuisissa amma-
tillisten perus- ja paikallisjärjestöjen järjestämissä valistustilai-
suuksissa sekä kaita- että normaalilevyisinä.

10* Yleisradion käyttö.

Yleisradiota on käytetty varsinkin kamppailuluontoisten kysymysten yhteydessä sekä ammattiyhdistysliikettä koskevien kysymysten selvittämiseen. Useat paikalliset lähetysasemat ovat lisäksi lähettäneet amatillisten paikallis- tai perusjärjestöjen valmistamaa ohjelmaa. Kertomusvuonna on työmiehentunti ja siihen liittyvä keskustelukerho osottautunut varsin suosituksi ohjelmanumeroksi kuten Yleisradion toimesta suoritettu Gallup-tutkimus totesi.

11. Kustannustoiminta.

Kertomusvuonna julkaistiin kolme uutta kirjaa. Ne olivat E. Huunoson »Mitä SAK tahtoo?», V. Pulkkisen »Työehtosopimukset» ja Matti Janhusen »Kansaneläkevakuutus». Viimeksimainittu ilmestyi sarjassa »Ajankohtaisia kysymyksiä» ja sen painatuskustannuksiin osallistui Kansaneläkelaitos siinä määrin, että kirjaa voitiin lähettää ilmaiseksi 1 kpl. kaikille ammattiosastoille ja paikallisjärjestöille. Lisäksi julkaistiin jokavuotinen Työnjuhlaulkaisu, suomenkielisenä »Työnjuhla 1949» ja ruotsinkielisenä nimellä »Arbetets Fest 1949».

12. Palkkatyöläinen ja Löntagaren.

Palkkatyöläistä ilmestyi 48 numeroa, ollen näistä 5 kaksoisnumeroa. Vuosikerran sivujen yhteismäärä 504. Koko vuoden painosmäärä oli 5,728,050 kpl. (edellisen vuoden 10,464,400 kpl.) Vuoden alussa oli painos numeroa kohti 190,000 kpl. ja vuoden lopussa 89,600 kpl. Keskimäärin oli painos numeroa kohti 119,334 kpl. (edellisen vuoden 217,924). Lehden painoksen pienenemiseen oli suurimpana syynä se, että S. Rakennustyöläisten Liitto oli edellisen vuoden lopulla ryhtynyt julkaisemaan omaa lehteään samoin S. Metallityöväen Liitto kertomusvuoden alkupuolella, S. Elintarviketyöläisten Liitto kesällä ja S. Kutomoteollisuustyöväen Liitto vuoden lopussa. Sen jälkeen, kun vielä S. Maa- ja Sekatyöväen Liitto vuoden lopussa perusti oman lehtensä, jäi Palkkatyöläisen jäsenilleen tilaajiksi varsinaisesti 8 liittoa, minkä lisäksi eräät liitot tilaavat lehden vain osalle jäsenistään. Edellisen vuoden aikana tilasi Palkkatyöläisen kaikille jäsenilleen 16 liittoa.

Löntagaren ilmestyi 49 numeroa, ollen näistä 3 kaksoisnumeroa. Vuosikerran sivujen yhteismäärä 196. Koko vuoden painosmäärä oli 440,400 kpl. Vuoden alussa oli painos numeroa kohti 11,000 kpl. ja vuoden lopussa 6,800 kpl. Keskimäärin oli painos 8,987 kpl. nu-

meroa kohti. Lehteä tilasi jäsenilleen sama määrä liittoja kuin edellisenäkin vuonna, mutta nähtävästi jäsenkato ruotsinkielisten keskuudessa on pääasiallisena syynä lehden painoksen huomattavaan laskuun.

Palkkatyöläisen toimittajana on ollut edelleen Yrjö Marttila ja Löntagaren toimittajana Osvald Fager sekä ilmoitushuoltajana Into Mattila ollen samalla valistusosaston käytettävänä. Lehtien postitusosastolta jouduttiin vähentämään 2 henkilöä, nim. Mirjam Kanto ja Aune Rajala. Vuoden päättyessä olivat postitusosastolla edelleen Aino Sillman, Elma Pietikäinen ja Anja Wikström (Mailasalo).

13. Liittojen lehdet.

SAK:n jäsenliittojen julkaisemien lehtien luku, joka vuoden alussa oli 15, oli vuoden päättyessä 18, ollen niistä kuitenkin 2 sellaista, jotka eivät ole suoranaisesti liittojen omistuksessa. Viimeksi mainitut lehdet ovat »Rautatieläinen» ja »Palomies». Liittojen omistamina ilmestyy seuraavilla liitoilla omat lehtensä: Elintarvike-työläisten, Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan, Kirjatyöntekijäin, Kutomateollisuustyöväen, Liiketyöntekijäin, Maa- ja Sekatyöväen, Metallityöväen, Merimies-Unionin, Mielisairaanhoitajain, Muusikojen, Poliisien, Postimiesten, Rakennustyöläisten, Tullimiesten, Vankilavirkailijain ja Veturimiesten liitoilla. Osa näistä lehdistä jaetaan kaikille jäsenille ilmaiseksi, jolloin niiden levikki on jäsenmäärää vastaava. Osa liitoista levittää lehteään tilauksiin perustuen, jolloin kustannukset jakaantuvat jäsenten sekä liittojen kesken. Viimeksi mainitusta menettelystä johtuen eräiden lehtien levikki ei ole läheskään sama kuin liiton jäsenmäärä.

14. Yhteistyö jäsenliittojen, ammatillisten paikallisjärjestöjen ja TSL:n kanssa.

Se työnjako, jota nyt toteutetaan ammattiyhdistysliikkeen piirissä valistustyötä tekevien eri valistustyöelinten kesken, on saattanut koko valistustyön suunnitelmallisemmalle pohjalle. Liittojen valistustyösuunnitelmat samoinkuin ammatillisten paikallisjärjestöjenkin — rakentuvat nyt pääasiassa valistusjaoston työsuunnitelman perustalle lukuunottamatta kullekin liitolle ominaisia erikoistehtäviä. Tätä yhteistyötä on pyritty edistämään mm. toimitusjakurussien yhteydessä järjestettyjen neuvottelutilaisuuksien avulla.

Yhteistyötä paikallisjärjestöjen kanssa on pyritty edistämään, paitsi edellämainitun kurssitoiminnan, myös piireittäin järjestettyjen neuvottelukokousten avulla. Näissä neuvottelutilaisuuksissa ovat olleet edustettuina ammatilliset paikallisjärjestöt sekä suu-

remmat ammattiosastot. Tällaisia tilaisuuksia pidettiin kahdet jokaisessa piirissä.

Yhteistoiminta TSL:n kanssa on ollut koko kertomusvuoden varsin kiinteätä. Kirjekursseja, opintokurssien ohjelmia ja opintokirjasia yms. on valmistettu yhteistyössä. Tämän lisäksi on TSL:n antanut ohjaus- ja luennoitsija-apua lukuisille maata käsittävillä ja paikallisille kursseille. Huomioitava on myös yhteistoiminta, joka on tapahtunut ammatillisten paikallisjärjestöjen ja paikallisten työväen sivistystyöjärjestöjen kesken.

15. Valistusjaosto ja sen alaiset toimitsijat.

Valistusjaostoon ovat kertomusvuonna kuuluneet: puheenjohtajana A. Hällström, sihteerinä L. Junttila sekä jäseninä J. Hakulinen, E. Antikainen, E. Salomaa, O. Lindblom ja E. Hakala. Valistusjaoston kokouksissa ovat lisäksi olleet saapuvilla SAK:n luennoitsija O. Järvelä, T. Anttila ja O. Viljanen.

Luennoitsijoina ovat toimineet O. Järvelä, O. Viljanen, Helvi Halme lokakuun 31 päivään ja E. Hakala syyskuun 1 päivään saakka.

T. Anttila on kertomusvuonna hoitanut koulukeräyspäällikön tehtäviä.

SAK:n piiriasiamiehinä ovat toimineet: Klaus Kallio Turun, K. Lindstedt Kymenlaakson, V. Nenola Oulun, A. Räisänen Itä-Suomen, V. Vanhanen Joensuun, E. Levelä Lapin, A. Rantanen Keski-suomen, H. Helkavuori Uudenmaan, E. Vänskä Kajaanin, E. Salmi Satakunnan, K. Haapanen Vaasan, E. Lilja Tampereen piirissä sekä P. Nykänen 15.9. ja H. Karppinen 31.9. saakka.

Koulukeräyksen suorittamisen järjestelyä varten olivat piiriasiamiesten apuna V. Niskanen 1.1.—5.4. välisen ajan Kainuun piirissä, Hannes E. Ahti 1.2.—30.4. välisen ajan Pohjolan piirissä ja A. Vuori, 1.1.—31.5. välisen ajan Lapin piirissä.

16. Naisjaoston toiminta.

Kertomusvuonna ovat naisjaostoon kuuluneet puheenjohtajana Laura Härmä kaksi vuoden ensimmäistä kuukautta ja Laura Härmän pyydettyä vapautusta yli kymmenen vuotta hoitamastaan tehtävästä, paikkakunnalta pois siirtymisen johdosta, on puheenjohtajana loppuvuoden aikana toiminut Lempi Lehto. Sihteerinä on toiminut Saara Suutari ja muina jäseninä Tyyne Leivo-Larsson Elina Vuohio, Aili Mäkinen, Elli Tattari ja Laura Härmän tilalle valittu Kerttu Muhonen.

Järjestäjinä ovat toimineet Siiri Saarinen ja Hellä Järveläinen.

Naisjaoston toiminta on tehtäviensä mukaisesti kohdistunut ammatilliseen valistustyöhön erikoisesti naistyöntekijäin keskuudessa sekä sellaisten sosiaalisten ym. kysymysten eteenpäin viemiseen, joilla on tärkeä merkitys naisille työntekijöinä, perheenäiteinä ja ammattiyhdistysnaisina.

Huomattavimpia tapauksia kuluneella toimikaudella oli ammattiyhdistysnaisten pohjoismainen opintoviikko, jota kertomusvuonna vietettiin Suomessa, Työväen Akatemiassa 12.6.—19.6. välisenä aikana. Opintoviikkoon osallistui Ruotsista 28, Norjasta 18, Tanskasta 16 ja Suomesta 42 osanottajaa. Naisten ammattiyhdistyskysymyksiä käsittelevä pohjoismaiden Yhteistyökomitean kokous pidettiin myös Suomessa tammikuun 9 p:nä.

Piirejä käsittäviä neuvottelupäiviä järjestettiin kertomusvuonna Turussa, Kotkassa, Jyväskylässä, Mikkelissä, Lahdessa ja Tampereella. Neuvottelupäivien yhteydessä järjestettiin luentoja, retkeilyjä ja ohjelmallisia illanviettoja naisille tärkeiden kysymysten merkeissä.

Naisjaoston toimesta saatiin kertomusvuonna 12:sta äidille järjestettyä kaksi viikkoa kestänyt loma Länsirannan Lomakylässä.

Naisjaosto on aktiivisesti työskennellyt myös ammattiyhdistyskoulunrakennusrahaston kartuttamiseksi ja erilaisten sisustustarvikkeiden hankkimiseksi naisten vapaaehtoisen työn avulla. Työn tuloksena ovatkin ammattiyhdistysnaiset eri puolilta maata lähettäneet useita lahjapaketteja koulun sisustustyön edistämiseksi.

Kiertokirjeiden ja alustusten avulla on pyritty henkilökohtaisten käyntien lisäksi tukemaan paikallisten naisjaostojen (joita kertomusvuoden alussa oli toiminnassa kaikkiaan 36) toimintaa, ja siten pitämään ammattiyhdistystoimintaa jatkuvasti naisten kohdalta virkeänä ja toimintatarmoisena.

17. Ruotsinkielisen jaoston toiminta.

Kertomusvuonna on ruotsinkieliseen jaostoon kuuluneet puheenjohtajana G. Henriksson, varapuheenjohtajana R. Nordgren, sihteerinä R. Gustafsson sekä jäseninä G. Andersson, H. Snabb, V. Salmikari, G. Backman ja A. Bärlund. Jaosto piti kertomusvuoden aikana 7 kokousta.

Matkajärjestäjinä ovat toimineet R. Gustafsson koko vuoden, S. Österberg Sirolaopistossa olleen M. Backmannin viransijaisena vuoden 5 ensimmäistä kuukautta ja M. Backman kesäkuun 1 p:stä syyskuun 1 p:ään asti.

Ruotsinkielisen jaoston toiminta on tehtäviensä mukaisesti SAK:n -valistussuunnitelman toteuttamista ruotsinkielisen väestön keskuudessa. Vuoden kahden ensimmäisen kuukauden aikana järjestettiin 6 valistustilaisuutta eri piirien ruotsalaisseuduilla, nimittäin Maarianhaminassa, Paraisilla, Porvoossa, Tammisaarella, Vaasassa ja Pietarsaarella.

Ruotsinkielinen kesäkoulu pidettiin Työväen Akatemiassa. Koulu kesti kaksi viikkoa ja alkoi toukokuun 29 p:nä. Ulkomaisia osanottajia oli kaikkiaan 13. Ruotsista 9, Tanskasta 2 ja Norjasta 2. Kotimaisia osanottajia oli 23. Kurssien ohjaajina toimivat R. Gustafsson ja M. Backman.

Iltakursseja järjestettiin Forsbyssä, Skogbyssä ja Kokkolassa. Nämä kurssit oli tarkoitettu järjestötoimitsijöiden kasvattamiseksi. Luennoitsijana toimi R. Gustafsson.

Syyskauden valistustoiminta jäi etupäässä eri puolilla ruotsalaisseuduilla pidettyjen kokousten varaan, joissa päiväkysymysten ohella pyrittiin käsittelemään myös valistuskysymyksiä.

18. Nuoriso- ja urheilujaosto.

Nuoriso- ja urheilujaostoon ovat jäseninä kuuluneet puheenjohtajana O. Järvelä, sihteerinä E. Hakala sekä jäseninä Kerttu Muthonen, K. Valjakka, V. Turunen, L. Junttila ja M. Backman.

Nuoriso- ja urheilujaosto järjesti yhdessä valistusjaoston ja TSL:n kanssa kurssit molempien työväen nuoriso- ja varhaisnuorisojärjestöjen keskuselinten ja piirijärjestöjen sekä TUL:n kasvatusta ja Sos. dem. raittiusjärjestön edustajille. Niinikään järjestettiin heinäkuun 10—16 päivien välisenä aikana yhdessä valistusjaoston kanssa Kiljavalla 7-päiväiset kurssit ammattiyhdistysliikkeen nuorille jäsenille.

Jaosto valmisteli myös suunnitelmia tutkimuksen suorittamiseksi palkkatyössä olevan nuorison piirissä, tarkoituksella tutkimuksen avulla selvittää minkälaiset ovat palkkatyöläisnuorison taloudelliset, sosiaaliset, ammattikasvatukselliset olot ja henkisesti kasvattamismahdollisuudet maassamme. Nuoriso- ja urheilujaoston pyrkimyksenä on kiinnittää entistä suurempaa huomiota ammatillisesti järjestäytyneeseen nuorisoon ja tätä kautta yrittää vahvistaa ammattiyhdistysliikkeen kokonaisvoimaa.

VII. Palkka ja työehtosopimuskysymykset.

1. Palkkasäännöstely.

Valtioneuvoston vuonna 1947 lokakuussa antama palkkasäännöstelypäätös oli kuluneen vuoden aikana edelleen voimassa. Palkkasäännöstelypäätöksen määrästen mukaisesti olivat työpalkat sidottu tarkoitusta varten laadittuun elinkustannusindeksiin, jonka osoittamien vaihteluiden perusteella palkat määräytyivät. Elinkustannusindeksi osoitti tarvikkeiden hintojen vuoden 1948 marraskuun 112 pisteestä alentuneen tämän vuoden helmikuussa 106 pisteeseen ja edelleen huhtikuussa 105 pisteeseen. Niinpä elokuun indeksi osoitti pistelukua 110 ja marraskuun indeksi 113. Kun palkat kuitenkin olivat vuoden 1948 huhtikuussa tarkistettu elinkustannusindeksin pistelukua 110 vastaaviksi ja kun palkkasäännöstelypäätös edellytti, että uusi palkkojen tarkistus toimitetaan vasta silloin kun indeksi osoittaa pistelukua 115, ei kertomusvuoden aikana saatu yleistä palkkojen korotusta. Joillakin työaloilla saatiin samoin kuin aikaisempinakin vuosina palkkasäännöstelypäätöksen eri momenttien perusteella pienempiä palkkojen korotuksia, mutta yleensä voitiin havaita, että palkkasäännöstelypäätöksen momenttien suomat mahdollisuudet palkkojen korottamiseen olivat kaikkien työntekijäryhmien kohdalla tulleet loppuun käytetyiksi.

Myöskin oli havaittavissa pyrkimyksiä palkkasäännöstelyn kumoamiseksi. Kuitenkin on todettava, että työmarkkinajärjestöjen, niin keskusliittomme kuin Työnantajain Keskusliitonkin taholla oli palkkasäännöstelyn jatkamisen kannalla. Keskusliittomme piirissä käsiteltiin palkkasäännöstelyyn liittyviä kysymyksiä paitsi työvaliokunnan myöskin valtuuston kokouksissa, joissa asian johdosta tehdyt päätökset ovat liitteinä seuraavissa valtuuston kokousten pöytäkirjoissa.

Osittaista palkkasäännöstelystä luopumista voidaan kuitenkin todeta tapahtuneen kuluneen vuoden aikana, sillä kesällä Hinta- ja palkkaneuvosto vapautti sukeltajain ja narumiesten sekä valtioneuvosto syksyllä kuntien viran ja toimenhaltijain palkat säännöstelystä.

2. Työehdot.

Kuluneen vuoden aikana pyrkivät jäsenliittomme hyvin aktiivisesti parantamaan jäsentensä työehtoja. Merkilläpantavaa onkin, että vuoden alussa käydyissä työehtosopimusneuvotteluissa saivat liitot useita parannuksia aikaan. Mm. sovittiin useilla työaloilla

45 tunnin työviikon soveltamisesta kesäkauden aikana. Mainittava on, että kirjatyöntekijät joutuivat kevättalvella käymään sitkeän työtaistelun vaatiessaan työväen kirjapainoissa käytännössä olevan palkanmaksujärjestelmän yleistämistä koko kirjapainoalalle. Lakoon kykeytyi myöskin vaatimus työpalkkojen tarkistamisesta. Lakon tuloksena saivat kirjatyöläiset palkanmaksujärjestelmää koskevan vaatimuksensa hyväksytyksi, samoin vähäisiä korotuksia palkkoihin.

Myöskin kiinteistötyöntekijät joutuivat kevättalvella käymään viitisen viikkoa kestäneen lakkotaistelun sen johdosta, että työnantajain järjestö kieltäytyi solmiamasta Kiinteistötyöntekijäin Liiton kanssa koko maata käsittävää työehtosopimusta. Lakko loppui valtion välitysmiehen esityksestä maaliskuussa, mutta vasta elokuussa saatiin solmituksi lakon lopettamisen edellytyksenä ollut työehtosopimus.

Eräänlaisena vakiintumisilmiönä työehtosopimuspolitiikassa voitaneen pitää sitä, että työehtosopimuksissa edellytetyn irtisanomisaajan kuluessa sanottiin työnantajain taholta irti ainoastaan maataloustyöläisten työehtosopimus. Muiden sopimusten kohdalla tapahtui irtisanominen työntekijäin järjestöjen taholta. Uudet työehtosopimukset saatiin solmituksi kaikilla muilla aloilla paitsi ei rakennustyöalalla, jota edustavat liitot Suomen Rakennustyöläisten Liitto ja Suomen Muurarien Liitto eivät päässeet työnantajain järjestöjen kanssa yksimielisyyteen järjestöjen vastuuta koskevista työehtosopimusten määräyksistä.

3. Palkkaus.

Työntekijäin taloudellisen aseman turvaamiseksi on keskusliitto toiminut palkkasäännöstelypäätöksen ja työehtosopimusten suomien mahdollisuuksien puitteissa.

Vuoden 1948 lopulla toimineen ns. »kuoppakomitean» ehdotuksen mukaisesti saivat kaikkein heikoimmassa asemassa olevat työntekijäryhmät helmikuun alusta lukien vähäisiä korotuksia palkkoihinsa. Korotukset eivät kuitenkaan muodostuneet läheskään sellaisiksi kuin komitean jäsenenä olleet SAK:n edustajat ehdottivat.

Hinta- ja palkkaneuvosto antoi kuoppapaikkojen tarkistamista varten seuraavat ohjeet:

»Sosiaaliministeriön palkkaosasto ilmoitti päättäneensä helmi-kuun 1 p:nä, että ns. kuoppapaikkojen tarkistukseen ja korotukseen on ryhdyttävä sen jälkeen, kun Hinta- ja palkkaneuvosto so-

siaaliministeriön kehotuksesta oli samana päivänä tehnyt asiasta päätöksen ja antanut tarkistuksen toimeenpanoa varten tarpeelliset ohjeet, seuraavien ohjeiden mukaan:

1) Korotuksesta tulevat osallisiksi ne työpalkkojen säännöstelystä 3. p:nä lokakuuta 1947 annetun valtioneuvoston päätöksen alaiset aikapalkalla työskentelevät työntekijät tai toimihenkilöt, joiden palkka sen jälkeen, kun heidän nykyisin saamastaan kokonaispalkasta on vähennetty jäljempänä mainitut korotukset ja lisät, ei nouse vähintään 20 % heille palkkasäännöstelypäätöksen mukaisesti vahvistettuja ohjepalkkoja korkeammiksi.

2) Kokonaispalkasta, jonka suuruutta määriteltäessä otetaan huomioon myös mahdolliset luontoisedut, vähennettävät korotukset ja lisät ovat:

a) palkkasäännöstelypäätöksen 3 §:n 3 momentin nojalla myönnetty ns. erittäin raskaan tai erittäin likaisen työn lisä samoin kuin työn lyhytaikaisuuden tai kausiluontoisuuden perusteella myönnetty lisä;

b) palkkasäännöstelypäätöksen 3 §:n 4 momentin perusteella mahdollisesti myönnetty vuorotyölisä samaten kuin ilta- tai yötyöstä maksettavat lisät;

c) palkkasäännöstelypäätöksen 8 ja 9 §:n perusteella myönnetty ns. indeksikorotukset;

d) lainmukaiset ylityökorvaukset; sekä

e) lainmukaiset sunnuntaityökorvaukset.

3) Myönnettävä korotus annetaan palkkasäännöstelypäätöksen 5 §:n nojalla.

4) Korotuksen suuruus on 1—5 % riippuen siitä, kuinka paljon työntekijän tai toimihenkilön palkka edellä 2. kohdassa mainittujen vähennysten jälkeen jää 1. kohdassa mainittua 20 %:lla ohjepalkat ylittävää rajaa alemmaksi. Korotus ei saa olla suurempi kuin 5 % asianomaisen palkkasäännöstelypäätöksen mukaisesti hyväksytystä ohjepalkasta.

5) Korotukset tulevat voimaan helmikuun 1. p:stä 1949 tai, mikäli tilikausi ei tällöin ala, tämän päivän jälkeen ensinnä alkavan tilikauden alusta lukien.

6) Työmarkkinajärjestöjä samoin kuin niihin kuulumattomia työnantajia ja työntekijöitä kehoitetaan keskenään sopimaan korotusten toimeenpanosta yllä selostettujen periaatteiden mukaisesti.

7) Työnantajat tai heidän järjestönsä ovat velvolliset viimeistään

14 vuorokauden kuluttua siitä, kun kuoppakorotuskysymyksestä edellä selostetulla tavalla on sovittu, tästä sopimuksesta ja sen perusteella myönnettävien kuoppakorotusten suuruudesta tekemään asianmukaisen ilmoituksen sosiaaliministeriön, palkkaosastolle.

8) Mikäli korotuksen laskemisessa tai toimeenpanossa ilmenee erimielisyyttä eikä sitä kohtuullisessa ajassa asianomaisten kesken voida sopia, on kumpikin osapuoli oikeutettu alistamaan asian sosiaaliministeriön palkkaosaston käsiteltäväksi.

9) Sosiaaliministeriön palkkaosasto antaa, mikäli edellä olevat ohjeet eivät sellaisenaan sovellu noudatettavaksi tai mikäli se muuten katsoo tarpeelliseksi, kuoppakorotuksen toimeenpanosta erikoisohjeita.

Toisaalta on eräiden työnantajapiirien taholla tehty yrityksiä työpalkkojen alentamiseksi. Tämänlaatuisia pyrkimyksiä asetuttiin keskusliittomme taholta jyrkästi vastustamaan, joka selvästi ilmeni työvaliokunnan julkisuuteen saattamassa kannanilmaisussa.

Vaikkakin palkkojen alentamista tarkoittavat työnantajain suunnitelmat saatiinkin ammattiyhdistysliikkeemme päättäväsellä esiintymisellä torjutuksi, aiheutti useilla aloilla siirtyminen urakatyöstä aikatyöhön työläisten ansioiden vähenemistä. Kun lisäksi kesällä toimeenpantiin huomattava viljatuotteiden hintojen korotus ja markan arvon devalvointi, jatkui levottomuus työmarkkinoilla, joka syksyllä huipentui sääntöjen ja sopimusten vastaisiin lakkoihin. Näitä lakkoja käsitellään myöhemmin.

Yleisohjelmakomitean esityksen mukaisesti toimeenpannun viljatuotteiden hintojen korotuksen johdosta jätti SAK:n lähetystä valtionevostolle seuraavan kirjelmän:

»Valtioneuvoston ratkaistua yleisohjelmakomitean ehdotuksesta viljan hintakysymyksen, oli tästä välittömänä seurauksena myös viljatuotteiden hintojen järjestely. Hinta- ja palkkaneuvosto on asiaa käsiteltyään päättänyt vapauttaa viljatuotteet hintasäännöstelystä. Seurauksena tästä tulee olemaan, että viljatuotteiden hinnat heinäkuun 1 päivästä lähtien kohoavat, vaikuttaen siten palkkatyöntekijäin ja etenkin suuriperheisten kuluttajien elintasoon elinkustannuksia kohottavasti.

Ammattiyhdistysliikkeen edustajat yleisohjelmakomiteassa ja muissa ratkaisuun vaikuttavissa elimissä ovat johdonmukaisesti olleet sillä kannalla, että viljan hinnan järjestely ei saisi johtaa reaali-palkkatason alenemiseen. Tästä syystä on esitetty, että mikäli viljan hintaa vastoin heidän esittämiään käsityksiä kohotetaan on sen nousua vastaava täysi kompensatio pyrittävä tavalla tai toisella järjestämään. Tällaisina keinoina esitettiin yleisohjelmakomi-

teassa mm. tulo- sekä liikevaihtoveron alentamista ja alennuskortti-järjestelmän käytäntöön ottamista niille kuluttajille, joille esitettyjen menetelmien avulla ei saada riittävää hyvitystä.

Allekirjoittanut keskusliitto pyytää tässä vaiheessa valtioneuvostoa kiinnittämään vakavaa huomiota siihen, että esitetty kompen-saatio riittävän suuruisena ja mahdollisimman nopeasti järjestetään. Eduskunnan hyväksyttyä liikevaihtoveron alennusesityksen on käsi-tyksemme mukaan tehokkaasti valvottava, että se todella johtaa vastaaviin hintojen alennuksiin, eikä jää väliportaissa sen enempää tuottajien kuin kauppiaidenkaan hyväksi. Liikevaihtoveron alenta-minen ei kuitenkaan anna sellaisille kuluttajaryhmille, joita vilja-tuotteiden hinnankohoaminen eniten rasittaa, riittävää kompen-saatiota. Tästä syystä tuloveron alennusesitystä laadittaessa on tärkeätä asettaa helpotuksia saavan tulon yläraja niin alas, että alem-missa tuloluokissa voidaan myöntää mahdollisimman suuri veron-alennus. Kun myöskään edellä esitetty toimenpide ei tuota vero-tettavan tulorajan alapuolella oleville palkansaajille verohelpotuk-sen tarkoittamaa hyvitystä on välttämätöntä tällöin turvata näiden asema alennuskorttijärjestelmän käytäntöön ottamisella. Alennuk-sen määrä korttia kohti on tällöin saatava riittävän korkeaksi ja suuriperheisten kohdalla asteettain kohoavaksi. Järjestelmä olisi myös aikaan saatava mahdollisimman nopeasti käytäntöön tulevaksi, mieluummin samanaikaisesti viljatuotteiden hintojen kohoamisen kanssa. Edellä esitetyin perustein odotamme, että valtioneuvosto tekee kaiken voitavansa palkkatyöntekijäin elintason turvaamiseksi.>

Kun levottomuus työläisten keskuudessa näytti saavan uhkaavan luonteen ja kun oli pelättävissä, että eräiden ammatillisten järjestö-jen taholla voidaan ryhtyä sääntöjen ja päätösten sekä voimassa olevien sopimusten vastaiseen toimintaan, antoi työvaliokunta julki-suuteen seuraavan kannanilmaisunsa:

»Työvaliokunta on useimmissa yhteyksissä joutunut toteamaan, että eräissä työpaikoissa, joiden joukossa on ollut järjestyneitä suur-työnantajiakin, on erilaisin verukkein pyritty alentamaan työnteki-jäin ansiotasoa. Kysymyksessä ei tällöin ole ollut ns. mustat pal-kat, vaan määrätyn välipuhein vahvistetut sopimuspalkat. Tämä kaikki on tapahtunut selvästi konjunktuuripolitiikan merkeissä työnantajain käyttämällä hyväkseen huonontunutta työllisyys-tilannetta.

Ammattiyhdistysliike ei voi tällaista konjunktuuripolitiikkaa sal-lia ja siksi sen on päätäväisesti yhtenäisin järjestetyin voimin lyö-tävä tämän suuntaiset aiheetkin takaisin.

SAK tulee kaikin käytettävissä olevin keinoin ja koko arvoval-

lallaan tukemaan jäsenjärjestöjään silloin kun nämä joutuvat puolustamaan työntekijäin laillisesti sopimusteitse tai muunlaisin välipuhein saavuttamia ansioita tai muita etuja.

Kaiken tämän edellytyksenä SAK:n työvaliokunta kuitenkin pitää, että tällöin noudatetaan ammattiyhdistysliikkeen sääntöjä, hyväksytyjä menettelytapapäätöksiä, sopimusten ja lain asianomaisia kohtia. Vain järjestyneesti menetellen ja ammatillisten järjestöjen johdolla puolustustaistelukin voidaan hoitaa voitolliseen päätökseen.

Samassa yhteydessä SAK:n työvaliokunta toteaa, että jäsenliitot ovat määrätynlaisessa yhteistoiminnassa poikenneet niistä SAK:n valtuuston päätöksistä, jotka vielä tällä hetkellä sitovat työvaliokuntaa. Tehdessään ilman työvaliokunnan suostumusta erillisiä palkkaohjepäätöksistä poikkeavia palkkaesityksiään joko työnantajille tai palkkaviranomaisille, ovat ko. liitot menelleet vastoin yhteisesti maksutun solidaarisen palkkapolitiikan periaatetta, asetaen tällöin palkkasäännöstelyn jatkumisen kyseenalaiseksi ja siten vaarantaen heikoimmassa asemassa olevien työntekijäryhmien turvaamisen. SAK:n työvaliokunta ei voi pitää ko. liittojen vähemmän harkittua menettelyä oikeana eikä hyväksyttävänä.

On todettava, että ainakin eräät kulutustarvikkeiden hinnoissa tapahtuneet korotukset ovat omalta osaltaan vaikuttaneet työntekijäin toimeentuloa heikentävästi.

Tämän vuoksi SAK:n työvaliokunnan piirissä parhaillaan tutkitaan, mitä yleensä ne ratkaisut, joita viime aikoina on tehty hinta- ja valuuttakysymyksissä, vaikuttavat kokonaisuudessaan reaali-ansion muodostuksessa.

Tämä kysymys sekä monet muut siihen liittyvät seikat, kuten esimerkiksi täystyöllisyyden säilyttäminen, ovat siksi laajakantoisia, etteivät ne ole kädenkäänteessä ratkaistavissa. Näin ollen SAK kehottaa kaikkia jäseniään rauhallisesti luottamaan siihen, ettei työvaliokunnan johtotähtenä ole eikä saa olla muuta kuin jäsenistönsä etujen valvominen täysin realistisella pohjalla. Vain sääntöjemme ja päätöstemme mukaisia menettelytapoja sekä asiallista harkintaa käyttäen voimme varmimmin estää työnantajain itsekäät ja vastuuttomat pyrkimykset ennen saavutetujen etujen polkemiseksi sekä valvoa palkkatyöläisten kohtuullisen elintason säilyttäminen jatkuvasti muuttuvissa taloudellisissa olosuhteissa.»

4. Kemin lakke.

Työnantajain pyrrkimykset palkkojen alentamiseen johtivat Kemin avoimeen työtaisteluun, jolla oli varsin laajakantoiset seuraukset ammattiyhdistysliikkeellemme.

Kesäkuussa ilmoitettiin Kemi-yhtiön johdon taholta työläisille, että sanotun yhtiön teollisuuslaitoksen massavarastolla työskentelevien työläisten urakkatyöpalkkoja tullaan alentamaan siitä, miksi Hinta- ja palkkaneuvosto ne oli aikaisemmin vahvistanut. Kun työläiset eivät tähän suostuneet ja kun asianomaiset eivät päässeet yksimielisyyteen työn suorittamisesta aikapalkalla, lopettivat työläiset työnsä 1 päivänä heinäkuuta, sanotun yhtiön toisten työläisten yhtyessä myöhemmin kannatuslakkoon. Kemin metallityöläiset eivät kuitenkaan yhtyneet lakkoon, koska Suomen Metallityöväen Liitto ei antanut heille lakkolupaa. Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitossa vallitsevien sisäisten poliittisten erimielisyyksien johdosta ei Kemin Paperityöläisten a.o. suostunut jättämään syntynyttä selkkausta liiton hoidettavaksi. Asian jouduttua kuitenkin osaston ja Suomen Puutyöväen Liiton aloitteen perusteella SAK:n työvaliokunnan käsiteltäväksi, katsoi työvaliokunta velvollisuudekseen yrittää selvittää syntyneen selkkauksen.

Jotta selkkaus olisi saatu työntekijöitä tyydyttävällä ja heidän etujaan vastaavalla tavalla päättämään päätti työvaliokunta — koska sillä ei ollut yksityiskohtaista tietoa siitä minkälaisiin sopimuksiin sen jäsenliitot olivat ko. työläisten kohdalta työehtosopimuksissaan sitoutuneet — tiedustella kaikilta niiltä jäsenliitoiltaan, joiden jäseniä oli ko. lakossa tai joiden jäseniä saattoi joutua lakon piiriin, ovatko ne puolestaan valmiit ryhtymään toimenpiteisiin lakon selvittämiseksi, ja jos ovat, niin onko kukin liitto valmis asettamaan edustajahsa toimikuntaan, joka yhdessä työvaliokunnan valitsemien edustajien kanssa ryhtyy asiaa hoitamaan.

Liitoilta saamiensa vastausten perusteella työvaliokunta totesi, että Suomen Metsä- ja uittotyöväen Liitto, Suomen Rakennustyöläisten Liitto ja Suomen Kuljetustyöntekijäin Liitto olivat asettaneet selvittelytoimikunnan asettamiselle seuraavat ehdot:

1. Liittojen ehdottamat toimikuntaan valittavat jäsenet on ensin alistettava Kemin lakkolaisten hyväksyttäväksi.

2. Suomen Kuljetustyöntekijäin Liiton taholta on asetettu kyseenalaiseksi Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton edustus mahdollisesti muodostettavassa toimikunnassa.

Suomen Metallityöväen Liitto, Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin ja Suomen Puutyöväen Liitto ilmoittivat hyväksyvänsä Työvaliokunnan esityksen selvittelykunnan asettamisesta.

Kun työvaliokunta halusi tehdä voitavansa Suomen Puutyöväen Liiton vetoamuksen johdosta, esitettiin työvaliokunnan kokouksessa neuvottelukunnan asettamista seuraavalla pohjalla:

»1. Selvittelytoimikunnan asettaminen tapahtuu siltä pohjalta kuin Suomen Puutyöväen Liiton 30.7.49 lähettämässä kirjelmässä edellytetään työ- ja palkkaehtojen, työsuhteen ja mahdollisten boikottitoimenpiteiden osalta, jolloin SAK tekee kaiken voitavansa selvittelytoimikunnan työn onnistumiseksi.

2. Mahdollisiin lakon aikana tapahtuneisiin lainrikkomuksiin muiden kuin työriitojen sovittelulain osalta ei selvittelytoimikunta tule puuttumaan ja jäävät ne asianomaisten keskenään selvitettäväksi.

Jotta asian selvittämiseksi voitaisiin saada mahdollisimman yhtenäinen ja voimakas ammattiyhdistysliikkeen tuki, katsottiin tarpeelliseksi esittää, että

3. selvittelytoimikunnan asettamisen edellytyksenä on, että liittojen asettamat ehdokkaat selvittelytoimikuntaan hyväksytään ja päätös sen asettamisesta tehdään yksimielisesti.»

Tätä ehdotusta vastaan asetti SAK:n toinen puheenjohtaja V. Tattari seuraavan päätösehdotuksen:

»SAK:n työvaliokunta asettaa neuvottelukunnan selvittämään Kemissä puhjenneita lakkoja Suomen Puutyöväen Liiton esittämällä pohjalla siten, että SAK:n työvaliokunta, Suomen Puutyöväen Liitto, Suomen Kuljetustyöntekijäin Liitto, Suomen Rakennustyöläisten Liitto, Suomen Metsä- ja Uittotyöväen Liitto, Suomen Kunnantyöntekijäin Liitto ja Suomen Metallityöväen Liitto nimeävät neuvottelukuntaan edustajansa.

Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton nykyinen, omavaltaisesti johdon ottanut ryhmä ei työvaliokunnan käsityksen mukaan voi nimetä edustajaansa neuvottelukuntaan, koska Kemin paperityöläisten ammattiosasto ja lakossa olevien työläisten valtava enemmistö täysin oikeutetusti, ei tunnusta liiton johdossa tapahtunutta kaappausta lailliseksi ja näin ollen ovat kieltäytyneet ole-masta missään tekemisissä johdon anastaneen ryhmän kanssa, joten työvaliokunta varaa Kemin paperityöntekijäin ammattiosastolle tilaisuuden nimetä edustajansa ko. neuvottelukuntaan.

Kemin lakkojen yhteydessä tapahtuneeksi väitettyjä kriminaali-luontoisia lainrikkomuksia ei työvaliokunta ole todennut tapahtu-neen, joten se ei voi määritellä asian suhteen kantaansa.»

Käsiteltyään asiaa ei SAK:n työvaliokunta katsonut voivansa ottaa selviteltäväkseen Kemin lakkoa puheenjohtaja Tattarin päätösehdotuksen pohjalla, koska tämän ehdotuksen mukaisesti itse pääasia, työntekijöihin kohdistunut palkanalennusyritys, jää tois-arvoiseen asemaan Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton

sisäisten erimielisyyksien astuessa pääkysymykseksi. Työvaliokunnan käsityksen mukaan voimat oli koottava torjumaan työnantajain palkanalennuspyrkimyksiä yhdistyneen ja järjestyneen ammattiyhdistystoiminnan puitteissa. Ammattiyhdistysliikkeen sisäiset erimielisyydet on selvitettävä muissa yhteyksissä eikä niitä ole tuotava vaikeuttamaan muutenkin raskasta työntekijäin puolustus-taistelua. Yhden liiton sisäisten erimielisyyksien johdosta ei saa aiheuttaa tuhansille asiaan kuulumattomille menetyksiä ja kärsimyksiä, vetoamalla harhaanjohtavasti heidän solidaarisuuteensa.

Asiasta äänestettäessä sai työvaliokunnan enemmistön ehdotus 7 ääntä Tattarin ehdotuksen 5 ääntä vastaan ja koska yhtenäistä pohjaa ei onnistuttu saavuttamaan, selkkauksen selvittäminen Suomen Puutyöväen Liiton kirjelmässä esitetyllä tavalla raukesi.

Päätöksestä päätettiin tiedottaa Suomen Puutyöväen Liitolle ja Kemän lakkolaisille.

Työvaliokunnan yritykset selkkauksen selvittämiseksi raukesivat täten ja lakko laajeni Kemissä niin, että sen vaikutukset ulottuivat miltei kaikille työaloille. Samanaikaisesti kasvoi levottomuus työmarkkinoilla muuallakin maassamme.

Kun lakko Kemijoessa sijaitsevilla tukkien lajittelupaikoilla näytti muodostuvan pitkäaikaiseksi ja kun tukkien ruuhkautuminen uhkasi aiheuttaa suuria taloudellisia menetyksiä, kehoitti sosiaaliministeriö 8 päivänä elokuuta lähettämällään kirjeellä Suomen Metsä- ja Uittotyöväen Liittoa ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin, että Kemijokisuun erottelutyömaan lakko saataisiin päättymään viimeistään 15.8. mennessä.

Asian johdosta käydyissä neuvotteluissa ei kuitenkaan kaikissa kohdin päästy yksimielisyyteen, joten lakko edelleen jatkui, vaikkakin osa työläisiä valtioneuvoston kehotusta noudattaen ryhtyi työhön. Tämän vuoksi valtioneuvosto antoi valtalin nojalla seuraavan päätöksen:

»Valtioneuvosto on nojautuen talouselämän säännöstelemisestä poikkeuksellisissa oloissa 6 päivänä toukokuuta 1941 annetun lain 1 pykälän 1 momentin 8 kohtaan, sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1948 annetussa laissa, katsonut välttämättömäksi määrätä, että Kemijokisuun erottelualueella Suomen Metsä- ja Uittotyöväen Liiton luvalla 20 päivänä heinäkuuta 1949 alkanut lakko on lopetettava viipymättä ja viimeistään keskiviikkona kuluvan elokuun 17 päivänä klo 7 aamulla.»

Samalla valtioneuvosto päätti asettaa mainitussa lainkohdassa edellytetyn lautakunnan valmistavasti käsittelemään niitä palkka- ja työoloja koskevia määräyksiä, jotka sanotun lakon lopettamismää-

räyksen johdosta harkitaan tarpeelliseksi. Lautakunnan puheenjohtajaksi kutsuttiin työriitojen sovittelija, varatuomari Niilo Lehtinen sekä jäseniksi Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton valitsemina sanotun liiton toinen puheenjohtaja Väinö Tattari ja järjestösihteeri Olavi Lindblom sekä Suomen Työnantajain Keskusliiton valitsemina sanotun liiton toimitusjohtajan apulainen, fil. maist. H. Hormio ja Suomen Puunjalostusteollisuuden Työnantajaliiton toimitusjohtaja, varatuom. Justus Ripatti.

Valtioneuvoston asettaman lautakunnan toimenpiteet eivät johtaneet työselkkauksen lopulliseen selviämiseen. Tosin päivä päivältä yhä useammat lakkolaiset ryhtyivät työhön, mutta asiallisesti lakko-tilanne edelleen jatkui, selviten lopullisesti samanaikaisesti kuin myöhemminkin puhjenneet lakot, joihin luomme katsauksen seuraavassa.

5. Lakkoliike laajenee.

Heinäkuun 7 päivänä jättivät Suomen Elintarviketyöläisten Liitto, Suomen Sukeltajain Liitto, Suomen Kutomateollisuudentyöntekijäin Liitto, Suomen Metsä- ja Uittotyöväen Liitto, Suomen Kuljetustyöntekijäin Liitto, Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto sekä Yleinen Lehtimiesliitto työvaliokunnalle kirjeen, jossa ankarasti arvostellaan SAK:oa ja erityisesti sen palkkapolitiikkaa. Myöhemmin ilmoittivat Suomen Rakennustyöläisten Liitto ja Suomen Muurarien Liitto yhtyvänsä sanottuun kirjeeseen.

Torjuakseen em. liittojen kirjeessä esitetyt syytökset asetti työvaliokunta keskuudestaan jaoston tutkimaan elinkustannuksissa tapahtuneita muutoksia, ja saatuaan jaoston mietinnön esitti kantanaan seuraavaa:

»Liittojen esittämiä palkankorotusvaatimuksia ei ole mahdollisuus toteuttaa niiden vaikuttamatta hintoihin, joka aiheuttaa uuden inflaatiovyöryn. Puheena olevien palkkojen korotus aiheuttaisi myös sen, että palkkasäännöstely ilmeisesti kumoutuisi, mikä vaarantaisi ammattiyhdistysliikkeen omaksuman, heikompiä ryhmiä suojaavan solidaarisen palkkapolitiikan sovoeltamisen.

Työvaliokunta toteaa, että liittojen esittämät uhkavaatimukset ovat SAK:n sääntöjen ja päätösten vastaisesti esitetty työnantajille ja viranomaisille ja että ne ovat työehtosopimusten vastaisia, vieläpä — ainakin eräiden liittojen kohdalla — uhkavaatimuksista ei ole annettu liiton jäsenille tilaisuutta esittää mielipidettään ennen uhkavaatimuksen esittämistä, kuten liittojen säännöt edellyttävät. Tämän vuoksi työvaliokunta vaatii ehdottomasti liittoja vetämään

uhkavaatimuksensa takaisin ja odottamaan SAK:n valtuuston päätöstä asiassa.

Työvaliokunta valmistaa valtuustolle syyskuun 4 päivänä selvityksen nykyisestä palkka-, hinta- ja työllisyysilanteesta ja esittää suunnitelmansa palkanalennusten vastustamiseksi, täystyöllisyyden säilyttämiseksi ja hintojen valvonnasta.

Valtuuston kokoukselle pyritään myös saamaan selvitys markan devalvoinnin vaikutuksista ja toimenpiteistä tämän johdosta.

Työvaliokunta esittää po. liitoille vakavan käsityksensä sen risti-riidan suuruudesta ja merkityksestä ammattiyhdistysliikkeen yhteinäisyyden säilyttämisessä, mikä aiheutuu esitettyjen uhkavaatimusten mahdollisesta toteuttamisesta SAK:n ja liittojen välille, sekä ilmoittaa kantanaan, että mikäli liitot eivät palaa sääntöjen mukaisille, menettelytapalinjoille, ne tietoisesti asettuvat sääntöjen määrämien kurinpidollisten toimenpiteiden alaiseksi ja siten kantavat vastuun seurauksista.

Päätöksen perusteella SAK:n Työvaliokunta siis pitää useinmainittujen, eräiden sen jäsenliittojen esittämien uhkavaatimusten johdosta mahdollisesti syntyviä lakkoja sääntöjenvastaisina ja voimassa olevia työehtosopimuksia loukkaavina, jotka eivät millään tavalla velvoita ammattiyhdistysliikkeen sääntöjen ja päätösten kannalla olevia työntekijöitä.»

Samanaikaisesti kun ylempänä mainitut liitot jättivät kirjelmän työvaliokunnalle, olivat ne esittäneet myös Hinta- ja palkkaneuvostolle palkankorotusvaatimuksensa sekä työnantajajärjestöille uhkavaatimuksensa.

Hinta- ja palkkaneuvosto käsitteli esitetyn palkkojenkorotusvaatimuksen 10 päivänä elokuuta ja päätti, että koska voimassa olevan palkkasäännöstelypäätöksen mukaan yleisuontoinen palkkojen korotus, jota tehdyt esitykset tarkoittavat, on mahdollinen ainoastaan siinä tapauksessa, että palkkojen tarkistuksen pohjana oleva virallinen elinkustannusindeksi nousee psp:n 8 ja 9 §:n edellyttämällä tavalla, ja kun tällaisia edellytyksiä ei ole olemassa, ei esitettyihin palkkojen korotuksiin palkkasäännöstelypäätöksen nojalla ole tässä vaiheessa mahdollisuuksia.

Työvaliokunnan todettua, että Suomen Kuljetustyöläisten Liitto, Suomen Elintarviketyöläisten Liitto, Suomen Metsä- ja Uittotyöväen Liitto sekä Suomen Rakennustyöläisten Liitto eivät työvaliokunnan kehotuksesta huolimatta olleet määräaikana peruuttaneet uhkavaatimustaan, vaan aloittaneet lakon, katsoi työvaliokunta, että mainitut liitot olivat jättäytyneet SAK:n ulkopuolelle. Kun myöhemmin todettiin että myöskin Suomen Puutyöväen Liitto, Suomen

Muurarien Liitto ja Suomen Sukeltajain Liitto olivat SAK:n kiellosta huolimatta julistaneet lakon, katsoi työvaliokunta näidenkin liittojen eronneen keskusliitosta.

Asia joutui syyskuun 4 päivänä alkaneen valtuuston kokouksen käsiteltäväksi, ja hyväksyi valtuusto asiassa seuraavan päätöksen:

»SAK:n valtuusto käsiteltyään ammattiyhdistysliikkeemme sisäistä järjestystä ja kurinalaisuutta koskevia kysymyksiä päätti seuraavaa:

SAK:n valtuusto toteaa, että Suomen Kuljetustyöntekijäin Liitto, Suomen Rakennustyöläisten Liitto, Suomen Elintarviketyöläisten Liitto, Suomen Metsä- ja Uittotyöväen Liitto, Suomen Puutyöväen Liitto, Suomen Muurarien Liitto ja Suomen Sukeltajain Liitto ovat toimeenpanemiensa luvattomien lakkojen takia vaarantaneet ammattiyhdistysliikkeen sisäistä järjestystä, kurinalaisuutta, työehtosopimustoimintaa sekä ammatillista yhtenäisyyttä, minkä johdosta SAK:n valtuusto päättää seuraavaa:

1) Koska SAK:n edellämainitut jäsenliitot ovat kieltäytyneet noudattamasta työvaliokunnan nimenomaisia ja uudistettuja päätöksiä ja päinvastoin aloittaneet työtaistelunsa rikkoen sääntöjä, menettelytapapäätöksiä sekä lisäksi eräät liitot voimassaolevia työehtosopimuksiaan, valtuusto hyväksyy työvaliokunnan kurinpidolliset toimenpiteet.

2) Koko maan ja työväenluokan kannalta tärkeän ammattiyhdistysliikkeen yhtenäisyyden säilyttämiseksi valtuusto oikeuttaa työvaliokunnan palauttamaan mainittujen liittojen jäsenyyden SAK:ssa edellyttäen, että ao. liittojen liittotoimikunnat antavat työvaliokunnalle vakuutuksen siitä, että ne vastaisessa toiminnassaan tulevat noudattamaan SAK:n sääntöjä ja menettelytapapäätöksiä sekä työskentelemään lojaalisina keskusliiton päätöksille.

3) SAK:n valtuusto velvoittaa SAK:n työvaliokunnan ja jäsenliitot toimimaan siten, että niiden työntekijäin, jotka lojaalisina keskusliiton päätöksille ovat työskennelleet tai työskentelevät keskusliiton päätösten vastaisesti lakkoon julistetuissa työpaikoissa, asema työmarkkinoilla ja jäsenoikeudet ammattiyhdistysliikkeessä tulevat turvatuiksi. Näiden henkilöiden rikkureiksi julistaminen ja nimittäminen kielletään ja kiellon noudattamista valvotaan.»

Tuskin oli SAK:n valtuusto tehnyt edellä mainitun päätöksensä kun lakossa olevien työläisten rintama alkoi murtua. Niinpä Suomen Metsä- ja Uittotyöväen Liitto päätti lopettaa lakon 8 päivänä syyskuuta ja toiset liitot lopettivat lakkonsa kohta sen jälkeen.

Valtuuston varattua liitoille mahdollisuuden määrätyn ehdoin palata takaisin SAK:n jäsenyyteen, pyrkivät kaikki eroon joutuneet liitot takaisin. Syyskuun 27 päivänä hyväksyi työvaliokunta Suomen Elintarviketyöläisten Liiton ja Suomen Muurarien Liiton uudelleen SAK:n jäsenliitoiksi sekä myöhemmin Suomen Sukeltajain Liiton, Suomen Puutyöväen Liiton ja Suomen Rakennustyöläisten Liiton. Sen sijaan Suomen Kuljetustyöntekijäin Liittoa ja Suomen Metsä- ja Uittotyöväen Liittoa ei työvaliokunta voinut hyväksyä SAK:n jäsenyyteen, koska se katsoi, että mainitut liitot eivät olleet täyttäneet valtuuston asettamia velvoituksia. Nämä liitot ovat edelleenkin SAK:n ulkopuolella.

Todettakoon, että vuoden 1949 jälkipuoliskon vaiherikkaat, ammattiyhdistysliikkeemme sisäistä eheyttä koettelevat tapaukset olivat ainutlaatuiset ammattiyhdistysliikkeemme historiassa, ja että niiden jälkimaininkeina saivat Suomen Kuljetustyöntekijäin Liitto, Suomen Metsä- ja Uittotyöväen Liitto, Suomen Puutyöväen Liitto ja Suomen Elintarviketyöläisten Liitto työtuomioistuimen päätöksillä maksettavakseen useihin miljooniin markkoihin nousevat sakot työehtosopimusten rikkomisesta.

Mainittakoon myöskin, että sanotuista tapahtumista on työvaliokunnan toimesta julkaistu kirjanen, jossa tapahtumia on yksityiskohtaisemmin käsitelty, ja jossa on esitetty asiaa valaisevat asiakirjat.

6. SAK:n esitykset palkkojen korottamiseksi.

Kun vuoden lopussa oli havaittavissa jatkuvaa hintojen kohoamista ja kun tämän vuoksi oli todettavissa työntekijäin reaalipalkan jatkuva aleneminen, ryhdyttiin työvaliokunnan taholla valmistelemaan toimenpiteitä tällaisen kehityssuunnan estämiseksi. Tässä mielessä kutsuttiin valtuusto ylimääräiseen kokoukseen joulukuun 18 päivänä.

Valtuusto hyväksyi palkkakysymyksessä seuraavan päätöksen:

»Kuultuaan selostuksen tämän hetken taloudellisesta tilanteesta, toteaa SAK:n valtuusto, että viimeaikaisissa hintojen ja palkkojen keskinäisessä kehityksessä ovat ennenkaikkea aikapalkalla työskentelevät joutuneet vaikeimpaan taloudelliseen asemaan. Näin sen vuoksi, että vastoin SAK:n vakauttamispolitiikkaa tukevia pyrkimyksiä ei hintatasoa ole voitu pitää edes elintarvikkeitten osalta täydellisesti kurissa, puhumattakaan niistä välttämättömyystarvikkeista, joita palkkatyöntekijäin olisi ollut hankittava täydentäköseen sota-aikana ja sen jälkeenkin syntyntyttä vajausta.

Toisaalta ei myöskään näytä olevan odotettavissa mitään toimeentuloon vaikuttavia helpotuksia hintojen ja verojen osalta, vaan päinvastoin jo nähtävissä olevat vuokrien korotukset sekä devaluation tähän mennessä aiheuttamat hintojen muutokset ovat omiaan entisestäänkin alentamaan palkannauttijain reaaliansioita.

Kun lisäksi kansantulon kehitys on osoittanut myönteistä suuntaa, on vaatimuksilla myös palkannauttijain aseman turvaamiseksi sitäkin suurempi oikeutuksensa.

Kaiken edellämainitun johdosta pitää SAK:n valtuusto välttämättömänä tulevan tammikuun 1 päivästä voimaantulevaa aikapalkkaisten ryhmien palkkojen korotusta, jonka johdosta valtuusto velvoittaa työvaliokunnan ryhtymään viipymättä toimenpiteisiin.

Tämän ohella valtuusto mm. viitaten viime syyskuun 6 päivänä tekemäänsä päätökseen, velvoittaa työvaliokunnan ryhtymään toimenpiteisiin palkkasäännöstelypäätöksen muuttamiseksi niin, että siinä tähänastista paremmin voidaan huomioida palkkasäännöstelyn joustavampi soveltaminen kuitenkin siten, että muutoksen voimaantulohetkellä vallitseva palkkataso tulee turvatuksi.»

Valtuuston päätöksen velvoittamana asetti työvaliokunta neuvottelukunnan asiaa edelleen hoitamaan, ja hyväksyi asiasta seuraavan päätöksen:

»että valtioneuvosto kehottaa Hinta- ja palkkaneuvostoa tulevan tammikuun 1 päivästä lukien myöntämään sille tehtävien esitysten perusteella palkkasäännöstelypäätöksen 5 §:n nojalla kaikille aikapalkkaa nauttiville työntekijöille 10 % tähänastista suuremman kuoppakorotuksen asianomaisten ohjepalkasta laskettuna,

että valtioneuvosto ryhtyisi viipymättä toimenpiteisiin julkisoikeudellisessa työsuhteessa työskentelevien palkkojen korottamiseksi suhteellisesti vastaavalla määrällä.»

Asiaa ei kuitenkaan ehditty saada päätökseen v. 1949 aikana, joten sen ratkaisu siirtyi kulumassa olevan vuoden puolelle.

7. Viran- ja toimenhaltijain palkkaliikkeet.

Kuoppakorotus.

Kertomusvuoden alussa SAK:n ja valtioneuvoston välillä yleisen kuoppakorotuksen johdosta käydyissä neuvotteluissa sovittiin, että viran ja toimen haltijain palkan osalta korotuksen suunnittelu annetaan palkkauskomitean tehtäväksi. Tätä tehtävää varten palkkauskomiteaa laajennettiin. Myöhemmin komitea ehdotti toimeenpantavaksi seuraavat järjestelyt: 1. indeksitasoitus siten, että myös valtion virkamiehille maksetaan kussakin indeksikorotuksessa 5,5 %

(aikaisemmin toimeenpannuissa indeksikorotuksissa virkamiehet olivat saaneet 5 %); 2. yhden palkkausluokan korotuksen; 3. ikälisien tarkistuksen siten, että ikälisäprosentteja korotetaan palkkaasteikon alimmassa luokassa 1,3 %:lla ja ylimmässä luokassa 1,4 %:lla.

Valtioneuvosto esitti komitean ehdotuksen eduskunnalle, joka hyväksyi sen.

8. Viramiesten palkkauksessa ilmenneet epäsuhteet.

Valtioneuvosto asetti syyskuun asiantuntijakomitean tutkimaan valtion virkamiesten palkoissa mm. erilaisten lisäpalkkioiden maksamisen johdosta esiintyviä epäsuhteita ja laatimaan ehdotuksen palkkauksen järjestämiseksi oikeuden- ja tarkoituksenmukaiseksi.

Komitea ei saanut työtänsä päätökseen vielä kertomusvuoden aikana.

VIII. Ammattiyhdistysliikkeen asenne eräisiin päivänkysymyksiin.

1- Yleisohjelmakomitea ja taloudellinen yleisohjelma.

Helmikuulla asetti valtioneuvosto komitean suunnittelemaan taloudellista yleisohjelmaa. Komitean puheenjohtajaksi nimitettiin Suomen Pankin pääjohtaja Sakari Tuomioja ja varapuheenjohtajaksi tohtori Klaus Waris. SAK:n edustajina nimitettiin komitean jäseniksi E. Huunonen ja V. Tattari. Heidän Neuvostoliiton matkansa ajaksi kutsuttiin komitean jäseniksi O. Lindblom ja U. Hiironen. Muussa suhteessa oli komitean kokoonpanossa huomiotu eri poliittiset piirit, samoin kuin taloudelliset intressipiiritkin. Komitea pyrki laatimaan ohjelman, joka tähtäsi valtion talouden helpottamiseen ja toisaalta taloudelliseen suunnitelmaan sekä lyhyen, että pitkän tähtäimen linjaa noudattaen. Erityistä huomiota komitea kiinnitti maatalouden asemaan ja toisaalta maatalouden tukitoimenpiteiden vaikutukseen valtiontaloudessa. Asian käsittely johtikin siihen, että viljan kuluttajahinnat määriteltiin uudelleen ja vastaavasti tuki- ja tuotantopalkkiot esitettiin poistettavaksi valtion tulo- ja menoarviosta. Toimenpide johti viljan ja viljatuotteiden kuluttajahinnan nousuun n. 100 %:lla. Tarkoituksena oli pyrkiä antamaan kuluttajille ja palkannauttijoille vastaava kompensatio muussa muodossa. Kompensatiotoimenpiteinä toteutettiin valtioneuvoston toimesta heinä-

kuun alusta liikevaihtoveron alentaminen, elokuun alusta maidon, voion ja juuston hintojen alentaminen sekä syyskuulla verokahvin hinnanalennus. Tarkoituksena oli myöskin erinäisten veroalennusten aikaansaaminen, joka kuitenkin jäi toteutumatta lähinnä sen vuoksi, että laskelmat tässä muodossa annettavista kompensatiomahdollisuuksista eivät pitäneet paikkaansa. Komitea kiinnitti huomiota myöskin talouspoliittisten toimenpiteiden alalta raha-, säännöstely- ja finanssipolitiikkaan.

Toimenpiteistä oltiin komiteassa suurin piirtein yksimielisiä lukuunottamatta T. Kujalan ja U. Hirosen eriävää mielipidettä kaikkiin ohjelmakohtiin nähden, H. Tiaisen, T. Nissisen, O. Marttilan ja H. Lahden maatalouskysymyksiä koskevilta kohdilta esitettyjä eriäviä mielipiteitä sekä J. O. Söderhjelmin ja O. Gartzin devalvointia, palkkoja ja veroja koskevia eriäviä mielipiteitä. Ne eivät kuitenkaan olleet ratkaisevia tekijöitä sille epäonnistumiselle, mikä yleisohjelmakomitean työstä loppujen lopuksi käytännössä sittemmin tuli. Tärkein syy epäonnistumiseen oli siinä, että ns. taloudellista yleisohjelmaa ei milloinkaan kokonaisuutena päästy yrittämäänkään toteuttaa, sillä jo alusta pitäen komitean omat toimenpiteet hajottivat kokonaisuussuunnitelman osaratkaisuihin, jotka eivät onnistuneet luomaan suunnitellulle ohjelmalle vakavaa ja kestävää pohjaa. Kun lisäksi kuluttajille ja palkannauttijoille epäedullisten toimenpiteiden tasapainoistamiseksi luvatuista kompensatioista osa jäi saamatta, oli seurauksena palkkamarkkinoilla syntynyt paine, joka kertomusvuoden päättymisvaiheessa huipentui SAK:n esittämään 10 %:n palkan korotusvaatimukseen aikapalkkalaisten hyväksi.

2. Työttömyys.

Työttömyys, joka alkoi edellisen vuoden lopussa, jatkui varsin huomattavana keskikesää lukuunottamatta koko kertomusvuoden ajan. Niitä toimenpiteitä, jotka SAK:ssa katsottiin jo edellisenä syksynä välttämättömiksi työttömyyskysymyksen hoitamisessa, jatkettiin pitkin vuotta. Kysymykseen liittyvien juoksevien asioiden hoitamisen ohessa työvaliokunta sekä valtuusto kääntyivät useampaankin kertaan valtiovallan puoleen siinä mielessä, että asia olisi saatu hoidetuksi ammattiyhdistysliikettä tyydyttävästi. Niinpä työvaliokunta maaliskuun alussa lähetti valtioneuvostolle kirjelmän, jossa korostettiin sitä seikkaa, että työttömyystöitä ei valtioneuvoston myöntämistä määrärahoista huolimatta oltu saatu riittävästi käyntiin. Samalla tähdennettiin, että valtiovallan on löydettävä keinot asiantilan parantamiseksi.

Pääasiassa syksyllä sekä seuraavana talvena odotettavissa olevaa työttömyyttä silmälläpitäen valtuusto käsitteli kysymystä varsinaisessa kokouksessaan toukokuun 29 p:nä. Valtuuston hyväksymässä päätöslauselmassa tähdenettiin, että yhteiskunnan taholta on kaikin käytettävissä olevin keinoin pyrittävä talouselämää ohjaamaan siten, että maassa voitaisiin säilyttää täystyöllisyys. Päätöslauselmassa sanottii edelleen mm.: »Valtion ja kuntien on suunniteltava tarpeellinen määrä työttömyystöiksi soveltuvia töitä sekä huolehdittava siitä, että työttömyystöiden käyntiinpano saadaan sujumaan joustavasti. Valtiovallan on myös valvottava, että työvoima-asiain piiritoimistot ja työasiamiehet ovat kaikkialla tehtäviensä tasalla sekä suorittavat työttömyyssuunnitelmien soveltamismääräyksissä heille määritellyt tehtävät ja näin tehden mm. pitävät kuntien työasiainlautakunnat tehtäviensä tasalla.»

Kesäkuussa valtioneuvosto asetti komitean laatimaan ohjelmaa, jonka mukaan väestölle voitaisiin varata riittävästi työtilaisuuksia, jotka mahdollisimman suuressa määrässä palvelisivat maan tuotannon elämän tarpeita. SAK:n edustajana komiteassa olivat O. Lindblom ja U. Hiironen.

Komitea käsitti tehtävänänsä olevan lähinnä talvikauden 1949—50 työttömyyden torjumista ja lieventämistä tarkoittavan ohjelman laatimisen. Tässä mielessä se hankki lausunnot maan työllisyystilanteesta ja esityksiä mahdollisiksi toimenpiteiksi sen hoitamisessa lääninhallituksilta, kansaneläkelaitokselta sekä erilaisia etupiirejä edustavilta järjestöiltä.

Komitea jätti mietintönsä ja laatimansa työttömyyssuunnitelman valtioneuvostolle syyskuussa. Laajassa mietinnössään komitea kiinnitti erityisesti valtioneuvoston huomiota ennakolta ehkäisevän työllisyyspolitiikan hoitamiseen. Esitetyistä työttömyyssuunnitelmista komitea otti laatimaansa työttömyyssuunnitelmaan 1,207 työkohdetta ja luokitteli niiden tärkeysjärjestyksen.

Syyskuun 4—6 päivinä kokoontuneessa ylimääräisessä kokouksessaan valtuusto käsitteli myöskin työttömyyskysymystä ja sen jälkeen työvaliokunta kokouksessaan syyskuun 20 p:nä hyväksyi asiasta kirjelmän valtioneuvostolle, mikä kirjelmä sekä siinä esitetyt ajatukset saatettiin valtioneuvoston tietoon syyskuun 21 p:nä 5-miehisen lähetystön välityksellä. Tässä kirjelmässä kiirehdyttiin valtioneuvostoa suunnitelmien valmistelussa niin, että niiden mukaisesti työttömyystöitä voitaisiin valtion toimesta ryhtyä järjestämään heti kun työttömyyttä ilmenee. Samalla lausuttiin jälleen, että työllisyyden ylläpitämistä koskevat suunnitelmat eivät saa kohdistua yksinomaan toimenpiteisiin työttömyyden torjumiseksi, koska työllisyyden yllä-

pitämiselle tarpeellisena keinona on myös valtiovallan harjoittaman talouspolitiikan avulla työtilaisuuksien tarjontaa edistävän politiikan aikaansaaminen. Edelleen kirjelmässä kiinnitettiin huomiota siihen, etteivät valtion laitokset ja valtionjohtoiset osakeyhtiöt työvoimajärjestelyssään olisi myötävaikuttamassa työttömyyden lisäämiseen, vaan päinvastoin niiden olisi toiminnassaan yritettävä kaikin mahdollisin keinoin säilyttää ja edistää täystyöllisyyttä toimipiirissään. Korostettiin myös, että työttömyystöihin sijoitettaville työntekijöille on turvattava täysin samat työ- ja palkkaehdot kuin vastaavanlaisissa työehtosopimusten alaisissa töissä oleville.

Joulukuun 18 p:nä kokoontuneessa ylimääräisessä kokouksessaan valtuusto jälleen käsitteli vakavaksi kehittyntä työttömyyskysymystä. Valtuusto totesi että työttömyys oli kehittänyt erittäin huolestuttavaksi monissa kymmenissä maaseutukunnissa, varsinkin Pohjanmaalla, Lapissa, Pohjois-Savossa ja Karjalassa. Valtuusto totesi myös, että valtio oli erinäisin toimenpitein pyrkinyt toteuttamaan ammattiyhdistysliikkeen vaatimuksia täystyöllisyyden säilyttämiseksi sekä työttömyystöiksi soveltuvien töiden varaamiseksi, ollen siitä todistuksena mm. uusien rautateiden rakentamiseen ryhtyminen sekä valtioneuvoston asettaman työttömyyskomitean laatima ohjelma työttömyyden torjumiseksi etukäteen laaditun suunnitelman puitteissa. Samalla valtuusto kuitenkin joutui toteamaan, että valtiovallan toimenpiteet eivät olleet tarpeeksi voimakkaat, koska täystyöllisyyttä ei oltu voitu säilyttää eikä työttömiksi joutuneita oltu voitu välittömästi sijoittaa työttömyyden poistamiseksi järjestetyihin töihin. Valtuusto totesi myös, että kaikki kunnat eivät olleet menetelleet niille annettujen ohjeiden mukaisesti, vaan päinvastoin suuri osa maalaiskunnista oli täydellisesti laiminlyönyt niille kuuluvat tehtävät. Valtioneuvostolle osoittamassaan julkilausumassa valtuusto vetosi valtioon, korostaen erikoisesti sitä, että työttömyystöiksi suunnitellut työt on saatava riittävän joustavasti käyntiin.

Työttömyyden laajuutta kertomusvuoden aikana osoittaa kuukausittain työttömyyskortistoon merkittyjen seuraava lukumäärä:

Kuukausi	Työttömyyskortistossa
Tammikuu	27,247 henkilöä
Helmikuu	38,556 „
Maaliskuu	51,441
Huhtikuu	39,266
Toukokuu	15,930
Kesäkuu	3,911
Syyskuu	4,700

Lokakuu	21,000	henkilöä
Marraskuu	46,900	
Joulukuu	58,950	

Työttömyys kohdistui kaikkina kuukausina vain pienessä määrin kaupunki- ja teollisuustyöväkeen. Se oli siis pääasiassa maaseudun työttömyyttä. Niinpä maaliskuun lopussa olleista **51,441** työttömästä oli maaseudun työttömiä **37,054** ja näistä maa- ja metsätyöläisiä sekä sekatyöläisiä yhteensä **31,510**. Vieläkin enempi se oli maaseudun työttömyyttä vuoden lopussa, sillä joulukuun lopussa olleista **58,950** työttömästä oli maaseutulaisia **49,000** ja kaupunki- sekä väestökeskusten työttömiä ainoastaan **9,950** henkilöä.

Työttömien töihin sijoittamisessa olivat korkeimmat prosenttiluvut maalisi- ja huhtikuussa, ollen maaliskuussa työttömistä töihin sijoitettuna **68** ja huhtikuussa **75,5** prosenttia.

Luotaessa lyhyt silmäys työttömyyskysymyksen hoitamiseen v:n **1948** syksystä kertomusvuoden loppuun, on sanottava, että ammattiyhdistysliikkeen kannalta katsoen on ollut varsin suuriarvoinen asia se, että työministerin paikalla ovat olleet SAK:n puheenjohtajina toimineet Erkki Härmä ja hänen siirryttyään Turun- ja Porinläänin maaherraksi Emil Huuononen. Heidän ministereinä ollessaan ei ole voitu syyttää enempää kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriötä kuin valtioneuvostoa siitä, etteikö työttömyyskysymystä ole koetettu hoitaa ammattiyhdistysliikkeen taholta lausuttujen toivomusten mukaisesti.

Lopuksi lienee syytä palauttaa muistiin, että keväällä **1949** yritti maalaisliitto kaataa eduskunnassa silloisen hallituksen syyttämällä sitä valtion varojen tuhlaamisesta työttömyystöiden järjestämiseen sekä liian korkeiden palkkojen maksamisesta työttömyystöissä. Saatuaan tiedon suunnitellusta hyökkäyksestä SAK:n työvaliokunta päätti lähetystösensä kautta kiinnittää eduskuntaryhmien huomiota siihen, että työttömyystöitä on järjestettävä riittävästi ja että niiden palkkauksessa on säilytettävä sama taso kuin vapailta markkinoillakin. Tästä huolimatta tähän maalaisliiton esittämään syytösponteen yhtyi myös SKDL:n eduskuntaryhmä äänestämällä yhdessä maalaisliiton kanssa epäluottamuslausetta hallitukselle.

3. Suhtautuminen henkisen työntekijäin palkkoihin.

Varsin huomattava osa SAK:n jäsenistöstä on henkisen työn tekijöitä. Käsitykset henkisen työn tekijäin palkkojen järjestämisestä ovat aikojen kuluessa olleet huomattavasti toisistaan poikkeavia. Henkisen työn tekijät itse eivät ole osoittaneet sitä aktiivisuutta, joka

on suuressa määrin ollut luonteenomaista ruumiillisen työn tekijäin järjestötoiminnassa. Tämä puolestaan on vaikuttanut siihen, että järjestäytyneisyys henkisen työn tekijäin piirissä on ollut heikompaa ja järjestöelämälle vieras henki on puolestaan taas aiheuttanut sen, että tältä taholta ei ole etsitty kosketusta riittävässä määrin ruumiillisen työn tekijöihin, jotta olisi saatu näiltä riittävää tukea ja ymmärtämystä näiden asioiden hoitamiseksi.

Kehittääkseni tämän kysymyksen järjestelyä ja löytääkseni oikean pohjan sellaiselle ohjelmalle, jota SAK voisi ryhtyä toteuttamaan, asetti SAK:n työvaliokunta erityisen komitean tutkimaan henkisen työn asemaa ja palkkausta, Komitean puheenjohtajaksi kutsuttiin TSL:n pääsihteeri, kouluneuvos A Hautamäki. Komitea aloitti työnsä välittömästi, mutta ei saanut sitä valmiiksi kertomusvuoden kuluessa ja siirtyikin sen loppuunsaattaminen seuraavalle vuodelle ennen edustajakokousta.

4. Elinkustannusindeksi ja paikkakuntien väliset kalleussuhteet.

Palkkasäännöstelyn aikana palkat olivat kytketyt elinkustannusmuutoksiin ja arvosteluperusteena käytettiin hyvin yleisesti tunnetulla »Hakulisen indeksin» nimellä kulkevaa palkkasäännöstelyä varten laskettua uutta väli aikaista elinkustannusindeksiä. Kun kulutus-tutkimukset ja saadut kokemukset edelleen yhä selvemmin osoittavat, että eräitä epäkohtia liittyi tähän järjestelmään, pyrittiin ns. indeksikomiteassa olevien SAK:n edustajien toimesta siihen, että indeksi saataisiin vastaamaan todellisia kulutussuhteita. Tässä mielessä käsiteltiin asiaa SAK:n piirissä syyskaudella useaankin otteeseen ja lopulta hyväksyttiin uusittu perusbudjetti, jonka nojalla suoritettujen elinkustannuslaskelmat liitettiin aikaisempaan sarjaan ns. ketjuamis-menettel-mää käyttäen. Tällä tavoin päädyttiin siihen, että käytäntöön jäi uusittuna ns. vanha elinkustannusindeksi (elok. 1938—39 = 100) ja väliaikaiset menetelmät poistettiin käytännöstä.

Paikkakuntien välinen kalleustutkimus suoritettiin välittömästi sodan jälkeen ja olosuhteista sekä toisaalta tutkimuksen pinnallisuudesta johtuen saatettiin havaita eri paikkakuntien sijoituksessa kalleusluokkiin selviä virheitä. Erityisesti oli tämä havaittavissa eräissä kunnissa selvästi erottuvien ns. teollisuusalueiden osalta. Näitä epäkohtia on sosiaaliministeriön palkkaosaston ja hinta- ja palkkaneuvoston toimesta vuosien varrella yritetty korjata, mutta toimenpiteet eivät ole johtaneet toivottuun yleiseen tasapainoon ja oikeudenmukaisuuteen. Tästä johtuen SAK:n taholta esitettiin viranomaisille, että koko maassa suoritettaisiin samanaikaisesti perusteellinen tut-

kimus kalleussuhteista, jonka tutkimuksen jälkeen paikkakuntien sijoitus suoritettaisiin uudelleen. Esitys hyväksyttiin ja valmistelutöihin tutkimuksen suorittamiseksi ryhdyttiin kertomusvuoden aikana, joskin varsinainen tutkimuksen suorittaminen siirtyi seuraavalle vuodelle.

5. Vappujuhlat.

Työväen kansainvälisen juhlapäivän lähestyessä katsoi SAK:n Työvaliokunta tarpeelliseksi antaa ammatillisille järjestöille seuraavat vappujuhlia ja niiden järjestelyä koskevat ohjeet:

Paikallisilla ammatillisilla järjestöillä on edelleen aikaisempien vuosien käytännön mukaisesti mahdollisuus ottaa kosketus paikallisiin poliittisiin järjestöihin ja tehdä aloite yhteisten vappujuhlien järjestämiseksi. Yhteinen vappujuhla voidaan järjestää jos tällöin kaikki osapuolet ovat yhteisen vappujuhlan järjestämisen kannalla.

Jos sensijaan joku osapuolista ei katso yhteisen vappujuhlan järjestämiseen olevan edellytyksiä ei ammatillisilla järjestöillä SAK:n Työvalokunnan käsityksen mukaan ole mahdollisuuksia jatkaa neuvotteluja ja järjestelytoimenpiteitä toisen tai toisen poliittisen osapuolen kanssa.

Yhteisten vappujuhlien edellytyksenä on kuitenkin se, että mahdollisia ristiriitoja aiheuttavat tekijät poistetaan ennakolta ehkäisevin toimenpitein jollaisia mm. ovat seuraavat:

a) Kaikki vappujuhlan yhteydessä esiintyvät tunnukset tai muulla tavalla esitettävät tunnuslauseet on ennakolta esitettävä yhteiselle juhlatoimikunnalle jonka tulee ne tarkastaa ja hyväksyä.

b) Yhteisen juhlan ohjelman tulee sisällöltään ja järjestelyltään vastata työväen vappujuhlan henkeä ja perinteitä eikä se saa olla kehtään osapuolta loukkaava. Tämä koskee myös juhlassa esitettäviä puheita.

Milloin poliittiset osapuolet ovat mahdollisesti jättäneet vappujuhlan järjestämisen ammatillisen järjestön huoleksi on myös silloin noudatettava edellä esitettyjen ohjeiden henkeä, jonka lisäksi puhujien osalta SAK:n Työvaliokunta tällaisessa tapauksessa antaa seuraavan lisäohjeen:

'Milloin poliittiset järjestöt jättävät vappujuhlan järjestämisen ammatillisen järjestön toimeksi käytetään juhlassa, kaksikielisiä paikkakuntia lukuunottamatta, vain yhtä puhujaa. Näitä koskevat tilaukset on osoitettava viimeistään huhtikuun 15 päivään mennessä SAK:lle, joka välittää tällaisiin juhliin tarvittavat puhujat.

Sellaisten tapausten varalta, että jollakin paikkakunnalla ei päästä sopimukseen yhteisestä vappujuhlasta on SAK:n Työvaliokunta katsonut tarpeelliseksi antaa seuraavat edellisestä poikkeavat ohjeet ammatillisten järjestöjen noudatettavaksi:

a) Ammatilliset järjestöt eivät tällaisissa tapauksissa ryhdy järjestämään paikkakunnalla vappujuhlaa Sijajaan niiden on kehoitettava jäsenistöä mahdollisimman runsaslukuisesti osallistumaan järjestettäviin juhliin, jolloin kullakin jäsenellä on täysi henkilökohtainen vapaus valita se juhla, johon vakaumuksensa mukaan haluaa osallistua.

b) Ammattiyhdistysliikkeen sisäisen eheyden säilyttämiseksi on tällaisissa tapauksissa huolehdittava siitä, ettei järjestöä eikä sen lippua liitetä kummankaan poliittisen ryhmän järjestämän juhlan yhteyteen.»

Näitä ohjeita ei kuitenkaan kaikkialla täydellisesti noudatettu joskaan työvalokunnan toimesta ei tässä asiassa ryhdytty kurinpidollisiin toimenpiteisiin. Sen sijaan SAK: valtuusto puuttui asiaan antaen siitä julkilausuman, jossa teroitettiin yleensä työvaliokunnan antamien ohjeiden noudattamisvelvollisuutta.

6. Markan devalvointi.

Vientiteollisuutemme tuotteiden hintakehityksen käännyttyä syyspuolella laskevaksi, alettiin eräillä tahoilla silloin jo määrättyllä, tavalla korostaen puhua valuuttamme vaihtosuhteista. Kun erityisesti selluloosan kauppa kertomusvuoden alkupuolella tyrehtyi murtoosaan aikaisemmasta, työntyi ajatus devalvoinnista entistä voimakkaammin esille. Asiaa käsiteltiin mm. yleisohjelmakomiteassa, joka päätyi kuitenkin toteamukseen, että vaikka latenttia tarvetta markan devalvointiin esiintyikin, ei toimenpide sillä hetkellä kuitenkaan ollut välttämätön ja ajankohtainen. Tässä suhteessa yleisohjelmakomitea nojautui pääasiassa Suomen Pankin pääjohtaja Sakari Tuomiojan kantaan ja asiantuntemukseen. Kun yleisohjelmakomitean mietintö jätettiin valtioneuvostolle niinkin myöhään kuin toukokuun lopulla, oli sitäkin suurempi se yleinen hämmästys koko maassa, joka syntyi kun Suomen Pankki heinäkuun alussa suoritti devalvoimistointimenpiteensä yllättäen. Tämä, sekä myöhemmin syyskuulla suoritettu uusi laajempi devalvointi, aiheuttivat tosin vientisuhdanteiden paranemisen, mutta itsestään selvää oli, että toimenpiteet eivät jääneet vaille seuraamuksia kotimaassa, toisaalta valtion rahataloudessa ja toisaalta tuontitarvikkeiden hintakehityksessä. Elinkustannuksiin devalvointien vaikutus oli hitaanlainen lisääntyen verkalleen kuitenkin vuoden loppupuolelle päästäessä. Lieventävänä tekijänä oli se,

että devalvointi ei ulottunut vaikuttamaan ns. clearingkauppoihin ja kun huomattava osa esim. viljasta hankittiin maahamme ilman, että devalvointi pääsi näihin kauppoihin vielä vaikuttamaan säästyttiin kertomusvuoden aikana tältä osaltaan voimakkaasti vaikuttavista muutoksista elinkustannuksiin. Negatiivisesti vaikutti sen sijaan se, että eräät piirit pyrkivät tavoittelemaan välitöntä hyötyä itselleen devalvoinnista nostoen tavaroiden hintoja siltäkin osalta, johon devalvointi ei vielä ollut vaikuttanut. Siten edesautettiin inflaatiomielialan syntymistä.

7. Ammattiyhdistysliikettä kiinnostava lainsäädäntö.

Suomen Merimies-Unionin työehtosopimusneuvottelujen yhteydessä keväällä tuli esille kysymys uuden merityöaikalain aikaansaamisesta ja sitä koskevan esityksen jättämisestä eduskunnan käsiteltäväksi. Neuvottelut työnantajan, valtioneuvoston ja työntekijäliiton kanssa johtivat siihen, että valtioneuvoston v. 1946 asettaman merityökomitean ehdotus, joka oli syntynyt pohjoismaiden yhteistyön tuloksena, jätettiin sosiaaliministeriölle. Kun merenkulkijajärjestöt eivät kuitenkaan voineet hyväksyä merityökomitean ehdotusta, valmisti valtioneuvosto yhteistoiminnassa Merimies-Unionin kanssa uuden esityksen, joka jätettiin eduskunnalle maaliskuulla. Tämä esitys oli jossain määrin komitean suunnitelmaa parempi antaen eräissä kohdissa työntekijöille suurempia etuja. Esitys ei kuitenkaan kertomusvuoden aikana päässyt vahvistamisvaiheeseen.

Myöskin metsä- ja uittotyöläisiä koskeva työaikalaki jätettiin hallituksen toimesta kertomusvuonna eduskunnan käsiteltäväksi. Laki ehdotus rakentui yleensä samoille periaatteille kuin varsinainen työaikalaki, joskin töiden erikoisluonteesta johtuneita vähäisiä muutoksia liittyi lakitekstiin.

Maaliskuulla hyväksyi eduskunta ns. Arava-suunnitelmaan liittyvät lait lopullisesti. Hyväksytyin rahoituslain mukaan tullaan asutuskeskusten asunnonrakennustuotantoa varten valtion tulo- ja menoarvioon v. 1950 ottamaan vähintään 4 miljardin ja vv. 1951—53 kunakin vuonna vähintään 5 miljardin markan suuruinen siirtomääräraha. Aravas suunnitelman täytäntöönpano tulee huomattavassa määrin edistämään asuntorakentelua ja siten vähentämään varsin vaikeana esiintyvää asuntopulaa. Samalla se kuitenkin tulee tarjoamaan huomattavan määrän työtilaisuuksia siten edistäen täystyöllisyyden ylläpitämistä. Mainittakoon, että asuntotuotannon edistämisen tehostamiseksi on SAK Vuokralaisten Keskusliiton ym. asioista kiinnostuneiden järjestöjen kanssa useaan otteeseen tehnyt esityksiä valtioneuvostolle ja viranomaisille.

Kertomusvuoden aikana saatiin vahvistetuksi myös kotiapulaisia koskeva laki, joka tuli voimaan huhtikuun 11 päivänä. Tämän kauan odotetun lain aikaansaaminen merkitsi ensimmäistä askelta suuren, heikosti järjestyneen ja yleensä turvattoman työntekijäryhmän sosiaaliseen turvallisuuteen.

Vuonna 1946 aikaansaadun tuotantokomitealain voimassaoloaika päättyi kertomusvuoden syksyllä. SAK:n toimesta yritettiin parantaa lakia niiden havaittujen epäkohtien poistamisen avulla, joita käytännöllisessä toiminnassa oli esiintynyt. Lähinnä keskittyivät SAK:n uudistusesitykset lain perusteella toimivien tuotantokomiteain toiminnan organisatorisen järjestelyn parantamiseen ja niiden toiminnan ohjauksen tehostamiseen. Niinikään pyrittiin saamaan lakia pysyväksi ja samalla yritettiin kulloinkin välittävään tuotantokomiteain jäsenten toimiaikaa pidentää. Eräitä näistä uudistuksista eduskunta hyväksyi joskaan ei täysin SAK:n toivomassa muodossa. Laki sellaisenaan kuitenkin saatiin pysyväksi.

Erinäisiä muita tähän ryhmään kuuluvia kysymyksiä oli valmisteltavana edelleen kertomusvuoden aikana erinäisissä komiteoissa. Näistä mainittakoon erityisesti nuorten työntekijäin suojelua koskeva laki. Ammattientarkastuksen kehittämistä ja luottamusmiestoimintaa koskevat lait ja myöskin laki sosiaalivakuutuksesta alkoi asiaa käsiteltäessä komiteoissa vähitellen hahmoittua valmiimpiin muotoihin.

8. Suhtautuminen nuoriin työntekijöihin.

Paitsi kiinnostusta nuorten työntekijäin suojelua koskevaan lainsäädäntöön, on SAK:n taholla pyritty kiinnittämään suurta huomiota yleensä nuorison ja nuorten työntekijäin asemaan. Työvaliokunta asettikin nuoriso- ja urheilujaoston ehdotuksesta neljä työläisnuorison oloja tutkivaa komiteaa, nimittäin: 1) ammattikasvatusta ja ammatinvalinnanohjausta, 2) nuorison taloudellisia oloja, 3) nuorison sosiaalisia oloja ja 4) nuorison henkistä kasvatustyötä tutkivat komiteat.

9. Raittiuskysymys.

Työväen raittiuden edistämistä silmälläpitäen SAK on kuluneenkin vuoden aikana huolehtinut siitä, että raittiuskysymystä on käsitelty sekä julkaisujen palstoilla että kokouksissa. Järjestettyjen kurssien yhteydessä on useassa tapauksessa varattu tilaa ja aikaa myös tälle kysymykselle. Sosiaaliministeriön järjestämille kursseille osallistuneille amatillisten paikallisjärjestöjen edustajille on jaettu apurahoja. Tärkein osuus raittiuden edistämässä on kuitenkin edelleenkin ollut siinä, että ns. työmaajuopottelun estämiseen on jatkuvasti kiinnitetty huomiota edelleenkin hyvin tuloksin.

Liite N:© 1.**Pöytäkirjaselestus SAK:n Valtuuston kokouksesta**

Selostus Suomen Amattiyhdistysten Keskusliiton (SAK) r.y:n valtuuston kokouksesta, joka pidettiin Helsingin Työväenyhdistyksen talon A-salissa 29 päivänä toukokuuta 1949 kello 10.

Kokouksen puheenjohtajana toimi SAK:n puheenjohtaja E. Huunonen, sihteerinä O. Lindblom. Saapuvilla 99 varsinaista valtuuston jäsentä, SAK:n työvaliokunta, tilintarkastajat ja toimitsijoita. Pikakirjoituspöytäkirjan tekivät L. Valkonen ja A. Valta.

Kokouksen alkutoimet.

Kokous aloitettiin klo 10 laulamalla yhteisesti »Työväen marssi».

Kokouksen avauksen toimitti SAK:n puheenjohtaja E. Huunonen, kohdistuen avauspuheessaan muistosanoja ammattiyhdistysliikkeen riveistä poistuneille tovereille, mainiten erikoisesti toiminnassaan tunnetuksi tulleet: J. Virtanen ja A. Moisander.

Kokous kunnioitti seisoallaan nousten vainajien muistoa hetken hiljaisuudella.

*

Kokouksen laillisuus.

Puheenjohtaja totesi, että SAK:n sääntöjen 8 §:n 5 kohdan mukaisesti oli työvaliokunta 8 päivänä maaliskuuta 1949 lähettänyt valtuuston jäsenille kokouskutsukirjeen, joka esitettiin kokoukselle. Lisäksi oli kokouksesta ilmoitettu Palkkatyöläisessä 17.3.1949 sekä valtuuston jäsenille huomautettu kokouksesta 17.5.1949 lähetetyllä kirjelmällä, jolloin myöskin kokouksen työjärjestys ja alustukset oli lähetetty valtuuston jäsenille.

Kun kokouksen laillisuutta vastaan ei kysyttäessä kenelläkään ollut muistuttamista, katsottiin kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Osanottajat ja virkailijat.

Toimitettiin edustajien nimenhuuto ja todettiin, että saapuvilla oli 99 jäsenliittojen valitsemaa valtuuston jäsentä, SAK:n tilintarkastajat R. Kolinen, L. Myllymäki ja E. Kerman, 14 SAK:n työvaliokunnan jäsentä ja SAK:n toimitsijoita ja sanomalehtimiehiä.

SAK:n puheenjohtaja E. Huunonen totesi, että SAK:n sääntöjen mukaan on hänen tehtävänänsä johtaa puhetta valtuuston kokouksissa.

Kokouksen sihteeriksi kutsui puheenjohtaja SAK:n järjestösihteeri O. Lindblomin.

Vuoden 1948 toimintakertomus.

Kertomusta käsiteltäessä tehtiin sen eri lukuihin pienempiä muutosesityksiä, jotka yleensä hylättiin. Osa korjauksista hyväksyttiin periaatteessa ja jätettiin niiden suorittaminen työvaliokunnan tehtäväksi.

Palkka- ja työehtokysymyksen kohdalta esitti Rämä erästä poistoa, jolloin äänestyksessä Rämän ehdotus kuitenkin hylättiin 57 äänellä 40 vastaan.

Arabian lakkoa koskevassa kysymyksessä esitti E. Trygg keskustelun kuluessa, että puheenjohtaja V. Tattarille annettaisiin moitelause edustajakokouksen korpilakkoja koskevan päätöslauselman vastaisesta toiminnasta SAK:n toimihenkilönä. Esitys hyväksyttiin äänestyksen jälkeen 51 äänellä 41 vastaan. Päätöksen johdosta V. Ahonen ym. esittivät vastalauseen, koska muistutuksen perustelut eivät heidän mielestään olleet hyväksyttäviä. Vastalauseeseen yhtyneet Kankaanpää ja Välläri perustelivat kantaansa sillä, etteivät pitäneet sopivana työvaliokunnan sisäisten erimielisyyksien tuomista valtuustoon.

Vuoden 1948 tilikertomus&et.

Kokouksen osanottajille jaettiin asian käsittelyn ajaksi SAK:n ja Palkkatyöläisen tilikertomukset vuodelta 1948.

Tämän jälkeen esitettiin tilintarkastajain lausunto.

Kun tilikertomuksen johdosta ei kenelläkään ollut huomauttamista, vahvistettiin v. 1948 tilinpäätös, jonka lopullisesti hyväksyy SAK:n edustajakokous.

Samoin esitettiin Osakeyhtiö Työväentalon tilikertomus ja tilintarkastajain niiden johdosta antama lausunto.

Valtuusto päätti vahvistaa v. 1948 tilinpäätöksen ja jättää sen edustajakokouksen hyväksyttäväksi.

Katsaus v. 1949 toimintaan.

Puheenjohtaja E. Huunonen esitti katsauksen v. 1949 alkupuolen toimintaan.

Katsauksen johdosta käytiin vilkas keskustelu, jossa päähuomio kiintyi seuraaviin kohtiin:

- a) Yleinen taloudellinen tilanne.
- b) Palkkasäännöstely.
- c) Sisäinen tilanne ammattiyhdistysliikkeessä.

Ensimmäisen kohdan osalta esitti Tattari Perkonon ym. kannattamana oman päätöslauselmaehdotuksensa, joka äänestyksessä hylättiin 62 äänellä 41 vastaan.

Ammattiyhdistysliikkeen sisäistä tilannetta koskevalta keskustelun osalta esitti Kuusela Kousan ym. kannattamana seuraavan päätöslauselmaehdotuksen:

Kuultuaan SAK:n työvaliokunnan selostuksen Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton viimeksi suoritettujen edustajakokousvaalin yhteydessä sattuneista tapahtumista ja hyväksyen työvaliokunnan tähänastiset toimenpiteet, kokous pitää välttämättömänä laillisuuden ja ammattiyhdistysliikkeen omaksuman järjestödemokratian periaatteiden tinkimätöntä noudattamista ja antaa täydellisen tukensa työvaliokunnan toimenpiteille kurin ja järjestyksen palauttamiseen ammattiyhdistysliikkeessä.

Asiasta äänestettäessä annettiin päätöslauselmaehdotuksen puolesta 62 ääntä ja sitä vastaan 7, osan pidättäytyessä äänestyksestä, joten päätöslauselma tuli hyväksytyksi.

Tämän lisäksi Korsi Lehtisen ym. kannattamana esitti, että poliittisten puolueiden viettäessä kesällä työväenliikkeen 50-vuotisjuhlaa eri leireissä ja kun SKDL:n taholta on käännetty ammatillisten järjestöjen puoleen kehoituksella osallistua tämän järjestön järjestämiin juhlallisiin lippuineen on mahdollista, että lippujen vieminen näihin tilaisuuksiin saattaa aiheuttaa sisäisiä erimielisyyksiä ammattiyhdistysliikkeen piirissä. Tämän johdosta katsoi hän, että SAK:n olisi kiertokirjeellä kiellettävä jäsenjärjestöjään viemästä lippujaan jommakumman poliittisen suunnan järjestämiin tilaisuuksiin. Sen sijaan pitivät esityksen tekijät suotavana, että ammatillisesti järjestyneet työntekijät runsaslukuisesti osallistuisivat näihin juhliin yksityisinä henkilöinä, valiten itselleen sopivaksi katsomansa juhlan.

Ehdotuksesta äänestettäessä hyväksyttiin se 67 äänellä 40 vastaan.

Tämän päätöksen johdosta esittivät Rämä, Pohjanvaara ja Danska vastalauseensa.

Näiden äänestysten jälkeen oli toimintakatsaus tullut hyväksyttyä.

Päivärahat ja palkkiot.

Työvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti hyväksyttiin Helsingin ulkopuolelta oleville valtuuston jäsenille maksettavaksi päivärahaa 750 markkaa kokous- ja matkapäiviltä ja helsinkiläisille valtuuston ja työvaliokunnan jäsenille 600 markkaa päivältä, jolloin kokouksista maksetaan jokaiselle kuitenkin kahdelta kokouspäivältä.

Samalla hyväksyttiin työvaliokunnan jäsenten kokouspalkkioiksi toimitsija-asemassa oleville 200 markkaa ja niille, jotka eivät ole toimitsija-asemassa 300 markkaa kokoukselta. Vastaavanlaiset palkkiot hyväksyttiin myöskin eri jaostojen jäsenille.

Tilintarkastajain palkkio.

Työvaliokunta ehdotti, että SAK:n tilintarkastajille maksettaisiin v. 1949 sama palkkio kuin edellisenä vuonnakin eli 8,000 markkaa tilintarkastajaa kohti.

Valtuusto hyväksyi työvaliokunnan ehdotuksen.

Talousarvio.

Hyväksyttiin työvaliokunnan laatima talousarvioehdotus vuodelle 1949.

Toimintakertomukseen ja katsaukseen liittyvät esitykset.

Valtuuston jäsen A. Mäkinen oli esittänyt, että valtuusto velvoitaisi työvaliokunnan ryhtymään toimenpiteisiin Arabian tehtaan julistamiseksi saartoon, koska kaikkia lakon johdosta työsuhteensa menettäneitä työntekijöitä ei oltu otettu takaisin tehtaan palvelukseen.

Työvaliokunta esitti, ettei asiasta tehty päätös antaisi aihetta ryhtyä toimenpiteisiin, koska lakkoa ei oltu lopetettu siinä vaiheessa, jolloin siihen oli kehoitus annettu ja jolloin vielä ammatillisten järjestöjen toimesta olisi voitu saada aikaan järjestely, joka olisi taannut työntekijöille paluumahdollisuuden tehtaan palvelukseen.

Asiasta äänestettäessä annettiin työvaliokunnan ehdotuksen puolesta 62 ääntä ja Mäkisen ehdotuksen puolesta 38 ääntä, joten työvaliokunnan ehdotus tuli hyväksytyksi.

Suomen Muurarien Liitto oli esittänyt moitelauseen sen johdosta, että liiton mielestä Palkkatyöläinen ja Löntagaren olisivat kirjoittaneet toista työväenliikkeen mielipidesuuntaa vastaan ammattiyhdistysasioissa.

Esitys hylättiin aiheettomana 66 äänellä 40 vastaan.

2

Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto, Suomen Puutyöväen Liitto ja Suomen Rakennustyöläisten Liitto olivat esittäneet kukin oman ehdotuksensa valtuustolle työllisyyskysymyksiä koskevista ja niihin vaikuttavista asioista. Työvaliokunta oli niiden johdosta esittänyt työttömyyskysymyksestä annettavaksi seuraavan päätöslauselman:

%1. Koska työttömyys on aiheuttanut työläisille varsin suurta huolestuneisuutta, niin valtuusto tähdentää, että yhteiskunnan taholta on kaikin käytettävissä olevin keinoin pyrittävä talouselämää ohjaamaan siten, että maassa voidaan säilyttää täystyöllisyys.

2. Valtuusto toteaa, että tuotannon jatkuva koneellistuminen, työtapojen järkiperaistaminen ja työtehon lisääntyminen ovat luoneet mahdollisuuksia työajan lyhentämiselle. Näin ollen on vakavasti ryhdyttävä harkitsemaan työajan lyhentämistä nykyisestäään.

3. Lakimääräinen työttömyysvakuutus on pyrittävä saamaan mahdollisimman pikaisesti voimaan.

4. Koska saattaa olla mahdollista, että kaikesta huolimatta työttömyyttä tulee esiintymään, niin valtuusto korostaa, että työttömyyden torjumiseksi on hyvissä ajoin varauduttava seuraavin toimenpitein:

Valtion ja kuntien on suunniteltava valmiiksi tarpeellinen määrä työttömyystöiksi soveltuvia töitä sekä huolehdittava siitä, että työttömyystöiden käyntiinpano saadaan sujumaan joustavasti. Valtiovallan on myös valvottava, että työvoima-asiain piiritoimistot ja työasiamiehet ovat kaikkialla tehtävänsä tasolla sekä suorittavat työttömyysohjeiden soveltamismääräyksissä heille määritellyt tehtävät ja näin tehden mm. pitävät kuntien työasiainlautakunnat tehtäviensä tasalla.

Silloin kun jonkun tuotantolaitoksen tuotanto vähentyy siinä määrin, ettei laitoksen käynnissä pitämiseen täydellä työvoimalla näytä olevan mahdollisuuksia, on ko. laitoksen johdon tehtävä siitä hyvissä ajoin ilmoitus kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriölle sekä samanaikaisesti myöskin työpaikan työntekijöitä edustaville ammatillisille järjestöille. Samoin on meneteltävä, jos on kysymyksessä koko tuotantolaitoksen toiminnan pysähtyttäminen. Tuotantolaitosten johtielimien ja työmarkkinajärjestöjen kesken käytävien neuvottelujen avulla on myös pyrittävä siihen, että työt voitaisiin jatkuvasti pitää käynnissä täydellä työvoimalla.

5. Kun nyt, kuten työttömyysaikana aikaisemminkin on ollut havaittavissa, että työttömyystöissä on pyritty maksamaan alempia

palkkoja kuin vapailla työmarkkinoilla, niin valtuusto korostaa, ettei työttömyystöissä maksettavat palkat saa millään tavoin vaikuttaa alentavasti yleiseen palkkatasoon. Tämän mukaisesti on työttömyystöissä maksettava palkkaohjepäätöksen sekä työmarkkinajärjestöjen keskeisiin sopimuksiin perustuvat palkat.»

Koeäänestyksen perusteella työvaliokunnan lausunto hyväksyttiin.

Palkkasäännöstelyn osalta Suomen Rakennustyöläisten Liitto ja Suomen Muurarien Liitto olivat tehneet esityksen, joka pääpiirteisään tarkoitti palkkasäännöstelyn mukaisten ohjepalkkojen ja niille maksettujen lisien määrittämistä minimipalkoiksi, jonka jälkeen kunkin alan liitto voisi muuten sopia vapaasti alansa palkkauksesta asianomaisen työnantajaliiton kanssa.

Työvaliokunta esitti ehdotuksen hylättäväksi lähinnä sen vuoksi, että esitys tarkoitti minimipalkkalain säätämistä, johon työvaliokunnan käsityksen mukaan ei ehdotetussa muodossa olisi mentävä varsinkaan kun työvaliokunnalla edustajakokouksen päätöksen mukaan on mahdollisuus puuttua palkkasäännöstelykysymykseen sopivassa tilanteessa.

Koeäänestyksellä hyväksyttiin työvaliokunnan ehdotus.

Verojen ja tullien osalta olivat valtuuston jäsenet Hiilos ja Luostarinen tehneet kumpikin oman ehdotuksensa, joiden johdosta työvaliokunta ilmoitti saaneensa tietoonsa hallituksen suunnitelleen liikevaihtoveron alentamista, jolloin esitysten ajatukset tulisivat toteutettua ja tästä syystä annettiin työvaliokunnan tehtäväksi lopullisen päätöksen muotoilu.

Eräiden liittojen liittorajakysymyksistä tekemien esitysten johdosta laadittu työvaliokunnan lausunto hyväksyttiin yksimielisesti.

Kokouksen lopettaminen.

Lopettajaissanat lausui puheenjohtaja Huunonen julistaen kokouksen päättyneeksi, jonka jälkeen yhteisesti laulettiin »Vala».

Kokous päättyi klo 22.40.

Liite N:o 2.

Pöytäkirjaselostus SAK:n Valtuuston kokouksesta

Selostus Suomen Amattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n valtuuston ylimääräisestä kokouksesta, joka pidettiin syyskuun 4, 5 ja 6 päivinä 1949 Helsingin Työväentalon A-salissa.

Kokouksen puheenjohtajana toimi kokouksen alussa SAK:n puheenjohtaja Emil Huunonen,

ja kokouksen myönnettyä hänelle eron SAK:n puheenjohtajan tehtävästä, uudeksi puheenjohtajaksi valittu Aku Sumu. Saapuvilla oli 99 SAK:n viidennen edustajakokouksen valitsemaa valtuuston jäsentä, SAK:n työvaliokunta, SAK:n tilintarkastajat sekä SAK:n ja jäsenliittojen toimitsijoita. Pikakirjoituspöytäkirjan tekivät A. Valta, A. Alha ja L. Valkonen.

Kokouksen alkutoimet.

Kokous aloitettiin kello 10.30 laulamalla »Työväen Marssi».

Kokouksen avauksen toimitti SAK:n puheenjohtaja E. Huunonen todeten, että koolle kutsuttu valtuuston ylimääräinen kokous joutuu käsittelemään erittäin vakavia kysymyksiä, jotka merkitsevät ammattiyhdistysliikkeemme sekä lähemmälle että myöhemmälle tulevaisuudelle hyvinkin paljon. Lausuen valtuuston jäsenet tervetulleiksi hän toivoi, että kokous kykenee tekemään työnsä niin, että siitä todellakin koituu hyötyä maamme ammattiyhdistysliikkeelle.

Maailman Ammattiyhdistysten Liiton edustaja.

Puheenjohtaja Huunonen esitteli Maailman Amattiyhdistysten Liiton sihteeristön valtuutetun René Arrachardin esittäen, että hänelle myönnettäisiin läsnäolo-oikeus kokouksessa.

Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin.

Puheenjohtaja toivotti toveri Arrachardin tervetulleeksi kokoukseen toivoen, että Arrachard saa kokouksesta oikean kuvan ja voi sen mukaan selostaa kokouksen kulkua Maailman Ammattiyhdistysten Liiton sihteeristölle.

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus.

Valtuusto katsoi, että kokous on sääntöjen määräämällä tavalla kutsuttu koolle ja että koska kokouksessa on sääntöjen edellyttämä määrä valtuuston jäseniä, on kokous laillinen ja päätösvaltainen.

Kokouksen virkailijat.

Puheenjohtaja totesi, että SAK:n sääntöjen 10 §:n mukaisesti on SAK:n puheenjohtajan tehtävänä mm. johtaa puhetta valtuuston kokouksissa.

Kokouksen sihteeriksi puheenjohtaja kutsui SAK:n toimitsijat U. Hiiposen ja V. Pulkkinen.

Pöytäkirjan tarkistajat.

Pöytäkirjan tarkistajiksi valittiin Heino Laakso ja Otto Leskinen. Kokouksessa mahdollisesti toimitettavia äänestyksiä varten valittiin äänten laskijoiksi Klaus Suvi, Lempi Vilenius, L. Puumalainen, Arvo Junno ja Edvin Kulmala.

Kokousedustajain päiväraha.

SAK:n taloudenhoitaja Harinen esitti työvaliokunnan ehdotuksen, että maaseudulta oleville kokousedustajille maksettaisiin päivärahaa kokous- ja matkapäiviltä 750 markkaa ja helsinkiläisille kokouspäiviltä 600 markkaa.

Ollanketo ehdotti, että maaseutulaisille maksettaisiin päivärahaa 1,000 markkaa.

Keskustelun päätyttyä totesi puheenjohtaja, että oli tehty kaksi ehdotusta, joita oli kannatettu ja näinollen alistettiin äänestettäväksi.

Toimitetussa äänestyksessä annettiin työvaliokunnan ehdotuksen puolesta 53 ääntä ja Ollankedon ehdotuksen puolesta 36 ääntä.

Äänestyksen tuloksen perusteella tuli työvaliokunnan ehdotus valtuuston päätökseksi.

Kun kokous kuitenkin jatkui myöskin arkipäivinä, otettiin päivärahan suuruutta koskeva päätös myöhemmin tarkistettavaksi. Tällöin päätettiin yksimielisesti, että päivärahaa maksetaan maaseudulta oleville edustajille 900 markkaa ja helsinkiläisille 700 markkaa.

SAK:n puheenjohtajan toimen täyttäminen.

Puheenjohtaja esitti, että hänen tultua nimitetyksi valtioneuvoston jäseneksi ja sen vuoksi sanouduttuaan irti SAK:n puheenjohtajan tehtävistä, oli työvaliokunta julistanut paikan haettavaksi. Asiasta oli ilmoitettu jäsenliitoille ja valtuuston jäsenille 16 päivänä elokuuta 1949 lähetetyllä kiertokirjeellä ja oli puheenjohtajan paikka julistettu haettavaksi Palkkatyöläisen numerossa 34 olleella ilmoituksella.

Hakuajan kuluessa oli puheenjohtajan paikkaa hakenut SAK:n pääsihteeri Aku Sumu ja työvaliokunta ehdotti, että Sumu valittaisiin SAK:n puheenjohtajan toimeen.

Valtuusto hyväksyi yksimielisesti työvaliokunnan ehdotuksen ja valitsi SAK:n puheenjohtajaksi Aku Sumun.

Tilannekatsaus.

Toveri Huunonen esitti laajan tilannekatsauksen, jossa hän yksityiskohtaisesti kosketteli viimeaikaisiin lakkoihin liittyviä tapahtumia.

Tilannekatsaukseen liittyvä keskustelu käytiin toisten työjärjestyksessä olleiden asioiden yhteydessä.

Palkka-, hinta- ja työllisyyskysymykset.

Työvaliokunta oli valmistanut kokoukselle seuraavat esitykset:

> • "f
Suhtautuminen palkkakysymyksiin.

SAK:n valtuusto toteaa, että mihinkään yleisiin markkamääräisiin palkankorotuksiin ei maamme talouden tämän hetken tila anna mahdollisuuksia ilman, että ne vaikuttaisivat hintoihin ja siten aiheuttaisivat uuden hintavyöryn sekä hintojen ja palkkojen välisen kilpajuoksun, jolloin niistä ei palkkatyöntekijöille olisi mitään reaalia hyötyä. Samalla valtuusto toteaa, että tässä vaiheessa palkkasäännöstelyä on edelleen ylläpidettävä, koska vain täten on mahdollista jatkaa jo aikaisemmin hyväksyttyä ja heikompia ryhmiä suojaavaa solidaarista palkkapolitiikkaa. Edellä sanottu ei kuitenkaan merkitse sitä, etteikö edelleenkin olisi pyrittävä mahdollisimman joustavaan työmarkkinajärjestöjen välillä ja johdolla korjauksiin tähtäävään palkkapolitiikan hoitamiseen, jonka seurauksena voidaan poistaa esiintyviä, mahdollisesta ahtaasta tulkinnasta johtuneita epäoikeudenmukaisuuksia ja epäkohtia. Sen johdosta, että eräiden liittojen piirissä on kiinnitetty enemmän huomiota yleisiin palkankorotuksiin tähtäävään, SAK:n valtuuston aikaisemmin hyväksymästä linjasta poikkeavaan palkkapolitiikkaan, ovat näiden liittojen osalta edellä esitetyn tapaiset korjaukset jääneet taka-alalle ja korjaamatta.

Työllisyystilanteen muututtua työvoiman tarjontavaltaiseksi, on työnantajataholla tilannetta häikäilemättömästi hyväksikäyttäen ryhdytty toimenpiteisiin palkkojen alentamiseksi. Voidaan mainita, että myös palkkaviranomaisten taholta esiintyy vastaavia pyrkimyksiä. Nämä yritykset verhotaan yleensä väitteellä, että toimenpiteet kohdistuvat mustiin lakkoihin, huomioon ottamatta niitä seuraamuksia, mitä tällaisilla toimenpiteillä on työmarkkinarauhalle, sopimuspolitiikalle ja yleensä Tauhalliselle toiminnalle palkkojen järjestelmiseksi keskenään oikeaan suhteeseen. Voitanee todeta tässä yhteydessä, että ammattiyhdistysliikkeellä ei ole aihetta puuttua selvästi mustiksi todettujen palkkojen järjestelyyn, saatettaessa niitä

oikeaan suhteeseen varsinaisen palkkasäännöstelyn ja sopimuspolitiikan puitteissa syntyneisiin palkkoihin. Niitä korjattaessa on kuitenkin asianomaisille ammatillisille järjestöille ehdottomasti varattava tilaisuus varmistautua asian todellisesta laidasta ja mahdollisuus turvata palkat sopimus pohjalla. Paitsi n.s. mustien palkkojen osalta, esiintyy pyrkimyksiä palkkojen alentamiseksi muissakin muodoissa ja selvimmin niistä esiintyvät seuraavat:

1. Verrattain yleisesti esiintyvä ansioiden alentamistapa on siirtää pitkän aikaa ja jo totutussa urakkatyössä työskennelleet työntekijät suorittamaan työtä aikapalkalla. Ilmeinen tarkoitus on jonkin aikaa vallinneen keskeytyksen jälkeen palata uudelleen urakka-järjestelmään, jolloin jälleen tarjotaan työtä urakalla »uusituin Työmenetelmin» ja 'uusituin», s.o. alennetuin urakkahinnoin. Tästä ovat todistuksena m.m. sellaiset tapaukset, joissa paikallinen yrityksen johto ei ole suostunut käymään asiasta edes neuvotteluja asianomaisen alan liiton edustajien läsnäollessa, jolloin useassa tapauksessa asianomainen työnantajaliittokaan ei ole tuntenut kiinnostusta asiaan. Tällaisten tapausten estämisen vaikeutena on, että kysymyksessä ovat työehtosopimusten perusteella paikallisesti sovitut urakkahinnoittelut, jotka olosuhteiden pakosta ovat olleet jossain määrin vapaamuotoisia ja harvoin kirjallisesti vahvistettuja. Harhaanjohtavasti niitä on tästä syystä väitetty myös mustiksi urakkahinnoiksi, jollainen asianlaita ei useimmassa tapauksessa suinkaan ole.

Aikapalkkajärjestelmään siirtymistä on myös usein puolustettu sillä, että työn vähyys on tähän ollut syynä. Selitys on ollut varsin ontuva ja totuudesta poikkeava. Kun lisäksi seurauksena on eräissä tapauksissa esiintynyt painostusta aikatyössä urakkatyötä vastaavan työtuloksen saavuttamiseksi, on tarkoitus tullut sitäkin selvemmin näkyväksi.

Tällaisten tapausten poistamiseksi päiväjärjestyksestä olisi tarkoituksenmukaista ja välttämätöntäkin, että keskusliittojen välillä tämä kysymys kiireellisessä järjestyksessä otettaisiin käsiteltäväksi pyrkien yhteisesti toteamaan, että nykyisin vallitsevan sopimus-palkkatason alentamista ei saa tapahtua. Vastaavat ohjeet olisi kummankin keskusjärjestön taholta annettava jäsenistölle ja siten estettävä työehtosopimuspolitiikkaa vaarantava ja työmarkkinajärjestöjen rauhaa häiritsevä epäterve kehitys. Tällainen toimenpide perustuu luonnollisesti SAK:n jo aikaisemmin useassa yhteydessä selvästi julkituomaan kantaan.

2. Kun eräät palkanalennukset ja eräissä tapauksissa pyrkimys niihin on johtunut viranomaisten antamista ohjeista, katsoo vai-

tuusto tarpeelliseksi kiinnittää valtiovallan huomiota siihen haitalliseen ilmiöön, mikä on seurauksena viranomaisten puuttumisesta palkkoihin siitä huolimatta, että näistä on palkkasäännöstelypäätöksen edellyttämällä tavalla työmarkkinajärjestöjen kesken sovittu ja palkat näin vakiinnutettu. Valtuusto pitää välttämättömänä, että työvaliokunta tarkoin seuraa tässä suhteessa viranomaisten toimintaa ja huolehtii siitä, että aiheeton puuttuminen tulee tarmokkaasti estetyksi.

3. Sen johdosta, että eräiden liittojen osalta ei riittävällä tarmolla liiton omassa piirissä ja niiden tekemien työehtosopimusten pohjalla ole toimittu edellämainituntapaisten palkanalennusyritysten estämiseksi, valtuusto katsoo tarpeelliseksi huomauttaa liitoille, että niiden on käytävä tällaisiin tapauksiin tarmokkaasti käsiksi ja huolehdittava siitä, että työehtosopimusten antamaa turvaa käyteen hyväksi. Tämän tulee tapahtua hengessä, jossa vastapuolelta vaaditaan ehdotonta työehtosopimuksen noudattamista samalla, kun valtuusto sattuneesta syystä katsoo välttämättömäksi erityisesti korostaa myös SAK:n jäsenliittojen osalta työehtosopimusperiaatteen kunnioittamisvelvollisuutta. Tarpeen vaatiessa on työehtosopimusrikkomukset saatettava työtuomioistuimen käsiteltäväksi ja pahimassa tapauksessa julistettava sopimukset purkautuneeksi. Itseltään selvänä asiana pitää valtuusto sitä, että palkanalennuksia estävässä toiminnassa samoin kuin työehtosopimusten kunnioittamisvaatimuksissa, kaikki mahdollinen tuki SAK:n taholta on edelleen sääntöjen mukaisella tavalla liittojen käytettävänä.

4. On myöskin mahdollista, että ensi talvena esiintyvää työttömyyttä pyritään käyttämään alennusten aikaansaamiseen paikallisesti tai laajemmassa mielessä edelleen työssä olevien tai järjestettävien työttömyystöiden osalta. Valtuusto velvoittaa työvaliokunnan tarmokkaasti toimimaan tällaisten yritysten estämiseksi.

Suhtautuminen hintakehitykseen.

Suhtautumisessa hintakehitykseen tulee ammattiyhdistysliikkeen huomioida tarkoin ne tekijät, jotka markan devalvoinnin johdosta lähinnä ja eniten vaikuttavat suoranaisesti palkkatyöntekijäin elintasoa uhkaavalla tavalla. Sama merkitys on annettava niille toimenpiteille, jotka tähtäävät hintasäännöstelystä vapautettujen tuotteiden hintakehityksen seuraamiseen. Tämän lisäksi tulevat kysymykseen toimenpiteet, joiden tarkoituksena on suoranaisesti vaikuttaa määrättyjen tarvikkeiden hintatason kehitykseen tai joiden avulla muuten kompensoidaan jonkun tarvikkeen väistämätön hinnannousu.

Vielä tälläkään hetkellä ei kuitenkaan ole mahdollista luoda selvää kuvaa markan devalvoinnin välittömistä tai välillisistä vaikutuksista. Jopa asiantuntijoiden arviotkin poikkeavat toinen toisistaan jossakin määrin. Todennäköisintä on, että suoranaisten elinkustannusten nousu tulee olemaan vain murto-osa valuuttakurssien korotuksen määrästä ja siten sopivin keinoin hallittavissa. Kysymystä punnittaessa voidaan todeta, että toimenpiteen aiheuttama tuontihintojen nousu tulee lähinnä vaikuttamaan seuraaviin m.m. elinkustannusindeksissä esiintyviin kulutushyödykenimikkeisiin: ravinnossa kahviin, sokeriin ja margariiniin sekä tupakkaan, vaate-
tus» ja jalkineryhmässä huomattavaan osaan tekstiileistä sekä jalkineisiin, sekä tämän lisäksi valo- ja lämpöryhmässä koksiin. Kun e.m. erien osuus uudessa elinkustannusideksissä on vain noin 25 % (vanhassa vieläkin vähemmän) ja näissäkin ulkomaisten tuotteiden hintojen paino on korkeintaan puolet, jää elinkustannusten välitön nousu vähäisemmäksi kuin ensi hetkellä oletettiin. Kun tämän lisäksi on näköpiirissä eräitä nousua rajoittavia tekijöitä, on sitäkin välttämättömpää tarkoin seurata todella suoranaiseen nousuun vaikuttavia tekijöitä ja tapaus tapaukselta niihin tehokkaasti puuttua. Missään tapauksessa ei devalvoinnin seurauksena ole, eikä luonnollisestikaan voi olla, välitön hintojen nousu läheskään täydellä määrällä. Esimerkkinä mainittakoon, että maatalouden väkilannoitemenojen nousu tulee näkyviin vasta ensi vuoden sadon yhteydessä, kun taas monien kulutustarvikkeiden osalta on havaittavissa maailmanmarkkinoissa selvästi aleneva suunta.

Kun tämän lisäksi valtiovallan käytettävissä on keinoja tullipolitiikan ja hinnantasausrahaston avulla vaikuttaa välittömästi palkkatyöntekijäin tarvitsemien tarvikkeiden hintoihin niiden kohoamista estävässä mielessä, on kulloinkin esiintyvissä välttämättömissä tapauksissa ammattiyhdistysliikkeen esiinnyttävä vaatimuksilla, jotka edistävät ja tukevat tätä tarkoitusta.

Sen jälkeen, kun eräät tuotteet ja palvelumaksut on vapautettu hintasäännöstelystä, on esiintynyt tapauksia, joissa nämä hinnat ovat kohonneet aikaisempiin verrattuna suorastaan kohtuuttomasti ilman, että muutoin olisi tapahtunut mitään parantumista tilanteessa. Tätä kehitystä on osaltaan edistänyt se, että varsinaista tarkkailua näiden hintojen suhteen ei vapauttamisen jälkeen ole lainkaan suoritettu, jolloin myös toisaalta kuluttajatkaan eivät ilmeisesti ole riittävän voimakkaasti reagoineet tämän suuntaista kehitystä vastaan. Kun kuitenkin näyttää siltä, että kansanhuoltosäännösten poistaminen samanaikaisesti johtaa virkakoneiston supistamiseen, olisi tärkeätä ryhtyä kehittämään kuluttajapiirien omatoimista hin-

töihin ja laatuun kohdistuvaa entistä tarkempaa arvostelua ja kielteisissä tapauksissa aikaansaada pidättyvää näiden tarvikkeiden hankinnassa. Tähän suuntaan tapahtuvan kehityksen aikaansaaminen olisi tärkeätä senkin vuoksi, että kuluttajat säännöstellyn elämän puitteissa ovat määrättyllä tavalla unohtaneet rauhanaikaisessa elämässä luonnollisen, omakohtaisen laadun ja hintojen arvostelun sekä vertailun tarkeyden. Tähän on syynä se pitkäaikainen olotila, jonka aikana kuluttaja sai olla tyytyväinen siihen, että yleensä sai ostaa jotakin tarvitsemaansa. Tässä mielessä olisi kuluttajajärjestöjen valtiovallan tukemana pyrittävä vaikuttamaan kuluttajain keskuudessa näiden harrastusten elvyttämiseen perustamalla tarkkailuelimiä, joiden tehtävänä olisi näiden kysymysten hoitaminen. Tällaisilla keinoilla on oma merkityksensä pakoitettua tuottaja- ja kauppiaspiirejä entistä suurempaan keskinäiseen kilpailuun ja sitä tietä myös mahdollisesti hintojen kehityksen alenevaan suuntaan. Mm. Ruotsissa on tämänlaatuisella kansalaistoiminnalla saatu aikaan hyviä tuloksia.

Jo aikaisemmin on esitetty, että viljan hintojen kohoaminen kompensoitaisiin määrättyille ryhmille erikoiskeinoin, koska se näille kulutussuhteiden johdosta on vaikuttanut huomattavasti suuremmassa määrin elinkustannuksia kohottavasti. Tätä koskevat valmistelut ovat jo sivuuttaneet komitea-asteen ja saatujen tietojen mukaan asiasta on jo olemassa valmis hallituksen esitys eduskunnalle. Esityksen mukaan suoritettaisiin lapsille toisesta lapsesta lähtien lapsilisän tapaan 1,200 mk vuodessa (100 mk kuukaudessa). Vanhuksille (65 v. täyttäneille) sekä Kansaneläkelaitoksen pysyvästi työkyvyttömäksi toteamille suoritettaisiin esityksen mukaan saman suuruinen avustusmäärä. Tässä vaiheessa on vain tärkeätä ja välttämätöntä korostaa, että suuriperheisten, vanhusten sekä työkyvyttömiä vaikeutuneen aseman johdosta asia olisi eduskunnassa kiireellisesti ratkaistava hallituksen esittämällä tavalla.

Nykyinen työllisyystilanne ja täystyöllisyyden säilyttäminen*

Maailman markkinoilla on kuluvan vuoden aikana ollut havaittavissa menekkivaikeuksia erikoisesti puunjalostustuotteiden kohdalla, jotka ovat meidän maamme teollisuuden pääasiallisia vientiartikkeleita. Tämän johdosta ovat eräät teollisuuslaitokset joutuneet supistamaan tuotantoaan, josta on ollut seurauksena osittaista työvoiman vähentämistä. Kuitenkin on näin vapautunut työvoima voinut sijoittautua toisille työaloille, joten työttömyyttä — aivan tilapäistä laatua olevaa lukuunottamatta — ei kuluvan kesäkauden

aikana ole ilmennyt. Täystyöllisyyden jatkuvaisuuteen nähden ei kuitenkaan voida olla erikoisen toivorikkaita, sillä samat tekijät, jotka viime talvikauden aikana aiheuttivat maassamme huomattavan suuren työttömyyden, ovat edelleen vaikuttamassa. Lisäksi voidaan todeta ilmaantuneen eräitä uusia tekijöitä, jotka osaltaan tulevat vaikuttamaan tulevan talven työllisyystilanteeseen. Työttömyyden painopiste oli viime talvi- ja kevätkautena maaseudulla, ja kun maaseudun työllisyystilanteeseen ratkaisevasti vaikuttaa metsä- ja uittotöiden runsaus, on maaseudun tulevaa työllisyystilannetta arvioitaessa kiinnitettävä huomio kuluvan vuoden aikana tapahtuneisiin puutavaran hankintoihin. Tällöin on todettava, että metsäkauppojen tekeminen on ollut hyvin laimeata. Tosin on pinotavarahakkuita ollut käynnissä koko kesän ajan varsinkin Pohjois-suomessa, mutta ovat ne rajoittuneet vanhoihin leimikoihin. Ostohaluttomuuteen vaikuttanee lähinnä se, että puunjalostusteollisuuslaitoksilla on aikaisemmilta vuosilta suuret raaka-ainevarastot, mutta ratkaiseva vaikutus lienee kuitenkin ulkomaisilla puutavara- ja paperimarkkinoilla vallitsevilla, meidän vientiteollisuudellemme sangen epäedullisilla suhdanteilla. Tästä johtuen vähenevät hakkuut alkavana hakkuukautena pinotavaran osalta arvion mukaan noin viidenneksellä viime hankintakauteen verrattuna, joskin järeän puun hankinnat pysyvät saman suuruisina kuin viime hankintakauteen. On selvää, että samassa suhteessa kuin hakkuut vähenevät, vähenee myös työvoiman tarve, joten hakkuiden supistuminen viidenneksellä merkitsee sitä, että metsätöihin voidaan tulevana hakkuukautena sijoittaa ainoastaan neljä viidettäosaa viime hakkuukauden työvoimasta. Hakkuiden väheneminen vaikuttaa luonnollisesti maaseudun työläisten ostovoimaa heikentävästi. On arvioitu, että tulevana hakkuukautena saavat metsätyöläiset hakkuutöiden supistumisen takia noin miljardi markkaa vähemmän palkkoina kuin edellisenä hakkuukautena. Tällainen maaseudun ostovoiman väheneminen ulottaa välillisesti kielteisen vaikutuksensa myöskin muille tuotannon aloille.

Uutena maaseudun työllisyyteen vaikuttavana tekijänä on todettava maaseudun rakennustoiminnan supistuminen. Hävitettyjen alueiden jälleenrakennus on suurin piirtein saatettu loppuun, suuret voimalaitostyömaat ovat valmistumisvaiheessaan, valtion taholta asutustoimintaan annettua tukea on huomattavasti supistettu ja kun yleisen rahan niukkuuden takia ei oma-aloitteistakaan rakennustoimintaa ole maaseudulla lähitulevaisuudessa suuremmissa määrässä odotetavissa, ovat maaseudun rakennustyöläisten työmahdollisuudet tulevan syksyn ja talvikauden aikana hyvin vähäiset.

Kuten edellä mainittiin on puunjalostusteollisuutemme joutunut maailman markkinoilla vientivaikeuksiin. Tästä johtuukin, että puunjalostusteollisuutemme ei voi pitää nykyistä työvoimamäärää varsinaisessa tuotannollisessa työssä. Myöskin metalliteollisuudessa ja kuljetuksen alalla on odotettavissa, joskin vähemmässä määrässä, työttömyyttä. Kun teollisuuslaitoksilla on kuitenkin useassa tapauksessa mahdollisuus järjestää tuotannollisesta työstä vapautuvalle työvoimalle muuta työtä on ammattiyhdistysliikkeen taholta esitettävä vaatimus, että teollisuuslaitokset järjestävät omille työläisilleen työttömyyskauden ajaksi työtä teollisuuslaitoksen piirissä. Siitäkin huolimatta, vaikka teollisuuslaitokset varaisivatkin omille työläisilleen työtilaisuuksia, tulee metsätöiden supistumisen ohella kausiluontoisilla työaloilla, satamatöissä ja rakennusteollisuudessa esiintymään lisääntyvää työttömyyttä. On arvioitu, että työttömyys tulee tulevan talvikauden aikana kohoamaan n. 75,000:een työttömään. Kun muistamme, että työttömyys viime talvikautena kohosi korkeimmillaan ollessaan n. 51,000, toteamme, että työttömyystilanne tulee ensi talven aikana muodostumaan paljon vaikeammaksi kuin edellisenä talvena.

Jokaisella kansalaisella on oikeus työhön ja yhteiskunnan velvollisuus on huolehtia siitä, että jokaiselle työkuontoiselle kansalaiselle varataan tilaisuus siihen. Onkin todettava, että valtiovallan taholla on ryhdytty toimenpiteisiin edessä olevan vakavan työttömyyskauden varalle. Ammattiyhdistysliikkeen on kuitenkin huolehdittava siitä, että valtiovallan työttömyyden torjumiseksi tarkoitamat toimenpiteet valmistellaan riittävän ajoissa siihen vaiheeseen, että ne voidaan heti tarpeen vaatiessa toteuttaa. Ammattiyhdistysliike pitää myös välttämättömänä, että työttömyystyöhön sijoitetulle työntekijälle turvataan samat työ- ja palkkaehdot kuin vastaavanlaatuudessa työssä työehtosopimuksen alaisina työskenteleville työntekijöillekin.

Kun työttömyystöitä on aikaisempina vuosina ryhdytty suunnittelemaan vasta sen jälkeen kun työttömyyttä on suuremmassa määrässä ilmennyt, on työkohteiksi jouduttu ottamaan sellaisiakin töitä, joiden kansantaloudellinen merkitys on asetettu varsin yleisesti kyseenalaiseksi. Jotta toistuvilta arvosteluilta tässä suhteessa välttyttäisiin, olisi työttömyystöinä teetettävä ainoastaan sellaisia töitä, joista on mahdollisimman suurta välitöntä hyötyä koko kansantaloudellemme.

Kun on ilmeistä, että työttömyyttä tulee jatkuvasti maassamme talvikausina esiintymään, olisi työttömyysasiain hoito saatava taroituksenmukaisesti järjestetyksi. Tähän päästäisiin toteuttamalla

ammattiyhdistysliikkeen taholta tehty ehdotus työministeriön perustamisesta.

Toinen puheenjohtaja Tattari jätti hinta- ja palkkakysymyksistä vähemmistöryhmän kirjallisen esityksen ja siihen liittyvän päätösehdotuksen.

Kun asian johdosta oli käytetty kaikkiaan 41 puheenvuoroa, julisti puheenjohtaja keskustelun päättyneeksi.

Tämän jälkeen puheenjohtaja esitti, koska Tattarin esitys sisälsi päätösehdotukset sekä palkka- että hintakysymyksiin, että äänestyksessä asetettaisiin Työvaliokunnan ehdotus suhtautumisesta palkkakysymyksiin ja suhtautumisesta hintakehitykseen Tattarin tekemää ehdotusta vastaan.

Puheenjohtajan tekemä äänestusehdotus hyväksyttiin.

Ennen äänestystä ilmoitti Wälläri Merimies-Unionin edustajien puolesta, että koska merimiesten palkat järjestyvät kokonaan toisin perustein kuin muiden työntekijäin, eivät Merimies-Unionin edustajat osallistu päätöksen tekoon.

Wällärin ilmoitus merkittiin pöytäkirjaan.

Puheenjohtajan tekemän äänestusehdotuksen mukaisesti toimitettiin äänestys.

Äänestyksessä annettiin Työvaliokunnan ehdotusten puolesta 69 ääntä ja Tattarin tekemän ehdotuksen puolesta 41 ääntä.

Äänestyksen tuloksen perusteella puheenjohtaja totesi, että Työvaliokunnan esittämät päätösehdotukset hinta- ja palkkakysymyksissä ovat tulleet Valtuuston päätökseksi.

Tämän jälkeen puheenjohtaja totesi, että samassa yhteydessä käsitteilyn alaisena olleeseen Työvaliokunnan esitykseen »Nykyinen työllisyystilanne ja täystyöllisyyden säilyttäminen», ei keskustelun aikana tehty mitään muutosehdotuksia, joten Työvaliokunnan esitys oli tullut yksimielisesti hyväksytyksi Valtuuston päätökseksi.

Ammattiyhdistysliikkeen sisäinen järjestys ja kurinalaisuus.

Työvaliokunta oli laatinut asiasta kirjallisen esityksen ja ehdotti hyväksyttäväksi seuraavan päätöslauselman:

SAK:n valtuusto toteaa, että Suomen Kuljetustyöntekijäin Liitto r.y., Suomen Rakennustyöläisten Liitto r.y., Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y., Suomen Metsä- ja Uittotyöväen Liitto r.y., Suomen Puutyöväen Liitto r.y., Suomen Muurarien Liitto r.y. ja Suomen Sukeltajain Liitto' r.y. ovat toimeenpanemiensa luvattomien lakkojen takia vaarantaneet ammattiyhdistysliikkeen sisäistä järjestystä, kurinalaisuutta, työehtosopimustoimintaa sekä ammatillista yhtenäisyyttä, minkä johdosta SAK:n valtuusto päättää seuraavaa:

1. Koska SAK:n edellämainitut jäsenliitot ovat kieltäytyneet noudattamasta työvaliokunnan nimenomaisia ja uudistettuja päätöksiä ja päinvastoin aloittaneet työtaistelunsa rikkoen sääntöjä, menettelytapapäätöksiä sekä lisäksi eräät liitot voimassaolevia työehtosopimuksiaan, valtuusto hyväksyy työvaliokunnan kurinpidolliset toimenpiteet;

2. Koko maan ja työväenluokan kannalta tärkeän ammattiyhdistysliikkeen yhtenäisyyden säilyttämiseksi valtuusto oikeuttaa työvaliokunnan palauttamaan mainittujen liittojen jäsenyyden SAK:ssa edellyttäen, että ao. liittojen liittotoimikunnat antavat työvaliokunnalle vakuutuksen siitä, että ne vastaisessa toiminnassaan tulevat noudattamaan SAK:n sääntöjä ja menettelytapapäätöksiä sekä työskentelemään lojaalisina keskusliiton päätöksille;

3. SAK:n valtuusto velvoittaa SAK:n työvaliokunnan ja jäsenliitot toimimaan siten, että niiden työntekijäin, jotka lojaalisina keskusliiton päätöksille ovat työskennelleet tai työskentelevät keskusliiton päätösten vastaisesti lakkoon julistetuissa työpaikoissa, asema työmarkkinoilla ja jäsenoikeudet ammattiyhdistysliikkeessä tulevat turvatuiksi. Näiden henkilöiden rikkureiksi julistaminen ja nimittäminen kielletään ja kiellon noudattamista valvotaan.

Puheenjohtaja Sumu käytti asian johdosta alustavan puheenvuoron, jossa hän mainitsi, että olemme joutuneet ammattiyhdistysliikkeessämme tähän asti vaikeimman sisäisen kriisin eteen ja merkit viittaavat siihen, että edessämme saattaa olla mahdollisuus liikkeemme kahtia jakautumisesta. Hän ei halunut lähteä asiaa yksityiskohtaisesti selostamaan, vaan viittasi valtuuston jäsenille jaettuihin asiakirjoihin, joista yksityiskohdat selviävät. Hän mainitsi, että vaikka SAK:n työvaliokunnalla on sääntöjen mukaan oikeus toimia kurin ja järjestyksen palauttamiseksi, on se katsonut asian liikkeemme toiminnan kannalta siksi vakavaksi, että se on halunnut saattaa asian valtuuston käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi.

Puheenjohtaja selosti myöskin niitä neuvotteluja, joita asiasta on kokouksen aikana käyty niiden kahden ryhmän välillä, jotka muodostavat valtuuston kokoonpanon.. Vähemmistöryhmän taholta oli ilmoitettu, että ryhmä on valmis neuvottelemaan enemmistöryhmän mahdollisesti tekemän esityksen pohjalla, mutta myöhemmin oli esitetty se kanta, että vähemmistöryhmä ei voi lähteä keskustelemaan sen esityksen pohjalla, jonka enemmistöryhmä oli jättänyt ja joka on sama kuin valtuuston jäsenille jaetussa työvaliokunnan esityksessä.

Enemmistöryhmän taholta oli huomautettu, että työvaliokunnan esittämän päätösehdotuksen sanamuoto voidaan tarkistaa, mutta ne

perusteet ja periaatteet, joita siinä esitetään ovat sellaisia, että niistä enemmistöryhmä ei voi tinkiä. Enemmistöryhmän taholta oli myös esitetty, että enemmistöryhmä on valmis tarkistamaan päätöslauselmaehdotuksen kolmannen kohdan, johon sisältyy ehdotus eräiden jäsenliittojen erottamisesta SAK:sta. Kun vähemmistöryhmän taholta oli ilmoitettu, että ryhmä ei voi hyväksyä enemmistöryhmän tekemää ehdotusta, katkesivat neuvottelut ja valtuusto joutuu nyt määrittelemään kantansa asiassa.

Keskustelussa Wälläri ilmoitti Merimies-Unionin hallituksen käsitelleen tilannetta 3 päivänä syyskuuta pitämässään kokouksessa ja päättäneen esittää seuraavan kannanilmaisun:

»Suomen Merimies-Unioni katsoo, että Kuljetustyöväen Liitolla, Rakennustyöntekijäin Liitolla, Elintarviketyöntekijäin Liitolla, Metsä- ja Uittotyöväen Liitolla ja Puutyöväen Liitolla sekä kaikilla muillakin ammatillisilla järjestöillä on Suomen lakien mukaan lakko-oikeus. SAK:n säännöissä tosin määrätään, että siihen kuuluvien järjestöjen on saatava SAK:lta lakkolupa. Jos joku ammatillinen järjestö ryhtyy lakkoon ilman SAK:n lupaa, voi SAK kieltää avustuksen. Nyt on edellä mainitut liitot erotettu SAK:sta — sitähän todellisuudessa Työvaliokunnan päätökset merkitsevät. Suomen Merimies-Unioni ei voi hyväksyä ammatillisten järjestöjen erottamista SAK:sta nyt käynnissä olevien lakkojen takia. Kun SAK:ssa nyt vallitseva sisäinen riita on luonteeltaan poliittinen, johtaisivat kysymyksessä olevat erottamiset todennäköisesti siihen, että syntyisi kaksi poliittisluontoista ammatillista keskusjärjestöä ja palkkatyöläisten rintama hajaantuisi järjestöllisestikin. Tällainen tilanne olisi työväen eduille vaarallinen ja hyödyttäisi vain työväen pyrkimysten vastustajia. Kun Merimies-Unionin säännöissä kielletään osallistuminen kaikkeen puoluepoliittiseen toimintaan, ei unioni voisi olla jäsenenä poliittisluontoisessa järjestössä ja joutuisi harkitsemaan eroamista SAK:sta, jos se jäsenliittojensa erottamisella politisoidaan.»

Hellberg selosti käytyjä neuvotteluja vähemmistöryhmän puolesta, ilmoittaen, että vähemmistöryhmä on edelleenkin valmis neuvottelemaan ammattiyhdistysliikkeemme yhtenäisyyden säilyttämisestä.

Tattari esitti ammattiyhdistysliikkeen yhtenäisyyden säilyttämiseksi käytävien neuvottelujen pohjaksi vähemmistöryhmän kantana seuraavaa:

1) että ammattiyhdistysliikkeen kahtia jakautumisen ehkäisemiseksi ryhdytään kiireellisiin toimenpiteisiin yhtenäisyyden palauttamiseksi SAK:n viidennen edustajakokouksen päätösten pohjalla;

2) SAK:sta erotetut ammattiliitot samoin kuin erotetut toimihenkilötkin otetaan heti takaisin SAK:oon ja toimitsijoiden ottamiseen nähden noudatetaan aikaisemmin vallinnutta voimasuhteen mukaista perustaa;

3) SAK:n valtuusto toteaa työläisten elintason alentumisen ja työpalkkojen riittämättömyyden sekä ryhtyy toimenpiteisiin työläisten etujen mukaisen ratkaisun aikaansaamiseksi käynnissä olevissa palkkaliikkeissä.

Pidetyn ryhmäneuvottelun jälkeen puheenjohtaja esitti, että ryhmien välisissä neuvotteluissa on päädytty sellaiseen tulokseen, että se vaatii molempien ryhmien neuvottelukunnilta valmistelutoita, joten hän joutuu olemaan kiinni tässä työssä. Tämän vuoksi hän ehdotti, että kokouksen puheenjohtajaksi valittaisiin väliakaisesti K. Jokinen.

Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin ja Jokinen ryhtyi johtamaan puhetta.

Pohjanvaara teki seuraavan päätösehdotuksen:

»SAK:n valtuusto toteaa, että Suomen Metsä- ja Uittotyöväen Liiton aloittama palkkataistelu on oikea ja tämän palkkataistelun on aiheuttanut palkkojen alhaisuus, ja sen tähden ottaa SAK palkkataistelun selvitettäväkseen».

Kilpinen esitti, että Suomen Muurarien Liiton erottamisessa SAK:n jäsenyydestä ei ole noudatettu samanlaista menettelytapaa kuin muiden erotettujen liittojen suhteen. Hän selosti muurarien palkkaliikkeen vaiheita. Muurarien Liitto on toiminnassaan noudattanut sekä omia että SAK:n sääntöjä kuin myös asiaa koskevien lakien määräyksiä. Hän ehdotti, että valtuusto ei hyväksyisi työvaliokunnan ehdotusta Muurarien Liiton erottamista SAK:sta.

Laine selosti Suomen Sukeltajain liiton palkkakysymyksen vaiheita katsoen, että liitto on menetellyt täysin sääntöjen ja lakien mukaisesti. Hän katsoi, ettei työvaliokunnalla SAK:n sääntöjen 4 §:n 5 kohdan nojalla ole oikeutta lopullisesti päättää jäsenliiton erottamisesta SAK:sta, vaan sen ratkaisee seuraava sääntömääräinen valtuuston kokous. Jos SAK:n työvaliokunta kuitenkin erottamis päätöksen tekisi, katsoo Sukeltajain Liitto sen sääntöjen vastaiseksi ja tulee hakemaan oikaisua SAK:n sääntöjen vastaiseen päätökseen.

Useiden ryhmäkokousten jälkeen ryhdyttiin tekemään päätöstä.

Puheenjohtaja totesi, että valtuuston jäsenille on aikaisemmin jaettu työvaliokunnan laatima päätösehdotus käsiteltävänä olevasta asiasta sekä, että keskustelun kuluessa on Tattari ehdottanut hyväksyttäväksi päätösehdotuksen, jota useat valtuuston jäsenet ovat kannattaneet, ja että Pohjanvaara ja Kilpinen ovat myös tehneet

omat ehdotuksensa, joista myöhemmin ovat luopuneet yhtyen Tattarin ehdotukseen. Lisäksi puheenjohtaja ilmoitti, että työvaliokunta on kokouksen väliajalla tarkistanut aikaisemmin esittämänsä päätösehdotuksen, ehdottaen sen tarkistetussa muodossaan valtuuston hyväksyttäväksi.

Tämän jälkeen puheenjohtaja luki kokoukselle työvaliokunnan tarkistetun esityksen.

Puheenjohtaja toisti myöskin Tattarin ehdotuksen.

Wälläri ilmoitti, että Merimies-Unionin kanta on aikaisemmin saneltu pöytäkirjaan, jonka vuoksi Unionin edustajat eivät tule äänestämään muiden ehdotusten puolesta.

Tämän jälkeen puheenjohtaja alisti keskustelun aikana tehdyt ehdotukset äänestettäväksi, ehdottaen, että ensiksi nostavat äänestyskorttinsa ne, jotka kannattavat työvaliokunnan tarkistettua päätösehdotusta ja sen jälkeen ne, jotka kannattavat Tattarin esittämää päätösehdotusta.

Äänestys toimitettiin.

Äänestyksessä annettiin työvaliokunnan ehdotuksen puolesta 69 ääntä ja Tattarin ehdotuksen puolesta 42 ääntä.

Äänestyksen tuloksen perusteella puheenjohtaja totesi, että valtuusto on käsittelyn alaisena olleessa asiassa päättänyt hyväksyä ylempänä esitetyn työvaliokunnan ehdotuksen.

Päätöksen johdosta Tattari esitti vähemmistöryhmään kuuluvien valtuuston jäsenten allekirjoittaman vastalauseen, joka päätettiin liittää pöytäkirjaan.

Toveri Arrachardin tervehdys kokoukselle.

MAL:n edustaja toveri Arrachard kiitti siitä lämpimästä vastaanotosta, jonka hän oli saanut. Hän valitti sitä, ettei ollut tilaisuudessa seuraamaan kokousta loppuun asti. Erikoisesti hän valitti sitä, ettei voinut olla läsnä MAL:n ja SAK:n välisistä suhteista keskusteltaessa. Korostaen ammattiyhdistysliikkeen yhtenäisyyden merkitystä hän toivoi, että kokous tulee tässä suhteessa tekemään onnistuneita päätöksiä. Kiitettävästi vieraanvaraisuudesta hän sanoi selostavansa MAL:n johtoilimille kaiken sen jonka on täällä saanut tietoonsa. Lopuksi hän kohotti eläköönhuudon SAK:lle ja MAL:lle.

Puheenjohtaja Sumu kiitti toveri Arrachardia sanoistaan ja vierailustaan, pyytäen Arrachardia viemään kokouksen tervehdyksen MAL:lle ja sen johdolle.

2. Toisen puheenjohtajan V. Tattarin työsuhteen purkaminen.

Ammattiyhdistysliikkeen sisäiseen järjestykseen ja kurinalaisuuteen liittyvänä esitti puheenjohtaja seuraavan työvaliokunnan tarkistettun ehdotuksen toisen osan:

SAK:n valtuusto todeten, että se on jo aikaisemmin, joskin valitettavasti tuloksetta, antanut SAK:n toiselle puheenjohtajalle Väinö Tattarille varoituksen hänen ammattiyhdistysliikettä hajoittavan toimintansa vuoksi, päättää erottaa Väinö Tattarin keskusliiton toisen puheenjohtajan toimesta samalla purkaen hänen työsuhteensa SAK:ssa. Valtuusto jättää työvaliokunnan tehtäväksi toisen puheenjohtajan toimen väliaikaisen järjestämisen siksi kunnes toimi vakinaisesti täytetään. Valtuusto jättää työvaliokunnan tehtäväksi tutkia SAK:n muiden toimitsijain toiminnan ja kehoittaa mikäli aihetta ilmenee ryhtymään tarpeen vaatimiin toimenpiteisiin.

Puheenjohtaja alisti asian keskusteltavaksi.

Suutari, Laakso, Laamanen, Rautelin ja Ollanketo vastustivat työvaliokunnan ehdotuksen hyväksymistä.

Leskinen, Trygg, Jokinen ja Hakulinen kannattivat työvaliokunnan ehdotusta.

Tattari käytti asian johdosta laajan puheenvuoron esittäen käsityksensä häntä vastaan esitettyihin syytöksiin.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että oli tehty kaksi ehdotusta, joiden välillä on toimitettava äänestys.

Äänestyksen jälkeen totesi puheenjohtaja, että työvaliokunnan ehdotuksen puolesta, siis »Jaa»-ääniä oli annettu 68 ja työvaliokunnan ehdotusta vastustavia, siis »Ei»-ääniä 40. Poissa äänestyksestä tai äänestyksestä pidättäytyneitä oli 6.

Äänestyksen tuloksen perusteella puheenjohtaja totesi, että valtuusto on päättänyt hyväksyä tämän luvun alussa esitetyn työvaliokunnan ehdotuksen.

Päätöksen johdosta esitti Lindholm vastalauseensa.

Tiilikainen, Suvi y.m. ilmoittivat yhtyvänsä Lindholmin esittämään vastalauseeseen.

SAK:n ja MAL:n väliset suhteet.

Puheenjohtaja esitti, että asian käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin valtuuston jäsenille jaetut monistetut asiakirjat, joissa toisessa on esitetty MAL:n edustajan Arrachardin työvaliokunnalle tekemät kysymykset ja työvaliokunnan antamat vastaukset sekä toisessa on esitetty Suomen taloudellinen tilanne ja sen vaikutus elintasoon

ja reaali-palkkoihin. Tämän lisäksi puheenjohtaja esitti työvaliokunnan ehdotuksen valtuuston päätökseksi SAK:n ja MAL:n välisistä suhteista seuraavaa:

SAK:n valtuusto todeten kansainvälisyyden suuren arvon ja merkityksen Suomen ammattiyhdistysliikkeelle haluaa samalla korostaa liikkeemme itsenäisyyden ja itsemääräämisoikeuden luonnetta sillä tavoin kuin MAL:n sääntöjen 4. artiklan V kohdan ensimmäisessä lauseessa on sanottu. SAK:n valtuusto antaa täyden arvon MAL:n sihteeristön päätökselle lähettää edustajansa tutustumaan olosuhteisiin maassamme. Samalla SAK:n valtuuston on kuitenkin valittavaan todettava, että MAL:n edustaja ei ole tehtävänsä suorittanut sillä tavoin kuin asioiden luonne ja laatu olisi edellyttänyt, vaan on toiminnallaan vaikeuttanut yhtenäisyyden säilyttämistä maamme ammattiyhdistysliikkeessä. Tämän vuoksi SAK:n valtuusto jättää työvaliokunnan tehtäväksi ottaa selvää onko MAL:n edustajan esiintyminen ollut sopusoinnussa MAL:n johdon käsitysten ja ohjeiden kanssa. Asian mahdollisesti aiheuttamat toimenpiteet sekä SAK:n suhteiden määrittely MAL:oon jätetään työvaliokunnan tehtäväksi.

Mirjam Tiilikainen korosti SAK:n ja MAL:n suhteitten lujittamisen välttämättömyyttä esittäen hyväksyttäväksi seuraavan päätöslauseelman:

1. SAK:n valtuusto toteaa René Arrachardin ehdotusten SAK:n riitakysymysten ratkaisemiseksi olleen täysin Maailman Ammattiyhdistysten Liiton periaatteiden mukaiset ja antaa täyden tunnustuksen hänen työlleen;

2. SAK:n valtuusto korostaa, että nykyinen tilanne on tehnyt entistä välttämättömämmäksi SAK:n ja Maailman Ammattiyhdistysten Liiton suhteiden lujittamisen ja siksi valtuusto velvoittaa työvaliokunnan tehostamaan työtään MAL:n ohjelman ja päätösten tunnetuksi tekemiseksi ja käytännössä toteuttamiseksi;

3. Valtuusto velvoittaa niitä jäsenliittoja, joidenka toimintapiiriin on muodostettu tai tullaan muodostamaan MAL:n alaisia jaostoja, liittymään MAL:n a.o. tuotannollisten jaostojen sääntöjen mukaisesti välittömästi k.o. kansainvälisiin ammattiliittoihin;

4. SAK:n valtuusto tuomitsee kaikki MAL:n hajoittamiseen tähtäivät pyrkimykset ja vaatii kaikilta toimitsijoiltaan ja jäsenliitoiltaan aktiivista työtä MAL:n yhtenäisyyden hyväksi.

Lundström kannatti Tiilikaisen esittämää päätösehdotusta ja lisäksi ehdotti, että MAL:n edustajan Arrachardin esittämiin kysymyksiin annettaisiin seuraava vastaus:

1) Lakkoliikehtimiset ovat syntyneet seuraavien seikkojen johdosta: Hintojen nousu, leipä 100 %, vuokrat 38,5 %, huomattavat tekstiilitavarain ym. kulutustavarain hintojen nousut ja viimeksi valuuttakurssien muutoksen aiheuttamat hintojen nousut sekä tietoisuus vastaisista, valuuttakurssien muutoksen takia aiheutuvista hintojen nousuista. Toisaalta ansioiden alenemisen urakkapalkkojen alenemisen ja urakatöiden aikapalkkaisuksi muuttamisen takia sekä eri nimisten lisien, kuten raskaantyön, likaisen työn jne. lisien poistamisen vuoksi.

2) Ensiksi hintojen ja verojen alennuksien kautta kohottaa elintasoa. Mutta koska hintasäännöstely on lopetettu elintarvikkeiden ja muiden välttämättömien kulutustarvikkeiden osalta, ei säännöstelyn avulla voida sanottavasti hintoihin vaikuttaa. Kun hintasäännöstelyn avulla pidetään pääasiassa poliittisista syistä esim. viljan hintaa lähes puolta korkeammalla vapaiden markkinoiden hintoja, ei näin ollen hintojen alennuksia ole tapahtunut. Samoin on asia verojen suhteen. Näin ollen ei ole muuta mahdollisuutta kuin markkamääräisten palkkojen korottaminen. Tätä tietä on käsityksemme mukaan käytettävä tuotannon nousun ja tavararunsauden edellyttämässä määrässä.

3) Kemissä toimeenpannut poliisiviranomaisten provokatooriset toimenpiteet on päättävästi tuomittava. Ammatillisen liikkeen toimitsijain vapauttamista on vaadittava keskusjärjestöjen toimesta. Puolueeton tutkimus Kemin tapauksista on toimeenpantava ja veritekoon syylliset saatettava edesvastuuseen. Käsityksemme mukaan on SAK:n tutkittava tarkoin se, onko SAK:n alaisen Poliisiliiton jäseniä ollut mukana Kemin lakkolaisia ampumassa, jolloin kaksi lakkolaista sai surmansa.

4) Ammattiliittojen erottaminen keskusjärjestöstä on ammatillisen liikkeen hajoittamista ja on lisäksi ammatillisen liikkeen periaatteiden vastainen teko silloin kun erottaminen tapahtuu ammatillisten järjestöjen käydessä palkkataistelua.

5) Että SAK pysyy uskollisena hyväksytylle periaateohjelmalleen ja v. 1947 pidetyn edustajakokouksen päätöksille, MAL:n ohjelmalle ja päätöksille. Lisäksi on SAK:n suunnattava kaikki toimintatarmonsia kapitalisteja vastaan, työväen puolesta, sodan jälkeisellä kaudella voimassa olleen yhteistyöohjelman ja edustajakokouksen päätösten pohjalla.

6) Lehdistön avulla, kirjasten julkaisemisen kautta ja suullisen valistustyön avulla tehdään tunnetuksi MAL:n Milanon kongressin päätökset, ohjelman ja periaatteet.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että asian käsittelyn pohjana on ollut työvaliokunnan ehdotukset vastauksiksi MAL:n edustajan Arrachardin esittämiin kysymyksiin sekä lisäksi työvaliokunnan esittämä päätöslauselmaehdotus, jossa kosketellaan Arrachardin vierailua Soumessa, ja että keskustelun aikana ovat Mirjam Tiilikainen ja Lundström esittäneet päätösehdotukset, joita on kannatettu. Ehdotuksista on Lundströmin ehdotus tarkoitettu vastaehdotukseksi työvaliokunnan ehdotukselle annettavaksi vastaukseksi ja Tiilikaisen ehdotus on tarkoitettu vastaehdotukseksi työvaliokunnan toiselle päätösehdotukselle.

Kun sekä työvaliokunnan että keskustelun aikana tehtyjä ehdotuksia oli kannatettu alisti puheenjohtaja ehdotukset äänestettäväksi, ehdottaen, että äänestetään työvaliokunnan ja Lundströmin ehdotusten välillä, jotka koskevat MAL:n edustajalle annettavaa vastausta.

Äänestyksessä annettiin työvaliokunnan ehdotuksen puolesta 67 ääntä ja Lundströmin ehdotuksen puolesta 40 ääntä.

Äänestyksen tuloksen perusteella puheenjohtaja totesi, että liitteessä n:o 16 esitetty työvaliokunnan ehdotus on tullut valtuuston päätökseksi.

Tämän jälkeen puheenjohtaja alisti äänestettäväksi työvaliokunnan ehdotuksen MAL:lle lähetettäväksi kirjeeksi ja sen vastaehdotuksena Mirjam Tiilikaisen ylempänä olevan ehdotuksen.

Äänestyksessä annettiin työvaliokunnan ehdotuksen puolesta 67 ääntä ja Tiilikaisen ehdotuksen puolesta 40 ääntä.

Äänestyksen tuloksen perusteella puheenjohtaja totesi, että tämän luvun alussa esitetty työvaliokunnan ehdotus on tullut kokouksen hyväksytyksi päätökseksi.

Tehtävästään vapautettu SAK:n toinen puheenjohtaja V. Tattari piti lyhyen puheen, jossa hän lausui, että ne muutamat vuodet, joiden aikana maamme sosialidemokraattiset, kansandemokraattiset ja puolueettomat työläiset ovat toimineet yhdessä ammattiyhdistysliikkeessämme tulevat säilymään ammattiyhdistysliikkeemme historiassa nousun ja saavutusten kautena. Hän toivoi, että se aika ei ole kaukana, jolloin voimme yhdistää jälleen ammattiyhdistysliikkeemme ja järjestää sen toimitsijat tasapuolisesti työväenliikkeemme voimasuhteita vastaavasti. Tässä mielessä hän toivotti menestystä yhteiselle työväenliikkeelle sen taistelussa pääomaa vastaan.

Kokouksen päättäminen.

Puheenjohtaja Sumu piti kokouksen lopettajaispuheen, jossa hän lausui, että ammattiyhdistysliikkeemme on joutunut tähänastisen

toimintansa vaikeimpaan kriisikohtaan. Hän oli toivonut, että kokous löytäisi yhteistyön pohjan ja että toimintaa voitaisiin jatkaa yhteisissä järjestöissä. Valitettavasti eivät asiat kuitenkaan kulkeneet tähän suuntaan. Kuitenkin hän halusi korostaa kokoukselle, että ovi yhteistyölle on edelleen avoinna. Lopuksi hän kiitti kokousta siitä, että vaikeita asioita ei ole käsitelty vihan vallassa. Tämä on käsiteltävä myönteisenä piirteenä, joka antaa lupauksia siitä, että avoimena olevaa ovea voidaan käyttää ja päästä sellaiseen tulokseen, joka johtaa maamme ammattiyhdistysliikkeen, jos sen nyt katsotaan astuvan hajaantumisen tielle, jälleen yhteiseen rintaan.

Puheenjohtaja julisti kokouksen päättyneeksi.

Lopuksi laulettiin yhteisesti » Työväen Marssi».

Kokous päättyi 6.9.-49 kello 19,10.

Liite N:o 3.

Pöytäkirjaselostus SAK:n Valtuuston kokouksesta

Selostus Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n valtuuston kokouksesta, joka pidettiin Helsingissä Tieteellisten Seurojen talossa 18 päivänä joulukuuta 1949 klo 9.30.

Kokouksen puheenjohtajana toimi SAK:n v.t. toinen puheenjohtaja E. Antikainen, sihteerinä O. Lindblom ja U. Hiironen. Saapuvilla 99 varsinaista valtuuston jäsentä, SAK:n työvaliokunta, tilintarkastajat ja toimitsijoita. Pika- kirjoituspöytäkirjan tekivät L. Valkonen ja A. Valta.

Kokouksen alkutoimet.

Kokous aloitettiin kello 9.30 laulamalla »Työväen Marssi».

Kokouksen avauksen toimitti SAK:n vt. toinen puheenjohtaja E. Antikainen todeten, että puheenjohtaja Sumun ollessa sairauden johdosta estettynä kuuluu hänen tehtäviinsä kokouksen avaaminen. Lisäksi hän ilmoitti, että koolle kutsuttu valtuuston ylimääräinen kokous joutuu käsittelemään tässä vaiheessa vakavia kysymyksiä ja toivoi, että niistä voitaisiin saada tehtyä palkkatyöntekijöille edullisia päätöksiä.

Kokouksen osanottajat.

Pääsihteeri Lindblom toimitti nimenhuudon, jonka perusteella todettiin, että kokoukseen oli saapunut 99 SAK:n viidennen edustajakokouksen valitsemaa valtuuston jäsentä.

Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto r.y. ja Suomen Autoalan-työntekijäin Liitto r.y., joilla ei ole edustusta valtuustossa olivat lähettäneet, edellinen toimitsijansa A. Siron ja jälkimmäinen toimitsijansa S. Koution kokousta seuraamaan. Näille henkilöille myönnettiin läsnäolo- ja puheoikeus.

Lisäksi myönnettiin SAK:n jäsenliittojen toimitsijoille, Työväen Sanomalehtien Tietotoimiston ja Demokraattisen Lehtipalvelun sekä pääkaupunkilaisille työväen sanomalehtien edustajille läsnäolo-oikeus kokouksessa.

Kokouksen työjärjestys.

Puheenjohtaja ehdotti, että kokouksen työjärjestys vahvistettaisiin työvaliokunnan esittämässä muodossa. Valtuusto vahvisti työvaliokunnan esittämän työjärjestyksen.

Kokouksen toimitsijat ja pöytäkirjan tarkistajat.

Puheenjohtaja A. Sumun ollessa sairaana ja siten estettynä saapumasta kokoukseen oli työvaliokunta valtuuston syyskuun kokouksen valtuuttamana valinnut E. Antikaisen SAK:n v.t. toiseksi puheenjohtajaksi toistaiseksi, joten hänen tehtävänään oli toimia puheenjohtajana.

Sihteeriksi puheenjohtaja kutsui sihteerit O. Lindblomin ja U. Hirosen. Pikakirjoittajiksi oli kutsuttu A. Valta ja L. Valkonen.

Pöytäkirjan tarkistajiksi valittiin V. Luostarinen ja E. Kulmala sekä varalle Lempi Vilenius ja E. Trygg.

Ääntenlaskijoiksi valittiin A. Lehtinen, E. Kulmala, A. Happonen, V. Laamanen, V. Lempinen ja Ida Kotokaski.

Kokousedustajain päiväraha.

SAK:n taloudenhoitaja Harinen esitti työvaliokunnan ehdotuksen, että maaseudulta oleville kokousedustajille maksettaisiin päivärahaa kokous- ja matkapäiviltä 900 markkaa ja helsinkiläisille kokouspäiviltä 750 markkaa. Helsinkiläisiksi katsotaan myös Helsingin välittömässä läheisyydessä asuvat.

Laina- ja kiinnitysasiat.

Valtuusto päätti tunnustaa velkakirjoja kahdenkymmenen miljoonan (20,000,000) markan suuruisen lainan vakuudeksi ja myöntää oikeuden kiinnityksen ottamiseen ammattiyhdistyskoulun rakennuksiin ja sitä varten vuokratun maa-alueen vuokraoikeuteen.

Taloudellinen tilanne ja palkkakysymys.

Sihteeri O. Lindblom esitti talouspoliittisen tilannekatsauksen, jossa kosketeltiin palkka-, hinta- ja työllisyyskysymyksiä. Katsauksen yhteydessä hän esitti työvaliokunnan hyväksymän päätöslauselmaehdotuksen palkkakysymyksestä. Myöhemmin keskustelun kuluessa esitti työvoimajaoston puheenjohtaja V. Harinen työvaliokunnan puolesta päätöslauselmaehdotuksen työllisyyskysymyksestä. Päätöslauselmaehdotukset olivat seuraavan sisältöisiä:

»Kuultuaan selostuksen tämän hetken taloudellisesta tilanteesta toteaa SAK:n valtuusto, että viimeaikaisessa hintojen ja palkkojen keskinäisessä kehityksessä ovat ennenkaikkea aikapalkalla työskentelevät joutuneet vaikeimpaan taloudelliseen asemaan. Näin sen vuoksi, että vastoin SAK:n vakauttamispolitiikkaa tukevia pyrkimyksiä ei hintatasoa ole voitu pitää edes elintarvikkeiden osalta täydellisesti kurissa, puhumattakaan niistä välttämättömyystarvikkeista, joita palkkatyöntekijäin olisi ollut hankittava täydentääkseen sota-aikana ja sen jälkeenkin syntynyttä vajausta.

Toisaalta ei myöskään näytä olevan odotettavissa mitään toimentuloon vaikuttavia helpotuksia hintojen tai verojen osalta, vaan päinvastoin jo nähtävissä olevat vuokrien korotukset sekä devalvation tähän mennessä aiheuttamat hintojen muutokset ovat omiaan entisestäänkin alentamaan palkannauttijain reaaliansioita.

Kun lisäksi kansantulon viimeaikainen kehitys on osoittanut myönteistä suuntaa, on vaatimuksilla myös palkannauttijain aseman turvaamiseksi sitäkin suurempi oikeutuksensa.

Kaiken edellä mainitun johdosta pitää SAK:n valtuusto välttämättömänä tulevan tammikuun 1 päivästä voimaantulevan aikapalkkaisten ryhmien palkkojen tarkistusta, jonka johdosta valtuusto velvoittaa työvaliokunnan ryhtymään viipymättä toimenpiteisiin.

Tämän ohella valtuusto mm. viitaten viime syyskuun 6 päivänä tekemäänsä päätökseen velvoittaa työvaliokunnan ryhtymään toimenpiteisiin palkkasäännöstelypäätöksen muuttamiseksi niin, että siinä tähänastista paremmin voidaan huomioida palkkasäännöstelyn joustavampi soveltaminen kuitenkin siten, että muutoksen voimaantulohetkellä vallitseva palkkataso tulee turvatuksi.»

»Työttömien määrä lisääntyy paljon enemmän kuin yleensä on etukäteen voitu laskea. Varsinkin maan pohjoisosissa näyttää tilanne suorastaan huolestuttavalta. Siellä on metsätyöläisiä monta vertaa enemmän työttömänä kuin mitä viralliset tilastot osoittavat. Kun pari vuotta siten oli metsätyöläisiä 215,000, niin on niitä nyt vain noin 40,000 metsätoissa ja näin ollen herää kysymys mihin

ovat työpaikan saaneet 175,000 työntekijää, koska teollisuudestakin on vapautunut työvoimaa.

Teollisuuden piirissä laajenee työttömyys kaikilla aloilla. Esiintyy sitä metallialallakin vaikka sotakorvaustyöt tällä alalla ovat vielä melkoisen suuret. Puu- ja puunjalostuksen alalla lienee työttömyys kaikkein suurin. Viime vuonna sanottiin, että tällä alalla on työttömyyttä sen takia, että tuotteille ei saada markkinoita niiden liian kalliiden tuotantokustannusten takia. Nyt kuitenkin ovat kapitalistien voitot ulosvietävään tavaraan nähden nousseet 17,7 %:sta aina 40 %:iin asti, riippuen siitä minkä maan valuutta tulee kysymykseen, koska tämä hinnan nousu johtuu markan arvon alenemisesta. Tästä huolimatta on vienti vielä tällä kertaa 16 % alhaisempi kuin pari vuotta sitten. Paitsi puualaa on muutamilla muillakin aloilla työvoimaa supistettu.

Vaikka SAK:n valtuusto päätti jo viime toukokuussa, että talouselämää olisi ohjattava siten, että maassa voidaan säilyttää täystyöllisyys, niin ei tätä asiaa ole käytännössä sillä tavalla hoidettu kuin V edustajakokouksen päätökset edellyttävät. Siitä on ollut seurauksena, että maassa on tällä hetkellä täystyöllisyyden asemesta 50,000 työtöntä. Valtuuston päätöksessä sanotaan myös, että on harkittava työajan lyhentämistä, mutta tämäkin asia on jäänyt vaille kaikkia käytännöllisiä toimenpiteitä. Tosin Metalliliitossa otettiin käytäntöön 45 tuntinen työviikko kesäaikana, joka tosin oli sikäli puutteellinen, että työläisten palkka aleni vastaavasti, mutta tämä tapahtui jo ennen valtuuston toukokuun kokousta. Sen vuoksi olisi nyt mahdollisimman nopeasti ryhdyttävä työajan lyhentämistä koskeviin toimenpiteisiin useimmille työläisille työpaikan varaamiseksi sillä tavalla, että työläisten ansiot eivät työajan lyhentämisen johdosta alene.

Valtion työttömyyssohjeiden mukaan, annettu marraskuun 17 p:nä 1949, saavat yksityiset teollisuuslaitokset periä erinäisistä töistä valtiolta 50 % työpalkoista. Tämä merkitsee sitä, että veroina koottuja varoja käytetään yksityisten teollisuusyritysten hyväksi. Valtion talouden turvaamiseksi olisi meneteltävä päinvastoin. Sodan aikana, sotatarviketuotannon rahoittamiseen käytti valtio suostuntaja pakkolainausta. Näitä menettelytapoja voitaisiin nytkin käyttää niiden varojen hankkimiseksi, joita tarvitaan yleishyödyllisten töiden rahoittamiseen, työttömien työhön sijoittamiseksi. Kun sotalainojen kuoletukset ja korot vaativat valtiolta varoja noin 6 miljardia mk vuodessa, niin olisi valtion syytä keskeyttää tällaiset maksut suurempien lainojen kohdalta toistaiseksi ja käyttää nämä varat yleishyödyllisiin töihin ja tälläkin tavalla päästäisiin keventämään palkkatuloista elävien verotaakkaa.

Edellä sanotun perusteella ehdotan SAK:n valtuuston päätettäväksi:

1. että SAK:n työvaliokunta veloitetaan toimimaan V edustajakokouksen päätösten mukaisesti täystyöllisyyden aikaansaamiseksi ja sen turvaamiseksi ja tässä tarkoituksessa olisi paikallaan ottaa suurteollisuus, ulkomaan kauppa ja suurpankit yhteiskunnan haltuun;

2. että nyt heti järjestetään yleishyödyllisiä töitä työttömien sijoittamiseksi, joihin tarvittavat varat hankitaan suostunta- tai pakolainoilla, jotta niitä ei tarvitse riistää veroina kansalta;

3. että valtuuston viime kokouksessa tekemä päätös työajan lyhentämiseksi, palkkaa vähentämättä, otetaan yleisen ratkaisun kohteeksi, sillä työajan lyhentäminen avaa työmahdollisuuksia useimmille työntekijöille ja

4. että edelläolevat vaatimukset voidaan viedä käytännölliseen tulokseen, on SAK:n käytettävä järjestövoimaa ja kaikkia muita tehokkaita keinoja tilanteen vaatimalla tavalla.»

Asiasta keskusteltaessa käytti Lundström laajan puheenvuoron palkkakysymyksestä esittäen oman päätöslauselmaehdotuksensa seuraavan sisältöisenä:

»Edelläolevaan viitaten esitämme, että SAK:n valtuusto tekee päätöksen, jossa se velvoittaa työvaliokunnan ryhtymään kiireellisesti toimenpiteisiin työntekijäin palkkauksen saattamiseksi sellaiselle tasolle, että se vastaa elinkustannuksissa tapahtunutta nousua:

1. että valtuusto, todeten ne epäsuhteet, jotka ovat olemassa hintojen ja palkkojen välillä, velvoittaa SAK:n työvaliokunnan toimimaan niin, että työntekijäin palkkoja korotetaan keskimäärin 12 mk tunnilta, ja että tämä korotus on saatava voimaan 1 päivästä tammikuuta 1950 alkaen.

2. että yleisestä palkkatasosta jälkeen jääneet aikapalkat korotetaan yleistä aikapalkkatasoa vastaaviksi. — Lisäksi valtuusto velvoittaa työvaliokunnan huolehtimaan siitä, että työnantajien viime aikoina toimeenpanemat palkkojen alentamiset on peruutettava sekä että kaikki vastaiset palkkojen alentamisyrittäykset on tehokkaasti estettävä.

3. että työvaliokunnan on valvottava, että niin kauan kuin palkat ovat sidottu ns. elinkustannusindeksiin, sen tarkistus tehdään todellisia elinkustannusten vaihteluita vastaavalla tavalla.

4. että valtuusto kehottaa työvaliokuntaa ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin, joiden avulla mahdolliset hintojen ja suunnitteilla olevien vuokrien korotukset saadaan tehokkaasti estetyksi.»

Tämän jälkeen puheaika rajoitettiin 10 minuuttiin kutakin puheenvuoron käyttäjää kohti. Kun oli käytetty kymmenkunta puheenvuoroa ja valtuusto pitänyt aamiaistauon päätettiin vielä lisäksi rajoittaa puheenvuorot ja muuttaa puheaikarajoitus kolmeksi minuutiksi.

Ryhmäkokoukset.

Kokous päätettiin keskeyttää puoleksi tunniksi ryhmäkokouksia varten klo 14.40.

Päätökset tilannekatsauksen johdosta.

Laajan yli 50 puheenvuoroa käsittäneen keskustelun päätyttyä todettiin, että sen aikana oli tehty seuraavat esitykset:

Työvaliokunnan ehdotus, jota Trygg ym. olivat kannattaneet.

Lundströmin ehdotus, jota Kirves ym. olivat kannattaneet.

Salusjärven ehdotus, jota Pykälinen ym. olivat kannattaneet.

Äänestyksessä asetettiin ensin vastakkain Salusjärven ja Lundströmin ehdotukset, jolloin Salusjärven ehdotus sai 27 ääntä Lundströmin ehdotuksen 36 vastaan, joten Lundströmin ehdotus tässä äänestyksessä voitti ja asetettiin työvaliokunnan ehdotusta vastaan.

Äänestettäessä työvaliokunnan ja Lundströmin ehdotusten välillä, sai edellinen 67 ääntä Lundströmin ehdotuksen 40 ääntä vastaan, joten valtuusto oli hyväksynyt työvaliokunnan esittämän päätöslauselman.

Koeäänestyksessä hyväksyttiin työvaliokunnan ehdotus työllisyyskysymystä käsitteleväksi päätöslauselmaksi.

Suomen Metsä- ja Uittotyöväen Liiton sekä Suomen Kuljetus- työntekijäin Liiton jäsenyyskysymys.

Sihtööri Lindblom esitteli kokoukselle kummankin liiton toimintaa tutkimaan asetettujen toimikuntien mietinnöt ja niiden perusteella laaditun työvaliokunnan päätöslauselmaehdotuksen.

»Kuultuaan selostuksen SAK:n työvaliokunnan toimenpiteistä Suomen Kuljetustyöntekijäin sekä Suomen Metsä- ja Uittotyöväen Liittojen suhteen niiden pyrkiessä takaisin SAK:n jäsenyyteen valtuusto toteaa esitetyn aineiston perusteella, että ko. liitot ovat työvaliokunnalle antaneet valtuuston syyskuun kokouksen päätöksen

edellyttämät muodolliset sääntöjen noudattamis- ja lojaalisuusvaakutukset, mutta samalla valtuusto toteaa, että ne ovat osoittautuneet sellaisiksi, joita ei ole käytännössä toteutettu. Päinvastoin on voitu todeta, että ko. järjestöt ovat ryhtyneet toimenpiteisiin, joita ei voida SAK:n alaisilta ja vielä vähemmän siihen pyrkiviltä järjestöiltä hyväksyä, jotapaitsi ne ovat näitä kysymyksiä tutkimaan asetetuilta toimikunnilta estäneet mahdollisuuden täydellisen kuvan saamiseksi liittojen toimenpiteistä.

Edellä olevan perusteella SAK:n valtuusto toteaa:

että Suomen Kuljetustyöntekijäin Liitto ja Suomen Metsä- ja Uittotyöväen Liitto eivät käytännössä ole osoittaneet täyttäneensä niitä ehtoja, jotka valtuusto SAK:n jäsenyyteen palaamiselle erottamisen yhteydessä asetti. Näin ollen ja kun näillä liitoilla valtuuston mielestä on ollut riittävästi aikaa korjata tekemänsä virheet valtuusto hyväksyy työvaliokunnan toimenpiteet näiden liittojen osalta ja katsoo, että näillä liitoilla ei ole mahdollisuuksia palata SAK:n jäsenyyteen.

Kuljetus-, metsä- ja uittoalantyöntekijäin työehtojen turvaamiseksi velvoittaa valtuusto työvaliokunnan ryhtymään kiireellisiin toimenpiteisiin ohjaamalla ko. työntekijät lähinnä Suomen Työläisliiton sekä Suomen Maa- ja Sekatyöväen Liiton piiriin ja antamalla mahdollisimman voimakkaan tukensa näille liitoille niiden ryhtyessä hoitamaan niille uutta ja vaikeaa tehtävää.

Lisäksi SAK:n valtuusto on voinut todeta, että mm. Rakennustyöläisten Liiton piirissä ei ole käytännössä saatu toteutettua SAK:n valtuuston päätöstä niiden jäsenten jäsenoikeuksien turvaamisesta, jotka viimeisyksisten laittomien lakkojen aikana olivat SAK:n päätösten mukaisesti työssä. Sen vuoksi SAK:n valtuusto velvoittaa-kin työvaliokunnan ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin, että mainittujen jäsenten oikeudet järjestöissä ja työpaikoilla viipymättä turvataan.

Keskustelun alkaessa pyydettiin asiassa 20 puheenvuoroa ja käytettävissä olleen ajan vähyyden vuoksi rajoitettiin puheenvuorot tämän jälkeen ja puhe aika siten, että kummankin liiton puolesta puheenvuoron käyttäville myönnettiin aikaa 10 minuuttia ja muille 2 minuuttia.

Suomen Kuljetustyöntekijäin Liiton puolesta käytti puheenvuoron V. Suutari ja Suomen Metsä- ja Uittotyöväen Liiton puolesta A. Pohjanvaara.

Keskustelun kuluessa esitti Ida Kotokaski päätöslauselmaehdotuksen, jonka mukaan ko. liitoille olisi palautettava SAK:n jäse-

nyys. Myöskin Wälläri esitti päätöslauselmaehdotuksen, jota ei kuitenkaan kannatettu.

Keskustelun päätyttyä asetettiin kannatetut työvaliokunnan ja Kotokasken ehdotukset äänestyksessä vastakkain jolloin työvaliokunnan ehdotuksen puolesta annettiin 57 ääntä jälkimmäisen 37 ääntä vastaan, joten työvaliokunnan ehdotus tuli kokouksen päätökseksi. Vähemmistöön jääneet esittivät vastalauseensa.

Kokouksen päättäminen.

Puheenjohtaja E. Antikainen lausui kokouksen päättäjäissanat, jonka jälkeen laulettiin yhteisesti »Kansainvälinen».

Kokous päättyi klo 19.

TILASTOJA

Liittojen jäsenluku v. 1949 verrattuna vuoteen 1948.

Liitto	Jäsenluku Lisäys tai väheniäys v. 1948 verraten			
	1948	1949	lukum.	%
Autolantyyöntekijäin	2 605	5 232	+ 2 627	+ 100,0
Elintarviketyöläisten	9 842	8 051	- 1 791	- 18,2
Hotelli- ja Ravintolahenkilök. ...	3 696	3 149	- 547	- 14,8
Jalometallityöntekijäin	1 406	1 101	- 305	- 21,6
Kansakoulujen Miesopett. Yhd..	475	215	- 260	- 54,7
Kiinteistötyöntekijäin	2 321	1 722	- 599	- 25,8
Kirjatyöntekijäin	8 634	8 143	- 491	- 5,7
Kuljetustyöntekijäin	13 928	-	13 928	- 100,0
Kunnantyyöntekijäin	17 465	18 767	+ 1 302	+ 7,5
Kutomateollisuustyöväen	13 656	12 325	- 1 331	- 9,7
Lasi- ja Posliinityöväen	3 937	3 250	- 687	- 17,4
Liiketyöntekijäin	16 130	11 634	- 4 496	- 27,8
Luotsi- ja Majakkamies	523	517	- 6	- 1Д
Maalaiskuntien Virkailijain	1 300	754	- 546	- 42,0
Maa- ja Sekatyöväen	19 036	12 674	- 6 362	- 33,4
Mekanikkojen	364	341	- 23	- 6,3
Merimies-Unioni	6 562	6 320	- 242	- 3Д
Metallityöväen	48 219	41 660	- 6 559	- 13,4
Metsä- ja Uittotyöväen	12 055	-	12 055	- 100,0
Mielisairaanhoidtajain	1478	1 551	+ 73	+ 4,9
Muurarien	3 421	3 830	+ 409	+ 11,9
Muusikkojen	1 033	1 371	+ 338	+ 32,7
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöv. .	7 101	6 045	- 1 056	- 14,8
Oppikoulunopettajain	265	-	-	-
Paperiteollisuudentyöntekijäin ..	16 975	15 498	- 1 477	- 8,7
Poliisien	4 100	3 900	- 200	- 4,9
Postimies_____	2 821	2 977	+ 156	+ 5,5
Puutyöväen	25 732	19 320	- 6 412	- 24,9
Rakennustyöläisten	26 418	22 145	- 4 273	- 16,1
Rautatieläisten	15 226	15 511	+ 285	+ 1,9
Sos.-dem. Sanomalehtimies	103	109	+ 6	+ 5,8
Sukeltajain	265	269	+ 4	+ 1,5
Tullimies—	615	615	-	-
Työläis	7 903	8 562	+ 659	+ 8,3
Vaattetustyöläisten_	4 923	4 101	- 822	- 16,7
Valtion Viran ja Toimenhalt. ...	722	745	+ 23	+ 3,2
Vankilavirkailijain	1 341	1 241	- 100	- 7,5
Veturi- ja Lehtimies	3 682	4 190	+ 508	+ 13,8
Yleinen Lehtimies	80	87	+ 7	+ 8,7
Yleinen Työnjohtaja	265	354	+ 89	+ 33,6
Yhteensä	306 623	248 276	- 58 347	- 19,0

**Liittojen jäsenistön jakautuminen sukupuolen mukaan
v. 1949.**

Liitto	miehiä	%	naisia	%	Yht.
Autolantyyöntekijäin	5 158	98,6	74	1,4	5 232
Elintarviketyöläisten	2 946	36,6	5 105	63,4	8 051
Hotelli- ja Ravintolahenkilök. ...	533	16,9	2 616	83,1	3 149
Jalometallityöntekijäin	875	79,5	226	20,5	1 101
Kansakoulujen Miesopett. Yhd..	215	100,0	–	–	215
Kiinteistötyöntekijäin	1 015	58,9	707	41,1	1 722
Kirjatyöntekijäin	4 359	53,5	3 784	46,5	8 143
Kunnantyyntekijäin	13 146	70,0	5 621	30,0	18 767
Kutomateollisuustyöväen	2 510	20,4	9 815	79,6	12 325
Lasi- ja Posliinityöväen	1 627	50,1	1 623	49,9	3 250
Liiketyöntekijäin	4 228	36,3	7 406	63,7	11 634
Luotsi- ja Majakkamies	517	100,0	–	–	517
Maalaiskuntien Virkailijain	11 246	88,7	1 428	11,3	12 674
Maa- ja Sekatyöväen	215	28,5	539	71,5	754
Mekanikkojen	339	99,4	2	0,6	341
Merimies-Unioni	5 872	92,9	448	7,1	6 320
Metallityöväen...	37 236	89,4	4 424	10,6	41 660
Mielisairaanhoidtajain	464	29,9	1 087	70,1	1 551
Muurarien	3 828	99,9	2	0,1	3 830
Muusikkojen	1 371	100,0	–	–	1 371
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöv. .	2 594	42,9	3 451	57,1	6 045
Paperiteollisuudentyyntekijäin ..	10 693	69,0	4 805	31,0	15 498
Poliisien	3 900	100,0	–	–	3 900
Postimies	2 615	87,8	362	12,2	2 977
Puutyöväen	13 694	70,9	5 626	29,1	19 320
Rakennustyöläisten	20 395	92,1	1 750	7,9	22 145
Rautatieläisten	13 986	90,2	1 525	9,8	15 511
Sos.-dem. Sanomalehtimies	101	92,7	8	7,3	109
Sukeltajain	269	100,0	–	–	269
Tullimies –	615	100,0	–	–	615
Työläis	6 249	73,0	2 313	27,0	8 562
Vaatetustyöläisten	452	11,0	3 649	89,0	4 101
Valtion Viran ja Toimenhalt. . .	422	56,6	323	43,4	745
Vankilavirkailijain	1 146	92,3	95	7,7	1 241
Veturimies	4 190	100,0	–	–	4 190
Yleinen Lehtimies	65	74,7	22	25,3	87
Yleinen Työnjohtaja	354	100,0	–	–	354
Yhteensä	179 440	72,3	68 836	27,7	248 276

Liittojen maksavat ja vapautetut jäsenet IV neljänneksellä v. 1949.

Liitto	Maksavia jäseniä			Vapautettuja jäseniä					
	I lk	II lk.	Yht.	Tyött	Sair.	Vap.j.	Sotap.	Muu	Yht.
									syy
Autolantöntekijäin	4.102	733	4.835	23	63	49	34	2.894	3.063
Lintarviketyöläisten	3.383	4.134	7.517	149	169	131	27	58	534
Hotelli- ja Ravintolahenkilök. ...	3.043	—	3.043	12	32	1	—	61	106
Alometallityöntekijäin	304	331	635	36	19	44	45	321	465
Kansakoulujen Miesopett. Yhd. .	215	—	215	—	—	—	—	—	—
Liinteistötyöntekijäin	799	885	1.684	1	28	—	—	9	38
Kirjatyöntekijäin	4.300	1.313	5.613	83	418	833	110	47	1.491
Uunnantyyöntekijäin	14.501	2.559	17.060	226	935	449	56	41	1.707
Automateollisuustyöväen	823	10.234	11.057	24	412	190	34	508	1.168
Asi- ja Posliinistyöväen	2.471	618	3.089	3	93	24	21	20	161
Kiketyöntekijäin	6.693	3.604	10.297	617	287	186	119	128	1.337
Luotsi- ja Majakkamies	517	—	517	—	—	—	—	—	—
Maala- ja Sekatyöväen	10.264	1.436	11.700	521	259	—	136	58	974
Maalaiskuntien Virkailijain ...	245	509	754	—	—	—	—	—	—
Mekaanikkojen	310	—	310	1	11	1	9	2	24
Merimies-Unioni	5.330	—	5.330	503	70	36	105	276	990
Metallityöväen	34.701	3.814	38.515	280	1.139	511	883	332	3.145
Yleissairaanhoidtajain	411	808	1.219	—	2	6	—	324	332
Maalarien	2.943	381	3.324	1.470	80	296	29	26	1.901
Muusikkojen	1.371	—	1.371	—	—	—	—	—	—
Maahka-, Jalkine- ja Kumityöv. .	4.288	551	4.839	690	430	53	31	—	1.206
Paperiteollisuudentyöntekijäin ..	10.587	3.529	14.116	271	301	248	179	383	1.382
Poliisien	3.900	—	3.900	—	—	—	—	—	—
Postimies	2.283	510	2.793	22	15	—	80	67	184
Maalityöväen	13.182	4.135	17.317	2.425	1.640	239	221	501	5.026
Rakennustyöläisten	17.124	2.333	19.457	1.178	743	283	204	280	2.688
Autatieläisten	13.383	1.429	14.812	58	191	265	136	49	699
Sos.-dem. Sanomalehtimies	104	—	104	—	—	5	—	—	5
Sukeltajain	127	96	223	19	5	—	2	20	46
Sullimies	615	—	615	—	—	—	—	—	—
Yöläis	7.236	987	8.223	137	146	9	40	7	339
Käätetyöläisten	3.296	536	3.832	973	356	59	—	—	1.388
Valtion Viran ja Toimenhalt. ...	—	722	722	—	89	54	—	—	143
Vankilavirkailijain	1.023	—	1.023	—	—	218	—	—	218
Veturimies	3.830	—	3.830	—	17	283	20	40	360
Yleinen Lehtimies	87	—	87	—	—	—	—	4	4
Yleinen Työnjohtaja	354	—	354	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	178.145	46.187	224.332	9.722	7.950	4.473	2.521	6.456	31.124

Tietoja liittojen toimistoissa hoidettavista työttömyys- ja matka-apukassojen varoista v. 1949.

Kassan nimi	Kassan osakas-luku	Tulot				Yhteensä
		Osakasmaksuja	Valtiolta	Korkoja	Yhteensä	
Kirjatyöntekijäin	8.143	741.794: 50	485.866: —	71.499: 60	1.299.160: 10	
Kunnantöytäntekijäin	18.767	1.357.596: 50	311.850: —	86.303: —	1.755.749: 50	
Kutamateollisuustyöväen	12.325	1.768.267: 50	222.699: —	123.091: 65	2.114.058: 15	
Liiketyöntekijäin	11.634	969.000: —	414.468: —	57.600: —	1.441.066: —	
Metalityöväen	4.196	616.790: —	85.032: —	181.418: —	883.240: —	
Paperiteollisuudentyöntekijäin ..	14.843	1.164.453: 50	271.030: —	210.568: —	1.646.051: 50	
Puutyöväen	19.320	3.467.744: 50	1.292.569: 75	385.589: —	5.145.903: 25	
Rakennustyöläisten	22.145	5.501.301: —	1.991.152: —	300.997: —	7.793.450: —	
Yhteensä	111.373	15.586.947: 50	5.074.664: 75	1.417.066: 25	22.078.678: 50	

Työttöm. av.	Menot		Varat	Velat	Puhdas omaisuus
	Matka-av.	Hoitokust. ym. menoja			
363.260: —	1.955: —	576.838: 10	1.734.948: —	127.352: —	1.607.596: —
24.576: 50	—: —	672.706: 50	2.685.746: 10	—: —	2.685.746: 10
46.935: —	390: —	540.660: —	3.413.258: 05	—: —	3.413.258: 05
192.460: —	139.461: —	633.927: 85	2.783.912: —	—: —	2.783.912: —
30.646: —	2.421: —	291.443: —	3.949.354: 55	—: —	3.949.354: 55
125.296: —	—: —	403.467: —	4.252.896: —	—: —	4.252.896: —
1.724.471: —	6.865: —	1.540.942: 50	10.948.788: 90	—: —	10.948.788: 90
2.747.225: —	—: —	945.537: 85	12.710.269: 30	—: —	12.710.269: —
5.254.869: 50	151.092: —	5.605.522: 80	42.479.172: 60	127.352: —	42.351.820: 60

*) korot ja osakevuokra.

Liittojen sekä työttömyys- ja matka-apukassojen maksamat avustukset v. 1949.

	Liiton varoista					Avustuksia yhteensä
	Työttömyys-kassan varoista Työttömyys- ja matka-avustuks. —	Sairausav. —	Hautausav. —	Oikeusav. —	Muita av. —	
Autolantyyöntekijän	—	—	—	—	—	—
Elintarvikkeiden	*) 78.538.—	1.693.622.—	69.144.—	—	574.826.—	2.416.130.—
Hotelli- ja Ravintolohenkiök. ...	*) 39.904.—	237.668.—	35.000.—	—	43.400.—	355.972.—
Jalometallityöntekijän	*) 43.661.—	97.320.—	6.000.—	—	—	146.981.—
Kansakoulujen Miesopett. Yhd. Kiinteistöyöntekijän	—	61.261.—	63.000.—	—	—	136.941.—
Kirjatyöntekijän	365.215.—	3.575.945.—	108.300.—	—	8.315.535.—	12.364.995.—
Kunnantyyöntekijän	24.576.50	2.038.547.—	368.041.—	—	157.856.50	2.584.021.—
Kutomateollisuustyöväen	47.325.—	2.244.668.50	157.197.—	—	4.765.—	2.467.555.50
Lasti- ja Postimittöväen	—	—	27.000.—	—	—	27.000.—
Liiketyöntekijän	331.921.—	1.365.833.—	66.005.—	—	70.800.—	1.840.459.—
Luotsi- ja Majakkamies	—	—	—	—	—	—
Maa- ja Sekatyöväen	—	608.496.—	172.346.—	—	16.172.—	797.014.—
Maaliskuntien Virkailijain	—	—	—	—	—	—
Mekaanikkojen	—	—	—	—	2.000.—	2.000.—
Merimies-Unioni	—	307.238.—	113.840.—	—	—	676.207.—
Metalittyöväen	33.067.—	3.682.460.—	482.300.—	—	255.129.—	4.315.755.—
Miellsairaanhoidtajain	—	52.864.—	3.200.—	—	—	56.064.—
Muurarien	—	252.059.—	78.800.—	—	—	438.259.—
Muusikkojen	—	—	—	—	—	—
Nahka-, jalkine- ja Kumi-työväen	—	1.333.700.—	42.400.—	—	7.464.—	1.383.564.—
Paperiteollisuudentyöntekijän	**) 125.296.—	2.484.462.—	270.000.—	—	22.476.—	2.943.450.—
Poliisien	—	47.000.—	15.000.—	—	35.400.—	97.400.—
Postimies	—	—	—	—	—	—
Puutyöväen	1.731.336.—	3.854.855.—	289.000.—	—	21.176.—	5.896.367.—
Rakennustyöläisten	2.747.225.—	6.131.102.—	403.550.—	—	2.260.664.—	11.688.096.—
Rautatieteiläisten	*) 22.540.—	579.695.—	340.200.—	—	—	942.435.—
Sos.-dem. Sanomalehtimies	—	—	27.560.—	—	—	27.560.—
Sukeltajain	*) 48.316.—	—	10.000.—	—	—	58.316.—
Tullimies	—	—	—	—	—	—
Työläis	—	1.267.107.—	99.800.—	—	6.100.—	1.373.007.—
Vaateustyöläisten	—	389.756.—	10.400.—	—	—	400.156.—
Valtion Viran ja Toimenhalt. Vankilavirkailijain	—	—	—	—	—	—
Veturimies	—	—	—	—	—	—
Yleinen Lehtimies	—	—	—	—	16.266.—	16.266.—
Yleinen Työnjohtaja	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	5.638.920.50	32.300.658.70	3.258.533.—	447.817.—	11.806.491.50	53.451.970.50

*) liitolla ei ole työttömyyskassaa.
**) myönnetty lisäavustusta liiton varoista 688.407.—

SISÄLLYSLUETTELO

I. Poliittinen tilanne:

1. Kansainvälinen tilanne 3
2. Suomen poliittinen elämä 5

II. Talouselämä:

1. Yleistä_____•••• 8
2. Sotakorvaukset 8
3. Teollisuus. 9
4. Maa- ja metsätalous. 11
5. Työmarkkinat 13
6. Ulkomaankauppa 13
7. Kotimaankauppa. 15
8. Liikenne_____15
9. Raha- ja pääomamarkkinat 16
10. Korkotaso 19
11. Maksutase ja pääomaliike. 20
12. Hintataso. 21

III. SAK:n jäsenistö ja hallintoelimet:

1. Liitot ja jäsenistö_____•• 22
2. SAK:n työvaliokunta •• 23
3. SAK:n henkilökunta 25
4. SAK:n valtuusto 26

IV. Yhteistyö kotimaisten järjestöjen ja laitosten kanssa:

1. Järjestöt ja yhtymät 30
2. Edustus eri kokouksissa 30
4. Edustus eri lautakunnissa ja laitoksissa 31
5. SAK:n ja STK:n välisen yleissopimuksen edellyttämät suhteet_____32

V. Kansainvälinen yhteistyö:

1. Maailman Ammattiyhdistysten Liitto 33
2. Kansainvälinen Työjärjestö 34
3. Yhteistoiminta eri maiden ammatillisten järjestöjen kanssa 35

VI. Valistus- ja kasvatustyö:

1. Yleisarvio	33
2. Kurssitoiminta	39
Opinto-ohjaajakurssit	39
Paikallisjärjestöjen kurssit	39
Nuorisokurssit	40
Toimitsijain kurssit	40
Sanomalehtikurssit	41
Muu kurssitoiminta	41
3. SAK:n kesäkoulut	41
4. Opintokerhoto ja kirjukurssit	45
5. Apurahat	45
6. Ammattiyhdistysviikko	46
7. Maakunnalliset Työnjuhlat	47
8. SAK:n piiriasiamiesten toiminta	47
9. Elokuvat toiminta	47
10. Yleisradion käyttö	48
11. Kustannustoiminta	48
12. Palkkatyöläinen ja Löntagaren	48
13. Liittojen lehdet	49
14. Yhteistyö jäsenliittojen, ammatillisten paikallis- järjestöjen ja TSL:n kanssa	49
15. Valistusjaosto ja sen alaiset toimitsijat	50
16. Naisjaoston toiminta	50
17. Ruotsinkielisen jaoston toiminta	51
18. Nuoriso- ja urheilujaosto	52

VII. Palkka- ja työehtosopimuskysymykset:

1. Palkkasäännöstely	53
2. Työehdot	53
3. Palkkaus	54
4. Kemin lakko	58
5. Lakkoliike laajenee	62
6. SAK:n esitykset palkkojen korottamiseksi	65
7. Viran- ja toimenhaltijain palkkaliikkeet	66
8. Virkamiesten palkkauksessa ilmenneet epäsuhteet	67

**VIII. Ammattiyhdistysliikkeen asenne eräisiin päivän-
kysymyksiin:**

1. Yleisohjelmakomitea ja taloudellinen yleisohjelma	67
2. Työttömyys	68
3. Suhtautuminen henkisen työntekijäin palkkoihin	71
4. Elinkustannusindeksi ja paikkakuntien väliset kal- leussuhteet	72
5. Vappujuhlat	73
6. Markan devalvointi	74
7. Ammattiyhdistysliikettä kinnostava lainsäädäntö	75
8. Suhtautuminen nuoriin työntekijöihin	76
9. Raittiuskysymys	76

	Sivu
Liite N:o 1. Pöytäkirjaselostus SAK:n Valtuuston kokouksesta 29/5 1949.....	77
Liite N:o 2. Pöytäkirjaselostus SAK:n Valtuuston kokouksesta 4—6/9 1949.....	82
Liite N:o 3. Pöytäkirjaselostus SAK:n Valtuuston kokouksesta 18/12 1949.....	101
Liite N:o 4. Tilastoja:	
Liittojen jäsenluku v. 1949 verrattuna vuoteen 1948.....	111
Liittojen jäsenistön jakautuminen sukupuolen mukaan v. 1949.....	112
Liittojen maksavat ja vapautetut jäsenet IV neljänneksellä v. 1949.....	113
Tietoja liittojen toimistoissa hoidettavista työttömyys- ja matka-apukassojen varoista v. 1949.	114
Liittojen sekä työttömyys- ja matka-apukassojen maksamat avustukset v. 1949.....	115

